

రామాయణం

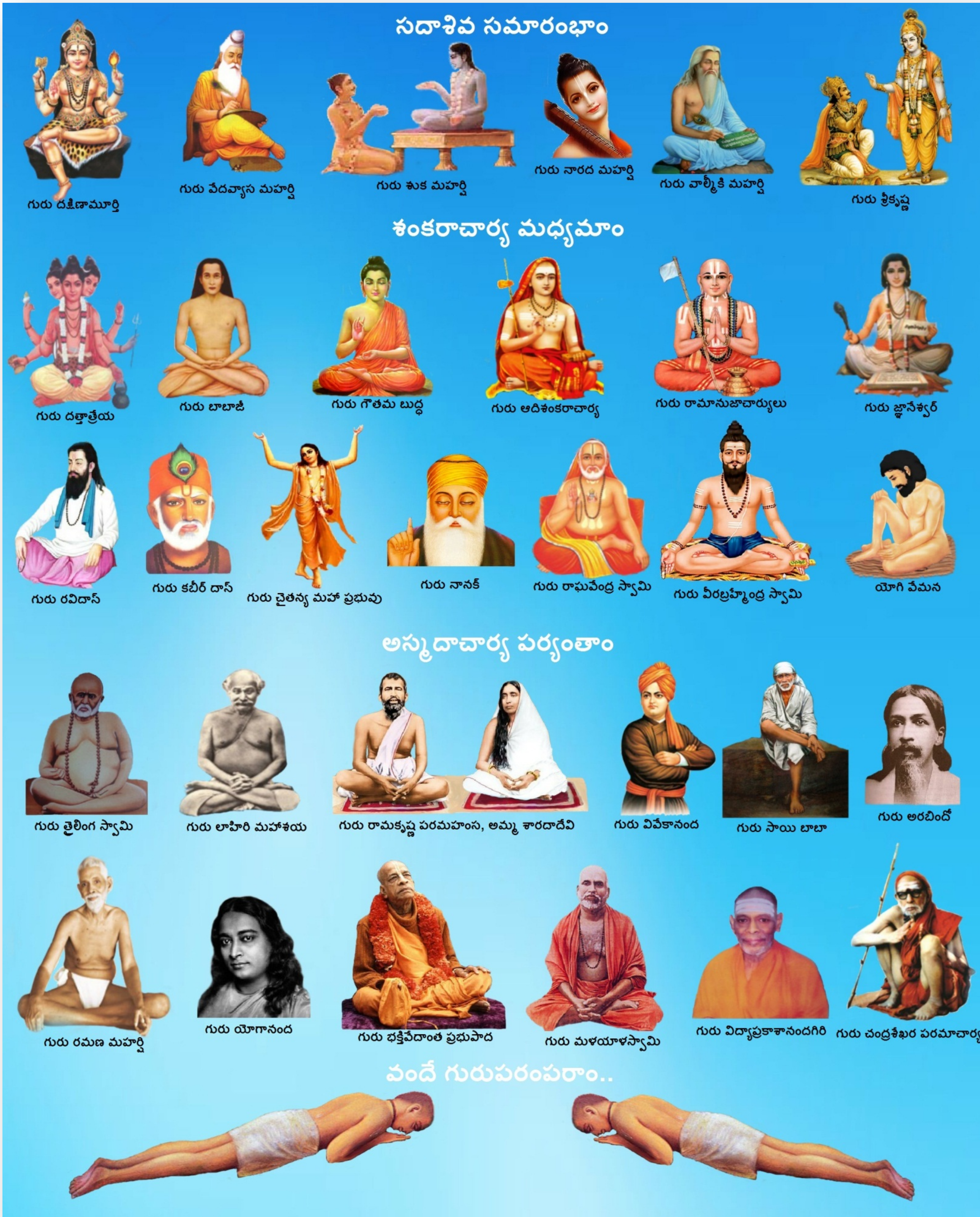
విచారణ

ఆధ్యాత్మ రామాయణ కీర్తనలు

సదాశివ సమారంభాం
గురు దక్షిణామూర్తి
గురు వేదవ్యాస మహర్షి
గురు శుక మహర్షి
గురు నారద మహర్షి
గురు వాల్మీకి మహర్షి
గురు శ్రీకృష్ణ
శంకరాచార్య మధ్యమాం
గురు దత్తాత్రేయ
గురు బాబాజీ
గురు గౌతమ బుద్ధ
గురు ఆదిశంకరాచార్య
గురు రామానుజాచార్యులు
గురు జ్ఞానేశ్వర్
గురు రవిదాస్
గురు కబీర్ దాస్
గురు చైతన్య మహా ప్రభువు
గురు నానక్
గురు రాఘవేంద్ర స్వామి
గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి
యోగి వేమన
అస్మదాచార్య పర్యంతాం
గురు త్రైలింగ స్వామి
గురు లాహిరి మహాశయ
గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి
గురు వివేకానంద
గురు సాయి బాబా
గురు అరబిందో
గురు రమణ మహర్షి
గురు యోగానంద
గురు భక్తివేదాంత ప్రభుపాద
గురు మళయాళస్వామి
గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి
గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య
వందే గురుపరంపరాం..

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

http://www.new.dli.ernet.in

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

"దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం" అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్న్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని ఝళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజా పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. "నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది" అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీ అధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

ఇది

శ్రీసుబ్రహ్మణ్యకవి విరచితము.

బజారుపుస్తకమునవలెగాక తప్పులు సవరణచేయబడినది

రాజమండ్రి బుక్కుసెల్లరు

కర్రా అచ్చయ్య అండుసన్సు

వారిచే ప్రకటింపబడియె.

కాకినాడ

స్కేప్ అండుకో ముద్రాక్షరశాలన్ముద్రితము.

1920.

 [వెల రు 0-8-0

శ్రీవేఙ్కటేశాయనమః

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

బా ల కా ం డ ము.

౧. ధన్యాసి - ఆదితాళము.

పల్లవి - నమశ్శివాయ నమోభవాయ.

అనుపల్లవి - సమానాధికరహితాయ కాంత-స్వప్రకాశాయ
ప్రమోదపూర్ణాయభక్తౌఘ-పాలనాయ॥ నమ॥

చరణములు-గర్వితదానవలోక-ఖండనాయ|శ్రీరజత|పర్వతాగ్ర
నిలయాయ-పావనాయ|సర్వలోకపాపపుంజ-నిర్వాపణాయ-శర్వాయ|
దర్వీకరభూషణాయ-సర్వోత్తమాయ॥ నమ॥ ౧

అండజాధిపవాహన-కాండాయ మేరుశైల కో| దండాయ శితి
కంఠాయ-పండితాయ|మండితత్రిపురజయోద్దండ-తాండవాయ బ్ర|
హ్మాండనిలయాయ మహా-మాయాతీతాయ॥ నమ॥ ౨

మందహాసవదనారవింద-సుందరాయ యోగి| బృందానందకా
య శత్రుభీకరాయ|ఇందుసూర్యాగ్ని నేత్రాయ-నందితప్రమథగణాయ|
నందివాహనాయ పోషిత-బృందారకాయ॥ నమ॥ ౩

నిరుపమానందఘన-నిశ్చితాయ శాశ్వతాయ|వరదాభయకరా
య-గిరీశాయ|తరుణేందుశేఖరాయ-పరమపురుషాయ భవ|హరణాయ
శ్రీకాళ-హస్తీశ్వరాయ॥ నమ॥ ౪

గంగాభంగతరంగసం-గత జటాజూటాయ। సంగీతలోలాయశు
భ-సంగతాయ।అంగజాంతరంగమద - భంగాయస్ఫటికోప।మాంగాయ
శేష శైలాధీశమిత్రాయ॥ నమ॥ ౧

౨. రేగుప్తి-ఆటతాళము.

పల్లవి - ఈసంశయమువారింపవే పర-మేశ నన్నుమన్నింపవే.

అనుపల్లవి-శ్రీసదాశివప్రశ్నఁ-జేసెదవివరింపు। వాసుదేవత-త్త్వమహా
త్త్వము।భాసమానవిలాసనేనిదే-నీసత్కృపావలోకమున।నీ
సమయమునదెలియవలసిన-దేసమస్తమిదే ప్రశస్తము॥ఈ॥

చరణములు - జ్ఞానవిజ్ఞానని-శ్చలభక్తివైరా। గ్యానందములకు
ని-ధానమైనవిన్న।శ్రీనిలయమైవెన్నవలె-మృదువైయస।మానమైనుతిగ
న్న-మార్గమున్న।యైనబహుగోప్యతర-మైనయనూనముగ సెలవిమ్ము
చంచలత। లేనితంవినులకు సేసీదానదానవ-వైరిముకుంద॥ ఈసం
శయము॥

వారిజాక్షుగదాధారమూర్తియైన।రామునియందు-సారసద్భక్తి
కారూఢమైముక్తి-కారణమైయల।రారునెక్కుయుక్తినాదిశక్తి। మీరర
సిధీరసికాళికి-సారకళలూరఁబలుకుము భవ।నీరధికితారకముభక్తి-మీ
అసుజనులువేతలేరని॥ ఈసంశ॥ ౨

దేవశ్రీరాముని దేవదేవుఁగాష-డ్భావాతీతునిగా సుధీవరులెల్ల।భా
వమురంజిల్లఁబల్కు-దురతని-భావింతురదియెల్లఁగల్లగాదె।గావునను శ్రీవి
భుఁడుముక్తికి-కేవలముతావలమైనను।శ్రీవెలయుభూవలయమునఘన
చాపుఁడై-జీవుఁడైనదేమీ॥ ఈసంశ॥ ౩

మాయావృతుఁడైరామస్వామిసన్ముక్తి-దాయకునిగనుతనుదాఁ
దెలియలేఁడు। వేయేలనటంచుఁజూడు ఆత్మను తత్త్వ-వేత్తలకేనేఁడు దె
లిసినాఁడు। మాయికుడటందురొకకొందఱు - దేయథార్థము సేయుసు

జన । ధ్యేయుఁడెటులగు నైనజానకి-కాయెడలఁదానడలనేటికి ॥ ఈసం
శయము ॥ ౪

ఈవాక్యములకర్థమీాపుగాకితరులు-భావించిపలుకనేర్పరులెవరు
లేరు। దేవు-డవై చెలువుమీారు-నిన్ను జేరు-ధీరాత్ములుగోరు - కోర్కె-లీడే
రు। ఈవసుధ శేషశైలాధిపుఁడై వెలుఁగురా-సుప్రచరితముసుధావర్షమై చె
వులపండువు-గావించు సేవించు జనులకు॥ ఈసంశయము॥ ౫

3. భైరవి-అటతాళము.

పల్లవి - వినవేసత్యవాణి శర్వాణీ అలి-వేణిసరజపాణీ॥

అనుపల్లవి-ననుగోరిభజియించి-ననుమదిలోనుంచి।నను, వరదుఁడనౌదు
సంశయములేదు।మునుపుఇట్టులిదియనుగరెవ్వ-రును మహా
యోగివరసంభావ్య వనముజీవన మమృతసే-వనము జన్మ
పావనము॥ వినవే॥

చరణములు - శ్రీరామునకు నమస్కా-రము-చేసియనివారణనా
త్మ-తత్వమునీకు వివరింతు। నారాఘుపుఁడుశౌరియజ్ఞానహారిజి-తారిశ్రీవి
హారిమాయాంధారి।తారకీర్తిస-త్యజ్ఞానస్ఫూర్తి।దారితార్తి దేవతాచక్ర
వర్తి చిదానందమూర్తి।యైరాజిలుశ్రీ-హరిమాయసకెల్లనా।ధారమైనం
దువల్ల- మోహముకల్ల।ఆదిప్రకృతికినాదినిజమా-యామహిగములుసృ
జించి య। నారతమునభముగతి వెలిలోనుపూ-ర్ణతనుబూను॥ విన॥ ౧

వితతమాయచేని-ర్మితమైనజగముఖ।స్మృతిసూచించుబిత-శిలచే
బరిణమించు।గతియెకర్తృత్వము-అతనికిలేదుసు।ర్మతులెఱుఁగరీ మాదిరి
కోర్కు-లుమీాఱి।మతిహీనులైరిమే-మనవచ్చువారిసం।సృతియెకోరియుం
డు-చేబద్ధులెరియామధుకైటభారి।అతిశుద్ధచిద్ఘనుం-డని తెలియ జ్ఞాన-
మతనికిగలదందు) మహిలోఁ గొందఱు తతవసుమ్యతిలసన్మాలిక నుత
గళా-న్వితమయ్యు మఱచిన।గతిమనస్థతుఁడాదిసద్గురుని - ఖలులెఱుంగ
రని॥ విన॥ ౨

అకటా సూర్యునియందు అప్రకాశత్వము| యొకనాటికైనను ఉన్న దేయటువలెనే| ప్రకటమైజ్యోతిస్స్వ-భావమాత్మునియందు| పని లేదు మాయనా-ఘునిసీవికమీఁదు । అకలంకగన వేని-త్యమునమ్మిమన వేర । శుకుఁడన వే శేష శైలేశు-గన వేభక్తియుచేకొన వే। అకుటిలనయనచాంచ-ల్యము చెప్పుటలుచలదృ-ష్టికిచూడనునికిపట్లు- భ్రాంతమైనట్లు| సకల కాలములను ప్రభామాలికిగడలాత్రి లేనటులా - త్మకునుజ్ఞానాజ్ఞానములు-రెండు లేనివైయుండు॥ విన॥ 3

౪. కేదారగౌళ-ఆదితాళము.

పల్లవి - సీతారామమారుతిసంవాదము చేరిన వేదము శ్రీ॥

అనుపల్లవి-సీతాంశుముఖియా చరితమునందలి । చాతుర్యము చూడు
సంశయముపీడు| ఖ్యాతిగమును దశకంఠుని రవికుల| జాతుఁ
డైనరఘురాముఁడు సబల-వ్రాతముగనుజంపి శస్తుఁడై| సా
కేతపురి జేరియున్న తఱినినడచిన॥ సీతా॥

చరణములు- హాటకసింహాసనమున రాముఁడు-కోటిసూర్యసమ కాంతిని వెలుఁగుచు| పాటలాధరధరాసుతతోడను- పరగవసిష్ఠాదిగురుబుధమిత్రి| కోటిసేవింపనాదినారాయణుఁడౌ - మేటిభక్తానుమోదికమలావినోది| దీటు లేకకొలువుండిహనుమంతుమనసు - దెలిసిసీతనుబలుకుమన ముద్దుగులుక| మాటికిభక్తాగ్రణికృతమతి-సాటిలేని శౌర్యధైర్యఘనుఁడును| మేటిమైనయనిలసూనుఁగనుఁగొని- తేటముగానులోకమోహిని పలికెను॥ సీతా॥ ౧

రాముఁడు పరమానందమయుండుస- ర్వచరాచరపరిపూర్ణుఁడవ్యయుఁడు| సామగానలోలుఁడచలుఁడాద్యుఁడు-సర్వసాక్షిసుమ్మివినిర్ముక్తకాముఁడి| దినిజమ్ము పరమాత్ముఁడనుచు- వేమారు దెలిసి కొమ్ము భక్తలసొమ్ము| సామీరీసంశయమెల్లనుపోఁజిమ్ము- నామాటమదినమ్ము ధీనిధిపిగమ్ము| ఏమనవలెనేమూలప్రకృతిని- ఈమహాత్ముసన్నిధానమాత్రను

ఈమహాద్భుత। ములొనర్చుమూఘులు - స్వామియందునారోపణసేయ
కనె॥ సీతా॥ ౨

ఈకోసలపురిలోరాముండై దశరథునకు - ఇతండు బుట్టుటయువి
శ్వామిత్రుయాగము।సాకల్యముసేయుటయు నహల్యకు - శాపముం బా
పుటయువిల్లువిరచినన్ను।చేకొనిచెలంగుటయు పరశురాముని- ఢాకయ
డంచుటయుం బురిం జేరుటయు। కైకపనుప దండకాటవి కేగుట - ప్రాకట
మాయాసీతహృతి।యందుచేత।శ్రీకరురవిసుతుం జేరి-వాలినటుం జేరివారిని
ధిగట్టి రావణుని।భీకరాజిచానిమినిన్నుం గైకొని - సాకేతముం జేరుటెల్లమ
త్కృతియను॥ సీతా॥ 3

ఆరాఘవునియందీవిధమజ్ఞాను-లారోపణసేయుదురుమధుకైటభ।
భారినిర్వికారుండఖిలాత్మకుండు -పరిణామరహితుండుబ్రహ్మమేయితండు।
సూరిబృందనుతుండుఆనందయుతుండు - భూరిభువనహితుండుసకలసమ్మ
తుండు।కారుణ్యనైష్కృణ్యహేయోపాధేయ సుఖదుః-ఖగమనాగమనాది
ద్వంద్వములు లేవి। శ్రీరమణీయునకీవిభునెఱింగిన - వారిం జేరవెఱచిమా
యాపరువి।దారితారిశేషశైలశిఖర-హారిం జేరి కడతేరుదారియిది॥సీ॥ ౪

౫. సావేరి-ఆదితాళము.

పల్లవి-వినుమనిశ్రీరాముండుతాంబలికెను - విశదముగను జేరి॥

అనుపల్లవి-జనకజచేవిన్నయనిలజునికిజ్ఞాన।
జనకమానట్లుగానుమోదముతోను॥

చరణములు - సమతనుఆత్మానాత్మపరాత్మల-జాడలుత్రివిధము
లుపవనజ। మమతాహంకారకర్తృకార్యములవల్లన - మఱినయదియా
త్మ।రమణనన్నృతజడదుఃఖములను నీరసముయినదియనాత్మ- నిత్యము।వి
మలముసత్యజ్ఞానానందా-త్మికమిదియెపరాత్మమహాత్మా॥ విను॥ ౧

ఆకాశముత్రివిధంబయినట్లుప-రాత్మత్రివిధమాయెం దెలియంగ।
నేకముగానువరాకాశముజలా - శయబింబితమయిన। చేకొనితదవచ్ఛి

న్నాకాశము-చెలఁగిభిత్తియందునెంతయు। పాెకటముగనిటుప్రతిబింబిత
మై-ప్రబలినదీచాయశ్రీయాంజనేయ॥ విను॥ ౨

చాతురిమీఱి యఖండాద్వితీయ-చైతన్యమువలన బింబభూతుఁ
డైతిివిధాహంకారవిరా-ట్పురుషుఁడు జూపట్టె। అతనియందాభాసహూ
పమయి-భూతేంద్రియమనోవృతమాయె। ఖ్యాతిగాంచి జీవాత్మయనఁదన
రెఁ-గనుఁగొనుమీజాడ క్రమముతోడ॥ విను॥ 3

గుణమయమాయకర్తృతయనహాసం - గినజీవత్వాదిమలినము
లు। గణుతింపనవిచ్ఛిన్నమైనయవి-యాపరాత్మయందు। ననయమునను
నారోపణసేయుదు-రజ్ఞానులుభువిలో నెఱుఁగక। యనిశముసుక్తిరజత
మనిభ్రమయుటే - యాభాసమనదగును దెలియనగును॥ విను॥ ౪

చెలగునవిచ్ఛిన్నతబ్రహ్మమువి-చ్ఛేదమకల్పితముఁ గావున। నలభి
న్నునకుపూర్ణాత్మకుఁడైక్యము-వలననుసుజనులచే। నలఘుతత్త్వమస్యా
దిమహావా-క్యములచేఁబ్రకటమైయలరెను। వెలయఁగనైక్యమునుజ్ఞాన
ముగల్గన-విద్యమాయమహానుగుణములతోను॥ విను॥ ౫

పొనసులైయీక్రమమెఱిఁగిన-ద్భక్తులుముత్పదము జెందుదు। రీవ
సుధనుభక్తివిహీనులుగ-ర్వితులైదుర్మతులై। కేవలమునుశాస్త్రకర్మము
లఁబడి-కెరలిభవశతములనొందుచు। భావముచెడిసుజ్ఞానదూరులయి-పో
వుటనిశ్చయమునీకేమిభయము॥ విను॥ ౬

పరమమైనయీయుపదేశముగో-ప్యమిదిభక్తిలేనివారి। కరయ
నిందర్రాజ్యమొసంగినని-య్యకుమిదిభవహరము। గరిమనఖిలవేదాంత
సారసం-గ్రహముశుభావహముకనుఁగొను। సురుచిరశేషాచలశిఖరని
వా-సుఁడనైభువిలోనువెలసినాను॥ విను॥ ౭

౬. కాంభోజి - ఆదితాళము.

పల్లవి-నేధన్యునైతినేజగత్ప్రభో - సాధులోకవిభో॥

అనుపల్లవి-మాధవచరణారవింద - మకరందముగ్రోలఁగల్గె॥ నేధన్య॥

చరణములు-మునుమిడిసంశయమనే - ముడివీడె యనుగ్రహా। మున రామతత్త్వముసంక్షేప - ముగవింటిగడతేర గంటి। మనసుతనివి దీరదాయె - మన్నింపవే దైవరాయ। అనునందనినుఁజేరమాయ-య తిదూరమై తొలఁగిపోయె॥ నేధన్య॥ ౧

అద్వితీయాఖండపరిపూ - ర్ణానందవారిధిలోన। చిద్విలాసోల్లా సినై రం - జిల్లఁజేసి నన్నుడాసి। హృద్వికాసమొనరించి హితవా - క్యములుపదేశించుటచే। విద్వన్నుతశంకరవి - శ్వేశశంభో మహా దేవ॥ నేధన్య॥ ౨

స్వామీనేనీచేవిన్నయీ - చరితమునవరసభరితము। వేమారు దీనివినఁబల్కు-వీను లమృతముజిల్కు-శ్రీమహిళా। భిరాముఁడైనశ్రీ రా మునిదేవతాసా-ర్వభౌమునినీవలన దెలిసి॥ నేధన్య॥ 3

౭. గౌళిపంతు - ఆదితాళము.

పల్లవి - వినుముధరాధరవరతనయా ధృత - వినయా సరసగుణాతి శయా॥

అనుపల్లవి-చనువుమీఱనన్నడిగినయీశుభ - చరితముహతదురితముమది నిరతము॥ విను॥

చరణములు-రావణాదిదుష్టాసురకోటుల - మోవలేకభరపీడిత యైభూ। దేవివిమలగోరూపముగైకొని-శ్రీవిలసిలుబ్రహ్మలోకిమునకు। ఠీవిగనేగివిరించిచరణరా - జీవములశ్రుకణమ్ములఁదడపుచు। సావధాన ముగ మ్రొక్కి-వినతయై-తావచ్చుట విన్పించెవిశదముగ॥ విను॥ ౧

వనజభవుండొకముహూర్తమాత్రము - మనమునసంతయునూ హాచేసిక్రొ। న్ననవిల్తునితండ్రి గనుఁగొనుటకు- మునిసురపరివృతుఁడై

భూసహితము । గనుచనిక్షీరసముద్రతీరమున-ననుపమ భక్తివినమ్రు
డైనహరిని । వినుతించెను వేదాంత వాక్యముల ఘన - వినయానంద
ములుపురిగొన॥ విను॥ ౨

కోటిసహస్రాంశుసమప్రభచే - మాటికిదిక్కులు తేటగసేయు
చు । హాటకాంబరముకటిపై వెలుఁగ కి-రీటహారకేయూర కాంతులు ల।
లాటకంఠబాహువులనుదనరఁగ- మేటికౌస్తుభశ్రీవత్సములకు । నాటప
ట్టయిచతుర్భుజుఁడగుచుని - శాటవైరిగనుపట్టెమోదమున॥ విను॥ 3

గరుడవాహనారూఢుఁడుకమలా-ధరణీయువతి యుగళ యుతుఁ
డుశంఖ । రథాంగగదాపద్మవిరాజితుఁ- డురుతరవనమాలికాభిరాముఁ
డు।తరణితేజవిశాలలోచనుఁడు-పరమామృతకరుణాలోకనుఁడగు । హరి
చరణద్వయిశిరముసోఁకఁగను-సరసిజగర్భుఁడు మ్రొక్కి-పలికెనది॥ విను॥

తనువుమనసుప్రాణములింద్రియములు - వినుతనిశ్చయాత్మికయ
గుమతితో । మొనగూర్చిభవత్పదవినతుఁడనైతిని - నినుహృత్పుండరీక
మునకును । గొనినిరతానందానుభవంబున - నెనయువారుభవరహితు
లభవతిప్రభు । వనములపుట్టిపెరిగి గెడయుటిది నీ-ఘనమాయగదా!యనె
పితామహుఁడు॥ విను॥ ౫

సూరిజనులువేదాంతమునందలి - సారవిచారముచేసి ఘోర
సం । సారరుక్ప్రడితులౌషధంబు - దారభక్తి యనివల్కిరి గానయ ।
నారతమదిదయజేయుమనినవిని - శౌరియజుని కరుణార్ద్రదృష్టిచే। నార
సినీయభిమతములొసంగుదుఁ-గోరుమనినయుత్సుకుఁడై పలికెను॥వినుము॥

శ్రీలలనాధిప చిత్తగింపుమీ-భూలోకమునను రావణుఁడనఁగా।
పౌలస్త్యసుతుఁడొకఁడుగడు సువి - శాలమైతగుమదీయవరంబున । మే
లుఁజెందిసురకంటకుఁడై కడు - వాలియున్నవాడఁనికిమర్త్యుని । చేలయుం
బువిధియించితిదనుజుని - లీలామనుజుఁడవైవధింపుమనె॥ వినుము॥ ౭

వనజోదరుఁడిట్లనియెనుకశ్యప - మునిమునునతనయునిగమ్మని వే। డినకులమునదశరథుఁడై వాఁడా। ఘనునకుకౌసల్యకుపుత్రుఁడనై। జనియించెదనిజయోగమాయయె। జనకుని యింటనుసీతయగునుపొ- మ్మనిచక్రితిరోధానమునొందెను॥ విను॥ ౮

సురలకునిట్లనియెనుచతురాస్యుఁడు-హరివాక్యము లెల్ల వింటిరే వా। నరులసృజింపుఁడు మీయంశములను - పరమేశునకుసహాయము సేయుఁడు। పరమసమ్మతంబగుననుచువసుం - ధరనూరడించినిజనివాసమున। కరిగెనలువశేషాచలవాసుని - శరణాగతవత్సలుఁడని పొగడుచు॥ వినుము॥ ౯

౮ కన్నడ - ఆదితాళము.

పల్లవి-అందముగనీకథవినవే రజ - తాచలసదనా పరిహాసితవినిందితారవిందచంద్రవదనా-కుందబృందసుందరరదనా॥

అనుపల్లవి-మందయాన దశరథవసుధేశుఁడు మాన్యయశుఁ డయోధ్యాకాంతుఁడు। పొందుగఁదనయులులేనందుకువగజెందివసిష్ఠునిజేరిపల్కెనా॥ నంద॥

చరణములు-మనవివినుము స్వామీ నాకిఁక శ్రీ-మంతులైన సుతులు ఏవెర। పునజనియించెదగాత్మజహీనునకు-ధనంబుసుఖకరంబుగాదుగదా। అనినరాజుకనియెనావసిష్ఠుఁడు-జననాయకనీకుకొడుకులు। ఘనులమలయశోధనులునల్వు రిక - గల్గెద రందుకుపాయము గలదనె॥ నంద॥ ౧

శాంతుఁడైనఋశ్యశృంగమౌనీ శ్వరునిబిలువనంపుమీవు ని। శాంత పుత్రికామేష్టి నిరంతర - సంతోషస్వాంతుఁడ వైయొనరింపు। మంతయుఁద్వరగా ననుడును శాంతా - కాంతుని రావించిరపు డు। ద్దాంతుఁడుముని పరివృతుఁడై సరయువు - చెంత యజ్ఞదీక్షచేకొనినిలిచె॥ నంద॥ ౨

వేదమంత్రములు పలుకుచు శుచియై - వేల్వ హుతవహుఁడుహ వ్యము । సాదరమునఁ గైకొని తనప్రదక్షి - ణార్చులలర జ్వలియించె నుసుప్రభుండై । ఖేదహరుఁడు యజ్ఞేశుఁడు దశరథ - మేదినీశ్వరునకుశు భమిం । పారఁగఁ దాపాయసపాత్రమొసంగి - పరమాత్ముఁడుసుతుఁ డగునీకనిచెనె॥ నంద॥ 3

లలితలరిరిమానులు లబ్ధమనో - రథుఁడై దశరథుఁడు ముదమున। జెలఁగుచుఋశ్యశృంగవసిష్ఠుల - చేననుజ్ఞగొనిహవిస్సువేడుకను । కలి తగుణుఁడుకౌసల్యకుసగమును - కైకకు సగమొసంగవారలు । దెలిసి సుమిత్రకుదమయంశములం దెమ్మె - సగముసగమొసంగిరి నిరతా॥ నంద॥

పరమాన్నముభుజియించినముస్వరు - తరుణులుగర్భిణులైవెలి గిరి । నిరతముసురకాంతలనఁదొమ్మిది - నెలలునిండకౌసల్యగనెను సు తుని । పరగఁజైత్రశుద్ధనవమినిపున - ర్వసునక్షత్రముననుమనో । హ ర కర్కటకలగ్నముననుశే - షాచలేశుఁడగుహరిజనియించెనా॥ నంద

౯. శంకరాభరణము - అటతాళము.

పల్లవి - శ్రీరామునిగాంచెనుపార్వతీవినవే -
మనకౌసల్యయా - త్మారామునిగాంచె॥

అనుపల్లవి - తోరమైహర్షాశ్రు - పూరముకన్నుల।
జారభయసంభ్రమా - శ్చర్యముల్బెనఁగొనంగా॥ శ్రీరా॥

చరణములు - అలనల్లకలువరేకుల చాయమేనిచేఁ - జెలఁగు వానిపసిడిచేలఁగట్టినవాని। వెలయునాల్గుభుజములవానికను గొ - లుకు లనరుణరేఖలుగలవాని స్వర్ణకుం । డలలసితగండమండలములనురః - స్థ లిరచితరవికోటిప్రకాశునిరత్నో - । జ్వలకిరీటమువాని నళినీలకుటిల కుం - తలములచేముద్దుగులుకుచుండెడివాని॥ శ్రీరా॥ ౧

ఘనతరశంఖచక్రగదాబ్జములవాని - వనమాలికయురుత దన
రువానిచెలువ । వ్వనువెన్నెలలావదనచంద్రుఁడుదిక్కు - లనువెదచ
ల్లఁజెల్వలరారెడువాని । ననుపమానకరుణామృతపూర్ణనే - త్రునిమం
జీరాంగదశ్రీవత్సకటకకం । కణహారకేయూర కౌస్తుభాది భూ - షణ
భూషితునిఁజూచి తనివితీరక తిరుగ॥ శ్రీరా॥ ౨

శరణాగతులను కరుణరక్షించు శ్రీధరనీకు - బహువందనము
లానర్చెద । శరణుగర్వితదనుజచయవిరామరామ - శరణుదేవతాసా
ర్వభౌమనీవే । పరమాత్ముఁడవు జగత్పతివీశుఁడవుహరివి - వరయోగి
బృందహృద్వనజకర్ణికాం । తరమున సురుచిరరాకజ్యోతివె - మెర
యునిన్నెన్ననా తరముగాదనితిరుగ॥ శ్రీరా॥ 3

ఈశనీవునిఖిలేంద్రియసాక్షివి - శ్రీశుఁడవీవిశ్వసృష్టి సంరక్షణ
నాశములొకటనుజేసిసేయకయున్న - వాసిచేఁబోఱుపోనవివాఁడవైప్ర
కృతి । డాసిడాయనివాఁడవై శాశ్వతుఁడవై యా - కాశాదిభూతసం
ఘములకెల్లనవకాశ । మైనీవు ప్రకాశింతు విదిమాయయా - పాశబద్ధు
లకెలుఁగవశముగాదనితిరుగ॥ శ్రీరా॥ ౪

నీజఠరమునందనేకబ్రహ్మాండములీ - యోజంబర మాణువులై
యున్నవిప్పుడునీవు । రాజిల్లునాయుదరమునఁబుట్టుటకల్ప - భూజము
ముంగిట మొలచినట్లయ్యె నం । భోజాక్ష! పతిధనపుత్రాదిసక్తునై -
నేజెల్ల సంసారనీరధింబడనొల్ల । శ్రీజాని నీశరణు చెందితి నామదిని -
తేజరిల్లుచును సుస్థిరుఁడవుగమ్మని॥ శ్రీరా॥ ౫

ఈయఖిలమును మోహింపఁజేయనీదు - మాయకునగుపడఁజే
యకుమ, శేష । శాయియీరూపముసంహరింపఁగదోయి - కాయజ
జనక చక్కనిముద్దుపట్టివై । హాయిగానన్నలరజేయుమమితానందదా
యివనినినుమదినిదలతుఁరఘునులెల్ల । మాయురే! యనుచువేమారును
నువినుతించి - శ్రీయుతమూర్తి యాశేషాచలేశుఁడా॥ శ్రీ॥ ౬

౧౦. ముఖారి - ఆదితాళము.

పల్లవి-రాముని సకలగుణాభిరాముని-
నిఖిలరాక్షసవిరాముని వర్ణింపవశమా॥

అనుపల్లవి-వేమారులు కౌసల్య నీవే - మేమిగోరినావదియెల్ల ।
శ్రీమీఱ అనెసఁగితి ననుచు । ప్రేమచేజననితోఁ బలికిన॥రా॥

చరణములు-మున్ను బ్రహ్మానన్ను వేఁడ- కొన్న భూభారముదీర్పవ
న్నమీఱఁగను నేఁడు నీగర్భమున - జెన్నలరఁ బుట్టితిఁ జూఁడు । రావణాసు
రుఁడన్నిటఁ గర్వించినాఁడు వానివధియించి । సన్నుతిగాంతు నీ రేఁడు జగము
లలోన - మున్నలర దశరథుఁడు నీవు నన్ను దప । మున మెప్పించి । కన్నా
రు నీవదితియతఁడు - కశ్యపుఁడని కౌసల్యకు దెలిపిన॥ రాముని॥ ౧

అనుచుఁదల్లితోఁ బలికి - హరిముద్దుబాలుఁడై కలికి । తనమున
హరినీలగాత్రుఁడై వికసితనవ్య - వనజదళవిశాలనేత్రుఁడై చక్కని వాఁ
డనుచు జను లెంచ పాత్రుఁ - డై విలసిల్లెనంత । మనకు జూడఁ దరుణమిత్రుఁ
విలసిల్లెనంత । ఘనుఁడైన తనయుఁడు గల్గెనని విని - దశరథుఁ డానంద।
మునను గురునితోడఁ గూడి - చనుదెంచి కన్గొనెను శ్రీరఘు॥ రాముని॥

విరులవానలపుడు గురిసె । వేడ్క జయదుందుభులు మొరసె ।
సుర సుందరు లెలమి నాడిరి - గంధర్వవరులు । సరసులై రాగములఁ
బాడిరి-మౌనులు దోషా।చరులవల నిభయము వీడిరి - పౌరులానంద। శరు
ని జూడ గుమిగూడిరి - దశదిశలయందు । పరిమళమిళితములై తె -
మ్మెరలు విసరెదివిని సురలు । వరవిమానారూఢులయి శ్రీహరియని మ్రొ
క్కిరాత్మ॥ రాముని॥ 3

ఘననిభుడైన కొమరుని - గనెను కైక చంద్రబింబా । ననలను
సుమిత్ర - గనెను సుతుల నిర్వురను । మొనసిన సంతోష-మునను దశర
థుఁడు సకల । ధనములవిప్రులదని - పెనువసిష్ఠమహా । మునియూ భా

లురకు క్రమము-సను రామభరతలక్ష్మణశత్రుఘ్ను । లనుచునామక రణము-లొనరించెభరతుం । డను శత్రుఘ్నుఁడు జోడైరిలక్ష్మణుఁడు ననుసరించెను దశరథ॥ రాము॥ ౪

చెలఁగిసౌమిత్రితోఁగూడి - మెలఁగుచుఁ జేనియలొలుకఁ । బ లుకుసుతునినృపుఁడు గాంచిభూషణజాల । ములతో డసలంకరించిసిస్తు కస్తూరి - తిలకమునుదుటనుంచిగళముసరత్న । కలితహారములుగీలించి ముద్దాడునపుడు- కలకలనవ్వుచు ముద్ది - కాయలల్లాడ నందియలు । ఘులుఘుల్లనుచు మ్రోయ - లలితగతులనటించుచుశ్రీ॥ రాముని॥ ౫

చిన్నారి బొజ్జలోనన్నుఁ - గన్నవాఁడానాపాలిటి । పెన్నిధాన మరారాయోరీనాచిన్ని । యన్నబూచివచ్చేరా - పరుగెత్తవల । ద న్ననాతోనలుగమేలా-పాటబాడుచు । నిన్ను లాలియూచేరా - లాల బోసేను । మన్ను చేతనంటవద్దువెన్న బెట్టేననుచుచాలా । మన్నించిప లుకుకౌసల్యకు - మరులురెట్టింపఁజేయుశ్రీ॥ రాముని॥ ౬

ధరణివిభుఁడుభుజించు - తఱినికౌసల్యాతనయుని । మురిపెమున రమ్మనుచుజీర - వరయోగిహృదయాం । తరమునందుఁజెల్వుమీఱ- వసియించుదేవుఁడు । చిరుతవాఁడయిముద్దుగార - వచ్చినజూచి । త రుణీదసదుకోర్కులు మీఱ - కౌఁగిటనుంచి । కరుణించి భుజియించు మనిన - కబళముచేనందుకొని । తిరుగానాటలాడపరుగె - త్తినమా యాబాలకుఁడో॥ శ్రీరాము॥ ౭

వితతయశుఁడుదశరథభూ - విభుడంతటకౌమారాన్వితుల । సు తులఁదిలకించి యుపనయనములు - నతులముగనొనరించి వసిష్ఠునొ ద్ద । శ్రుతులనెల్ల జదివించి - చతురంగముల । గతులఁ దెలియనేర్ప రించి చౌషష్టివిద్యల । చతురులనుగావించి హర్షించవారు । సతతము గురుబుధమిత్ర జనులకెల్ల హితులైధైర్యో । న్నతులయిపరఁగిరందు నాశ్రి యుతుఁడయిసత్యవ్రతుఁడయిన॥ శ్రీరాముని॥ ౮

తల్లిదండ్రులకుప్రియము దనరగ నశ్వము నెక్కి । విల్లునమ్ములు చేపట్టి వేఁటలాడుచు । మొల్లముగానడవినున్నట్టిమృగ ములగుండెలు ఝల్లు । ఝల్లునఁజుట్టిముట్టిపోసిక వానినెల్ల చలపట్టిపడఁగొట్టిసౌమిత్రి గూడి । బల్లిదుఁడైయున్నియయోధ్యా వల్లభునకు కానుకఁజేసి । సల్ల లితుఁడై సకలజనుల సవినయముగాఁబాలింప॥ శ్రీ॥ ౯

శైలరాజకన్యకా! యీ చందమునమనుజావతార । లీలమైవ ర్తించెశౌరి కనుగొనుమిందఱ । జాలిఁకుఁడుచక్రధారి సమస్తవేద । మూలమైవిలసిల్లుదారి యజ్ఞలుదెలియఁ । జాలరతం డనిర్వికారి విమత సంహారి । శ్రీలచేజెలువందు శేషశైల శిఖరాగ్రవిహారణ । శీలుఁడైస ద్భక్తలోకపాలుఁడై దనరునిత్యాత్మ॥ శ్రీరాము॥ ౧౦

౧౧. నాదనామక్రియ - అటతాళము.

పల్లవి-ఇందువదనా! వినవె యీచరితము - నిందువదనా॥

అనుపల్లవి-డెందముశ్రీమన్ము - కుందునిపాదార ।
విందములందానందింపఁజేసి రా॥ కేందు॥

చరణములు-ధీరుఁడువిశ్వామిత్రుఁడు తానయోధ్యకు శ్రీరా ముని జూడవచ్చెనని । వార్యుఁడై సౌధముఁజొచ్చెను ఎదురు గారాజు చనితోడితెచ్చె । మునికిచారుసింహాసనమిచ్చెనుమహో । దారుఁడై పూ జయొనర్చెనుకరము । లారూఢిమోదలఁజేర్చెనుస్వామి । మీరువచ్చుట కేమి కా మిదిదెల్పుఁ । డీరాజ్యమైనమీ కిచ్చెదననెను రా॥ కేందు॥ ౧

కౌశికుఁడాపూజగైకొనిపల్కెభూ మీశమారీచ సుబాహులు మాం । సాశనులద్భుతదేహులు ఘోర । పైశాచిక ప్రేతవాహులు- కాల । పాశవిడంబితబాహులుదివి । జేశాది సురమునిద్రోహులుయ జ్ఞ । నాశకులధికదుర్మోహులుగా । డాసివారలపొగరడంచ సలక్ష్మణుని జేసిరాముని బంపు మీ శుభమాననె॥ నిందు॥ ౨

భూమీశుఁడే కాంతమున వసిష్ఠుతోఁ బల్కె నేమి సేయుదు నేఁడుం
దు నెట్లు । రాముని నెడఁ బాసియుందును సుగుణ । ధాము నెన్నఁడు గను
గొందును గురు । స్వామి యెవ్విధి సుఖము చెందును-ఈవి । శ్వామిత్రు
నుడి యెటు విందును ఇతని । కేమి మనవిఁ జేసికొందు నేను । ఈమాటవి
నకున్న నిపుడే శాపమిచ్చు । నీమాని యనిన గురుఁ డిట్లని యనెను రా॥
కేందు॥ 3

నరవర వినుమిది పరమ రహస్యము నరుఁడా శ్రీరఘురాముఁడు-
ఘోర । దురితాంధకార విరాముఁడు హరి పరమాత్ముఁడు కమలా కాముఁ
డు భక్త । వరదుఁడు ప్రణతసుత్రాముఁడు దిన । కరవంశ జలనిధి సోముఁ
డు మౌని । వర దేవతా సార్వభౌముఁడు ఇతఁడు । పరమేష్ఠి చేతొల్లి
ప్రార్థితుఁడయి భూమి । భారము మాన్ప నీవర తనయుఁడాయనని॥ నిందు॥

రాజా నీవు కశ్యప బ్రహ్మవు కౌసల్య జేజేల కెల్ల నుతల్లి అదితి । నాఁ
జనుత తరుణీ మతల్లి మీరు । శ్రీజానిభజియించితొల్లి చాలా పూజింపనతఁ
డుల్లసిల్లి సుతుఁడ । నై జనించెద మీకు నెల్లి ననియ వ్యాజకరుణారసముఁ
జల్లి నేఁడు । రాజీవాక్షుఁడు రాముఁడై చూపట్టె శేషుఁ డే సుమీ ల
క్ష్మణుఁడిది నిజమనెను రా॥ కేందు॥ ౪

వర శంఖచక్రముల్ భరత శత్రుఘ్నులై రరుదార హరి యాజ్ఞ
చేతసురు । చిర యోగమాయ యె సీత యనఁగ మెరసి జనకవంశజాత
యై । పరఁగుచున్నది ధీసమేత వినుత సరస సద్గుణమణి వ్రాతయిది । ప
రమగోప్యములు లక్ష్మణుని రాముని మౌని వరు వెంట బంపుమని పల్కె వసిష్ఠు॥
డిందు॥ ౫

రామలక్ష్మణులను రాజు పిలువఁబంచి ప్రేమతోఁ గౌఁగిటనుంచె
ను తన మ । హామహుఁలనుతియించెను తన దే మహాభాగ్యమని యెం
చెను వి । శ్వామిత్రుఁ జాలపూజించెను ఘన శ్యాముని నతనికర్పించెను-

శుభ । మామీకనిదీవించెను శ్రీ రాములంతటధను ర్బాణతూణీరధరు లైమించిముని వెంట నతిమోదమునజని॥ రిందు॥ ౭

లలిని బలాతిబలలను రెండువిద్యలు రామునకు మౌనియిచ్చెను- రాముఁ । డలరిగంగానదినిమెచ్చెను ఆ । వలఁబోవ దాటకవచ్చెను దా ని ! బొలియింప మునిసెలవిచ్చెను ఒక్క । ములికియురమ్మునఁగ్రుచ్చెను దనుజ విలవిలతన్నుకచచ్చెను ఆ । వెలదయూబిడరూపు విడియతుసతి యై చెలఁగిరామునిఁబొగడి శ్రీమీఅఁజనెను రా॥ కేందు॥ ౮

కౌఁగిటరామునిగదియించిజడదారి వేగమె శిరముమూర్ధాడెను- అంత । బాగాయెనని కొనియాడెను మహా యోగిధ్యేయుఁడవనుచు వేఁడెను హర్ష । సాగరమునలోలలాడెను మహా భాగుఁడుముదమున గూడెను వీత ! రాగుఁడై భయమెల్లవీడెనునిగ మాగమమంత్రరహా స్యములనుదెల్పె నీగతిశేషగిరీశుఁడౌ హరికిరా॥ కేందు॥ ౯

• ౧౩. సౌరాష్ట్రం - ఆదితాళము.

పల్లవి. వినవే సుగుణాన్వితా గిరిరాజ సుతా॥

అనుపల్లవి-మునియుతులైరా - ములుదామాశ్రమ।

మునను నాఁడునిలిచి వేఁకువ -
ఘనులుసిద్ధాశ్రమగతులైరచ్చట ।
మునులారాఘవు - లనుబూజించిరి॥ వినవె॥

చరణములు-శ్రీరఘురామునిచేననుజ్ఞఁగొని సారయశుఁడు వి శ్వామిత్రుఁడుక్రతు । వారంభించెమహాజనవృతుఁడై సారెకుమారీచ సుబాహులస్ర । ధ్ధారలుగురిసిరహాధీరుఁడు దాశరథిమహాద్ధతుఁడై । మారీచుననిల మార్గణమున । వారిధిలోఁబడవైచి సుబాహువి । దారి తుఁజేసెను దహనాస్త్రమునను॥ వినవె॥ ౧

సునిశితబాణములను సౌమిత్రిత దనుచరులనుజంపెను బువ్వులజడి । యెనసి సురలుగురియించిరిసంభ్రమ మునను గుశిక సుతుఁ డినకుల తిలకుని తనతోడనిడికొని నెనరునఁ గౌగిటనునిచిలక్ష్మణుని మునుమిడి కొనియాడిఫలములు । అనఘులకునుభో జనములొనర్చెను । దినములుమూఁడిటు జనెను సరసముగ॥ విన॥ ౨

మునిపతి శ్రీరామునితోఁ బలికెను జనకుని యాగముగనుఁగొనఁజనియెద । ననువుగమీరువచ్చినశుభమానన నతుఁడగుచునను జునిగూడితపో । ధనువెంటముదముతోఁ జనిచనియెదుటను వనమొకటిఫల సుమస్తరు లతాలంకృతమై జనవిరహితమై కనుపట్టఁగఁదానీ వనమేమనరా మునితోమునిపల్కె॥ విన వె॥ 3

గౌతముఁడనుముని గలఁడులోకవి ఖ్యాతుఁడాతనికహల్యయనుసతివిధాతయొసఁగెనా దంపతులిచ్చట బ్రీతినుండనిం ద్రుఁడునొకనాఁడా । గౌతమవేషమున నాతినెనసిచను నాతరిస్నాతుఁడై గౌతమమునివచ్చిభస్మీ । భూతుఁజేతునాతో బొంకకుమనఁబురుహూతుఁడదుర్మతిఁనైతి గావుమనెను॥ విన వె॥ ౪

శాపమొసంగెను సహస్రభగుఁడ వైపొమ్మనివృత్రారినహల్యను కోపమునశిలా రూపముగమ్మనె నేపఱజంతురహితముగఁజేసెను । యీవనినావహాని బాపురేయెన్నడు నీపైరఘుపతి శ్రీపాదము పెట్టునాఁటికి । శాపము చెడునని జనెసతీమణికి పాపముఁబాపవె పరమపురుషాయనెను॥ విన వె॥ ౫

రామునికరముకరమ్మునఁబట్టిమహాముని యప్పుడహల్యను జూపిన భామపైనిదన । పాదమునుంచి మహామతియగున హల్యాతనరఁగనీ రాముఁడు తామ్రొక్కె రామాయణియున లక్ష్మణునిధను ర్బాణధరునికనకాంబరుని । శ్రీమన్మందస్మితవదనుని శ్రీరామునిశేషాద్రిధామునిజూచెను॥ విన వె॥ ౬

౧౩. బిలహరి - ఆటతాళము.

పల్లవి-శరణుశరణనిరామ చంద్రునియహల్య సన్నుతించెనువినవె॥

అనుపల్లవి-పరమపురుషుండనుచుగౌతమవాక్య
సరణిమదిలోనెన్నుచుశౌరికిమ్రొక్కి-
యరుదారనర్ఘ్యపాద్యములిచ్చినర్మవి
స్ఫురితాక్షియైమించి - పులికించినీ
చరణనీరజపరాగముననను - దురితమెల్లఁదొలగెనహహా
గరిమతోనుగృతార్థనై తిజ గత్త్రప్రభోకమలావిభోహరి॥

చరణములు-యేవిభుపాదరాజీవరేణువులచేఁ బావనమైనది భా
గీరథీమహా। దేవిబ్రహ్మాదిసు రావళినేమహాను భావుఁడు గావించె నే
వరదుపదరజము। వేవేలవిధముల వెదుకఁబడునుకృతుల చేవనజభ
వుఁడెవని శ్రీనాభిపద్మమం। దావిర్భవించె నవ్యయుఁడైనపురవైరి।
యేవిశ్వ గురునామ మేప్రొద్దుభజియించు నేవీరవరుపాద మీభువన
జాలములనెల్ల నాక్రమించెను। శ్రీవనితామణికి నెవ్వనియురము చెలఁ
గివిహరింవనునికిపట్టయ్యెనే। దేవునిపదమనిందితరాజయోగి హృద్ధ్యే
యమైతనరారిచెలువుమీఱు। నావిభుండావరదుఁడాగురుఁడాపరుఁ
డాదేవుఁడిదెనను। బ్రోవుటకు ప్రత్యక్ష మయ్యెన హా విచిత్ర
మటంచు నెంచుచు॥ శరణ॥ ౧

శ్రీరఘువీరనీలీల లత్యద్భుతము పరికితరముగాదివి తెలియమర్త్యా
వ। తారమునజగత్త్రయము మాయామోహ। పారవశ్యమునొంద
భ్రమియించితివి నిర్వి। కారుఁడనీవుచలనా రహితుఁడవు వికారచలనా
దులు గలవారివలెనుండు। దారయపూర్ణుఁడ వానందమయుండవ కూ్రి
రుఁడవతిమాయి। కుఁడవ్రసం విస్మయోదార విశుద్ధమాత్మ ప్రజ్ఞాఖం
డబోధస్వరూపుఁడవజుఁడవు। పారమార్థికుఁడవీవే భూతములకాధా
రభూతమునీవే యీజగమునీవే। సారెకుజగదాశ్రయుడవీవె కర్తృకా

రణకార్యము లుసివిలాసములు । చేరి కన్గొనఁగ నేరకతనుధారి వందు
రుగానినిన్ను । దారితాఖిలకలుష మగుపర తత్వమనఖిలులచేనగునా॥

జలజలోచననీవలఘు మాయాగుణములచే బింబితుఁడవై । విల
సిల్లి జగదుదయ ఏలయములకు బ్రహ్మవిష్ణ్వీశ్వరనామ । ములఁబూని
యున్నావు తెలియఁగ నొకఁడవె । వలనుమీఱఁగాను వాచ్యవాచ్యక భే
దరహితము జగన్మయుఁడవై । యలరుచుందువునీవ । సఖలిత తేజుఁడ
వోంకార వాచ్యుఁడవు వాక్కులకగోచరుఁడ । వుగూఢవర్తనుఁడవు ।
భళిభళిశ్రీరామ భద్రగుణోన్నద్రిపద్రిధనాంగణరుద్ర । కలితకౌస్తుభభర
శ్రీశేషా । చలశిఖరవిహార విహారమోహనాకార చెలిని నెనరుంచవలె
నుని । శ్చలమార్గజ్ఞానమార్గము దెలియ నెంతటి దానసిదానను కలుఁగఁ
జేయుము నాకు నీపదనలినభక్తినిరంతరమ్ముగఁ । జెలఁగివందన శతము
లొనరించెదను దాశరథీదయానిధి॥ శరణ॥ 3

౧౮. బేగడ - ఆదితాళము.

పల్లవి-వినీలవేశివినుతగుణ శ్రీశి వినవే శర్వాణి॥

అనుపల్లవి-ఘనఘనాంగుఁడౌ రాముని చేననుజ్ఞఁగొని॥

గౌతమమునియొద్దికి జనెనహల్య
మునీంద్రుఁ డారాఘవునిఁ జూచిపలికె
ఘనంబుగను మిథిలాపురంబునను
ఘనధర్మముమాహేశ్వరచాపము
కనుఁగొనియనంతరంబయోధ్యకుఁ
జనేవనవినమ్రుఁ డయ్యెనుహరి॥ వినీల॥

చరణములు-రంగదభంగతరంగగంగ నుప్పొంగుచుదాఁటివిదే
హరాజపురి । చెంగటరాగ నెఱింగిజనకుఁడు చెలంగుచు నెదురుగను । రం
గుగననిగాధేయునకును సాష్టాంగమెఱఁగి పూజించిదిశలువెలు । గంగఁ
జేయుచంద్రసూర్యులో సురపుంగవులగు నరనారాయణులో । శృంగా

రకళలను బంగారుతళుకుల । నంగానుదగిఁవీరలెవ్వరె । ఉంగవలయు నవదశరథాత్మజులు । మంగళకరులీరామలక్ష్మణులు మహాభుజుల్ ఘనులనిముని తెల్పెను॥ విసీల॥ ౧

శ్రీవిగమత్క్రతుసంరక్షణమున కై వీరలనేఁదోడి తెచ్చునెడ । పావనుఁడీరాఘవుఁ డొకశరమునఁ జావనేసెఁదాటకను । భూవరమదీయ యాగవిఘాతకులై వరలుసుబాహు ప్రముఖనిశిచ । రావళిఁద్రుంచియు మారీచుజలధిలో వైచెఁ బదాంబుజరజముననను । ఈవీరుఁడహల్యను వే వేగబవిత్రినుఁ । గావించినేఁడునీగృహంబున గరళకంఠువిల్లనుఁగొనవచ్చెను । నావుడునగరికిఁదోడ్కొని జనియానరేంద్రుఁ డారామునిఁబూజించెను॥ విసీల॥ ౨

అంతటజనకుఁడుమంత్రులఁ బిలిచిపురాంతకు విలుదెమ్మనిన భటుల న । త్యంతబలులనైదువేలబంపినఁ బూతము మీఱఁజని । సంతతమును మణి శస్త్రాదులచే నెంతయు భూషితమైరవిశత । కాంతమైనవిలుదెచ్చినధరణీ కాంతుఁడు కౌశికుఁగనుఁగొనియా । వింతౌనృపవరులంతా చూడఁగ । సంతోషమునరఘూద్వహుండీ చాపమెక్కిడినఁజాలునుసీతా । కాంతనిత్తునన విని శ్రీరాముని కనుంగొనెన్మనిదరహాసమునను॥ విసీల॥ 3

శ్రీరాముఁడువామకరంబున విల్లారూఢిగఁగొని యెక్కిడి నృపతులు । చేరిచూడదక్షిణకరముననరుదారగీలించినపుడె । సారము చెడి ఫెళఫెళమనివిరిగెనువైరివరుల యధైర్యముతోఁగూడద । దారవముదిశల్నిండెవిమానారూఢులగుచుఁగనుఁగొనుదేవత । లారాముని శ్రీమీఱఁ బొగడిరి । తోరంబుగాప్రసూన రవము దుందుభిధ్వనుల్సురవనితాఘన । చారునాట్యములు చెలఁగరాఘవుని జనేశుఁడన్మిలిఁగాఁగిటనుంచెను॥ విసీల॥ ౪

ఫుల్లాంబుజపత్రాక్షుఁడు రాముఁడు - విల్లు విఱచుటలు విని
యంతఃపుర । పల్లవాధరలుమనసీతకుశ్రీవల్లభుఁడనదగిన । వల్లభుఁడిదె
వచ్చెనుచల్లనివాఁ డెల్లజగములను నేలఁజాలువాఁ । డల్లమరునైనఁజ
క్కదనమున నుల్లసంబులాడునటుయంచుఁ । జెల్లారాముని నల్లాకోరిక ।
తెల్లాఫలించువంశపావనుఁ డీమహాత్ముఁడంచనిపలికినసరస । సల్లాపము
లాడుసీతకుమణిసఖుల్వీరుల్ హారుప్రగం గైచేసిరి॥ విసీల॥ ౫

పట్టుచీరఁగట్టిఁగట్టిరవికెచను కట్టుదిట్టముగఁగట్టి మృగమదము ।
బొట్టునుదుటనునిచి కనులకాటుక బెట్టికురులుదువ్వి । దట్టముగాఁగీలు
ముడివైచిమల్లెల్ మట్టుమీఱవేసుకచేసరములు । జుట్టిస్వర్ణభూషణము
లు మేనను దట్టముగా బూటమొక్క చెలికత్తె । బట్టిజనకునిపట్టి శౌరి
కి పట్టంపురాణినౌదునేనని వాసిం డఁగుందనపుబొమ్మవలె । నెట్టన
రాజమరాళకరిగతుల నే తానిరాకరింపుచునందెలు॥ విసీల॥ ౬

తాటంకద్యుతిదిక్కులనెల్లను దీటుకొనఁగఁ బాఁపటబొట్టునుసరి।
సాటిలేనిచంద్రసూర్యులును సల్లలాటమునను మెఱయ । తేటముత్యపు
సరులు పతకములు మేటిపలుక తాళిఁ డఁ బెనగొన । మాటికినందె
లుఘల్లనిమ్రోయఁగ దీటులేని వైఖరి సీతావ । ధూటి గుణముల పేటి
హారకి । రీటాది భూషణాదులశేషగిరీశురామభూవిభునిచేరిమణి । హా
టకమయమాలికగళముననిడి హారిక్ వరించితినని చనెముదమున॥ విసీల॥

౧౫. కాఫీ - జంపెతాళము.

పల్లవి-వినుహైమవతి ఘనాఘన సుందరాకృతీ వినుతసన్మతీకరు
ణావతీ॥

అనుపల్లవి-తనమంత్రులనుబనిచె దశరథునితోడి తెమ్మని జనకనృపతి
వేగా బాగా॥ విను॥

చరణములు-ఆరూఢిదివసత్రియమునవార లయోధ్యఁజేరిదశ
రథునిగాంచి ధీరులయిమ్రొక్కిబహుదివ్యవస్తువుల నరు దారఁగాన్క

యుంచి। శ్రీరామునకుజయ శ్రీరమారామునకు సీతనునిశ్చయించి నే
డు శ్రీమీఱమిముబిలువనం పెనుజనకుఁ డనసంభ్రమించి వేఁడుకదలం
చిమించి॥ విను॥ ౧

జనవిభుఁడుశ్రీరామ చంద్రునకుఁగల్యాణ మనిచాటనానతిచ్చి।
జనకమంత్రులకును త్సాహానవరత్న భూషణదుకూలములనిచ్చి। తనగు
రుండునగువసిష్ఠునిసుమంత్రునిగనిరా ముని పెండ్లివార్తదెచ్చితగుఁగదా
జనకవిభుబాంధవ్య మనినకడు లెస్సయనియనువుగా ముదముహెచ్చి।
మెచ్చి॥ విను॥ ౨

మఱునాఁడుగురుహితస మస్తజనులెల్ల వేమఱు బలసికొలువగాను।
అరుదయినయాణి ముత్యములగొడుగులనిడ నధికవై భవముతోను।భ
రతశత్రుఘ్నులిరు పురుగజారూఢులై యిరుగడలఁజేరిరాను రథమెక్కి।
నరవరుఁడుమిథిలాన గరమునకుఁజనె నెలమి నాల్గుదినములలోను తాను॥
విను॥ 3

హితమతిసీదశరథున కెదురుగాఁజనిపురోహిత సహితుఁడై జన
కుఁడు। చతురుఁడయిపూజింప సరసులయిరామ లక్ష్మణులుతమతండ్రి
కపుడు। అతిభక్తిప్రణమిల్ల నాలింగనమొనర్చె నానందముననునృపుఁ
డు తతమహో। న్నతజనకరాజసద నమునసుతకౌశికాన్వితుఁడై వసిం
చె నతఁడుజనహితుఁడు॥ విను॥ ౪

తనయాగకర్మమం తయుదీర్చిజనకుండుశ తానందుతోడననెను।
దనరుకాస్యపుర మునను ననుజుఁడు కుశ ధ్వజుడుండుమోదమునను।
మొనపిలువనంపు మనవినియట్లుసేయ జయ్యనవచ్చియతఁ డన్నను
ప్రౌఢఁగాంచిత। సకుమారికలు తానును మొక్కివర్ధిల్లు మనుచుదీవెన
లుగొనెనుమనెను॥ విను॥ ౫

లలినిజనకుఁడుపురమ లంకరింపుమనఁదోరణచయోల్లాసితంబు।
అలఘుసౌధధ్వజోజ్జ్వలముగోపురపతా కావళీరాజితంబు। ఫలభార

నమర్చి రంభాస్తంభశోభిత ప్రతిగృహ ప్రాంగణంబు కర్పూర । కలి తాంబు పూరగంధిలరాజమార్గమును నై చేసిరాపురంబు డంబు॥విను॥

క్రమముతోనంతః పురమలంకరించిబంగారుకుంభములనుంచి। సమమైనపచ్చరా జగతిపైనిలిపి నీలములబోదెలుఘటించి। రమణీయ ముగనుబగడములదూలములవనములగోణిగెలురచించి చతుర్ద్వార ములగోమరొప్పఁగల్యాణవేదికగట్టి రమరికనుసంతసించి మేలెంచి॥ విను॥ ౭

ఎలమిసీతాదికాంతలకు నలుఁగులఁబెట్టి తలలంటిజలకమార్చి। జిలుగులనుదడియొత్తి చెలఁగిసరిగంచుచీరలుగట్టికురులఁగూర్చి। వలనొప్పగొప్పకొప్పులఁబెట్టిచందనం బలదితిలకములుదీర్చి। రవికలనుపొర యచను కట్లపైనలవఱచకై సేయనలరిరసముగజేర్చి మదిచేర్చి॥ విను॥

పరఁగ కేకయపతికుమారుఁడు యుధాజిత్తు వచ్చెనచ్చటికినంతవ రుసదశరథుండున ల్వురుసుతులభూషణావళులఁగయిచేసిచెంత। సిరుల నందఁదానుండు తజ్జనకుఁడానందభరితుఁడయిభద్రదంతావళములను। గరిమవనబనుపరా ఘుపులెక్కి రాజమార్గమునఁజూపట్టిరెంత వింత॥ విను॥ ౯

పొదలుచునుగౌసల్య మొదలౌసతులుగొల్వ భూపతులుచేరికొలువ। విదితమాగధవంది బృందములుగొలువనట విటగాయకులును గొలువసదయులువసిష్ఠ విశ్వామిత్రులాశీర్వ చనములొసఁగుచునుగొలువ కల్యాణసదనమునకరిగె శేషగిరీశుఁడగురామచంద్రుడెందముము దముమొలవ చెలువ॥ విను॥ ౧౦

౧౬. కల్యాణి - ఆటతాళము.

పల్లవి-కల్యాణమువినవే నేడుసీతా కల్యాణమువినవే॥

అనుపల్లవి-కల్యాణమయమయిన కల్యాణనిలయమున
కల్యాణప్రదుఁడాయ హల్యావరదుని॥ కల్యా॥

చరణములు- వేదనాదములు వేణుధవళవీ ణాదుందుభి డిండిమా దిమహావాద్య । నాదములు - పుణ్యాంగ నాబృంద శుభగాన । నాదములుఁజెలఁగజనకుఁ-డెదుర్కొని దశర । థాదిభూపతుల కర్ఘ్యాసన మునిచి యీ । మీఁదసపురోహితుఁడై దేవముఖుహోమ । వేదిఁబ్రతిష్ఠించి వివిధమంత్రములచే । వేదోక్తహోమవిధులొనరించి సీతాది కన్యలధన్యలనల్వురనుస । మ్మదమునరావించి మురియుచుశుభజాలా। పాదకముగమధు పర్కమిచ్చి వేడ్కఁ । బ్రోదిచేసినృపుఁడుపూజించెరాములు॥ కల్యా॥ ౧

శ్రీమీఁజనకుఁడు శృంగారవతియైన సా । దామినీలతమాడ్కిం దనరెడుసీతా । కోమలి తెఱ మఱుఁగున నుంచి చాలఁగా । రామునిరామాభి రాముఁడైన శ్రీ।రామచంద్రునిపాద రాజీవములుగడిగి । సేమమునతజ్జలము శిరమునధరించి । నేమముతో సీత నిఖిలలోకమాత । గామితసిద్ధసంకల్పపూర్వకము । భూమీశుఁడుధార బోయనగ్ని సాక్షి।గా మానవతినిరా ఘవుఁడు చేకొనె దేవ । తామందార సుమ ధారలుగురిసె భ।ద్రామితగుణులయి యలరువధూవరులపై॥ క॥ ౨

అంతఁ దెరఁదీయ సతివమోముఁజూచి సంతసించెను రామచంద్రుకన్గవతారాకాంతుఁగనుంగొనియలరుకలువల పోల్కనాయింతిచూపులుదనరె హృదయేశుపదయుగళి నెంతయుఁదామరల నెనయు తేఁటులనఁగా । కాంతామణినిపాణి గ్రహణమొనరఁజేసి । కంతుజనకుఁడు మంగళసూత్రముగట్టి । దంతిగమనకుమణులు తలఁబ్రాలుపోసి శ్రీ । మంతుఁడైలాజహోమముఁ జేసికృత్యస్వాంతుఁ డ।య్యెను తాటకాంతకుఁడటమీఁద । సంతితానందమున జనకుఁడూర్మిళనిచ్చె।మంతు కెక్కగాను లక్ష్మణకుమారునకు॥ కల్యా॥ 3

వరుసతో డనుకుశ ధ్వజునికొమార్తెల।సురుచిరమాండవిశ్రుతకీర్తిలనిదుపురనుభరతశ త్రుఘ్నులకునుజనక।ధరణీశుఁడానంద భరితుఁడగు

చుమెసఁగ । వరుదారఁగాఁబెండ్లి యలరారెనా వేళఁ । జిరతరయశులు
వసిష్ఠ విశ్వామిత్రు । లురువునవావధూవరులకు శేషలు । శిరమునని
డిరియా శీర్వాదములఁజేసి । రిరువంద దశరథా ధీశుఁడుదీవించె।గరిమను
గౌసల్య సుమిత్రాది । కరిగమనలుమంగళహారతులొసఁగి రా।తటిరా
మలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నులకు॥ కల్యా॥ ౪

జనకవిభుఁడు కౌశికునివశిష్ఠుఁగనుఁ । గొనిపల్కె నారద ముని
యిచటికిఁ నొకనాఁడు । చనుదెంచిననువిను మనిపలికెహరిభక్త । జనవ
రదుఁడయి నిర్జరులనుబ్రోవరా । వణువధియింప రఘువంశమునను రా
ముఁ । డనుపేర దాశరథియై నాలుగంశముల । జననమొందెనుసీత
యను నామమున నీయిం । టనుయోగమాయ బుట్టెనుదెలిసికౌసల్యా।
తనయునకుసీతనిమ్మని చనెనది మొదలు । గనుసీతశ్రీసతి యనితలఁచి
యేవిధ । మునరాముఁడల్లుఁడౌ ననిచింతించిధను । వను నెపమునమీాద
యనుశుభముగంటిననె॥ కల్యా॥ ౫

శ్రీరామచంద్రుని జేరిజనకుఁడుబలికె। శౌరినాజన్మము సాఫల్య
మాయెను । దారయీాపావనస్థలిని సీతాయుతుఁడవై । రంజిలు నిన్నుఁ।
జూడనర్హుండనైతి । రావణరణభువి నిర్మాణనైపుణిగలిగె । నీరజభవు
నకు నీ పాదవారిచే।నీరమ్య పదజలము నెటిదాల్చిబలిమహా । వీరుఁడ
యిసురరాజ్య విభవము చేకొనె।సాగమానీపాద రజముననహల్య।ఘో
రశాపము దొలఁగె కోవిదులునుసీయుదా రాంఘ్రిరేణువులు। కోరినభ
యదూరులైనట్టినీవేశరణని పొగడెరాముని॥ కల్యా॥ ౬

సారిదియాసమమున సురదుందుభులుమ్రోసె। ధిక్కిటతద్దిన్నాం
కిటతక తాథైథైయ్యనుచున । చ్చరలాడిరిగంధర్వ వరులుబాడిరిభూ। సుర
వరులధరణి వరులఁబూజచేసి షడసమృష్టాన్నభోజనములిడిరి। కరణీప
రగనాల్గునాళ్లు జరుగుటయుగౌశికుఁ । డరిగెనల్లుండ్రకు నరుణమిచ్చి
నృపుఁడు । కర్ణుణాఖేఁబుత్రికల ఘనమత్తుల్ఁగాభ్రెంచి । త్వరతోఁడ్రఁ భక్తు

ఘనా దశరథక్షితిపతి । వరసుతులుఁగోడండ్రు సిరులలరనా శేష।గిరిహా సుఁడైనరఘు వరుని మున్నిడుకొని । పురికిప్రయాణోన్ముఖుఁ డయ్యెమ దమున॥ కల్యా॥ ౭

౧౭. సురటి - ఆదితాళము.

పల్లవి-చేరివినవెశౌరిచరితము గౌరీసుకుమారగిరివరకుమారీ॥

అనుపల్లవి-వారిజాక్షుఁడంతటను శ్రీ మీఱివేడ్కతో నయోధ్యకు
గోరిపోవుదారిలో నృపవైరియైనపరశురాముఁడు
కాఱుమొగులుకరణి చాపధరుఁడై
కాలమృత్యువో యనగఁబర్తిరథు
కోరిహరియెదుటను నిలిచిపలికెను
వీరాధివీరుఁడని యెఱుఁగక॥ చేరి॥

చరణములు-బెండువంటివిల్లునడిమికి రెండు జేసి యిట్లుప్పొంగె దు।కొండనెనయఁజెల్లు నా విలు దండివైరులకుముల్లుకడు । గండుమిగి లిన దీనినెక్కుఁబెట్టినఁ గానిరాముఁడనినినునట్టుగా । కుండిసఁజంపుదు ననరాముఁడతనికో దండముగొంత చక్కనెక్కిడియ । ఖండాశుగము తగఁదొడిగి తెగ నిండాదిగానిభార్గవుఁడ నిను । కాండహతచరణుఁజేసి నృప కాండాభిరాముఁడనౌదుననిన ఁ। బుండరీకలోచనుండితండని పూర్వకాలసంస్మృతి పొడమిపొగడి । భండనప్రచండ పండితుండవ జాండాధిపతి వవ్యయుఁడవనెను॥ చేరి॥ ౧

బాల్యముననునేను ఘోరతపంబు సేయఁబోను హరివాత్సల్యమొప్పగాను వేగప్రసన్నుడై పలికెఁ దాను సా । ఫల్యమయ్యెనీతప మునుజనస మ్మతమునువచ్చి వంశయుతుఁడ వగుసా । ఫల్యబలుడవగు చుబిత్రుహననుఁడగు కార్తవీర్యుఁగెలిచిఖిలనృపులవై। కల్యాత్మకుల జంపిశమదమ మూలార్తితుఁడవగుము నేగా । సల్యాగర్భమున రాముడ నఁగల్యాణదాయినై జనించియ । హల్యాసతిబవిత్రంజేసిసీతను గల్యా

ణమైనీకు దర్శనము । తుల్యముగనెసఁగుదుననిజనియె దయతోనాహరి
యు నీవనిచనియె॥ చేరి॥ 2

స్వామినేనుమంచి హేహయ వంశజులను దుృంచి శాంతుఁడై
ముదముదలంచి చెలఁగెడు నీమహా మహిమనుంచి ఖగ । గామినీబలం
బునీవుగొంటివి గాన నేనుధన్యతముఁడునైచిన । నీమహనీయ దర్శనము
గలిగెంజుం తామహాధుల కగోచరుఁడవు శ్రీ । రామామనోహరుఁడవ
గురఘు రామా ప్రకృతికంటెపరుఁడవు । కామాద్యరివర్గదూరుఁడవ
హేభూమాధవ భవరహితుఁడవు । కామకర్తృగుణవర్జితుఁడవునుద క
మున ఫేనజాలములుననలమున । ధూమమటులనటులనె యఖిలమును
నీమాయచేఁగల్పితంబనె॥ చేరి॥ 3

ఎంతదాఁకనరుఁడునీపద హితులపొత్తుబొరఁడునినువా । డంత
దాఁకనరుఁడు । వలెనుభవాబ్ధినరుగుపామరుఁడు ఏ । కాంతుండయిసు
జనసంగతివలనను గనినభక్తిచేతనెపుడునిన్ను న । సంతునాశ్రయించి
నపుడుమాయకు నంతమపేక్షితుండును స్వప్రకాశుఁడును । శాంతా
త్మకుఁడునై నసద్గురుఁ డంతవానికగుపడును సుని । తాంతానందమతని
చేతగని చింతలవంతలనెల్లఁ దుృంచిని । రంతరాత్మసుఖముఁ జెందునీప
ద రాజీవ యుగభక్తి లేనినరు । లంతమొందిజ్ఞానముక్తి సుఖముల నం
దవశముగాకచెడుదురనె॥ చేరి॥ 4

ఈశశరణుశరణు దురితవి నాశశరణుశరణు సుజన । క్లేశహర
ణశరణుజయజయ శ్రీరామశరణుశరణు నేఁజేసినట్టి పుణ్యమెల్లనీదుమ
హాశుగమున కొసంగినాడఁ ననుదయ । జేసిబ్రోవుమనఁ బరశురాము
నకు సీతావిభుండుప్రసన్నుండైపలికె । వాసినీమనంబుననుదల పోసి
వరముగోరునుకృప । జేసినానని నభృగుకులుండు భాసిల్లుచు నీదుపద
రజో లేశమునకు నేసమతవరమఖ లేశభక్తినిమ్మనగృతార్థునిగఁ । జేసి
ఘనుపం జనియెజామదగ్ని ని జేచ్ఛఁదనుజరిపునుతించుచుఁజనె॥ చేరి॥ గి

ప్రీతుండయ్యెఁజాలాదశరథవిభుఁడంతటలీలా గుణముల । చేతన
లరిచాలా తగఁపురిఁజేరి చక్రియా వేళ భూ । జాతనెనసితనరెనను జులు
నిజ సతులరతులనే విరతులవిభవస । మేతుండు జగత్ప్రభుండుబ్రథిత
గుణ జాతుండవ్యయానందమూర్తిసం । గీతానంతకీర్తితసుగుణ భూ
తాద్యఖిలసాక్షిమాయా । జాతాఖిల కలుషహారుండుసాకేతాధిపుఁడై
యుండెహరిద । యాతిశయత నిదియుంజెప్పె సుబ్రహ్మణ్యకవి శేషగిరీ
శుపేరవి । ఖ్యాతిమీఱనధ్యాత్మరామాయ ణాఖ్యానమున బాలకాం
డమేది॥ చేరి॥ ౬

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు

బాలకాండము సంపూర్ణము.

శ్రీ వేఙ్కటేశాయనమః

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

అ యో ధ్యా కాం డ ము.

౧౮. కర్ణాటకసారంగ - ఆటతాళము.

పల్లవి-శ్రీసద్గుణాన్వితా శీతాద్రిసుతవినవె కౌశేయ।
వాసుని శేషాచల వాసుని చరిత్రము॥

అనుపల్లవి-భాసిల్లునంతఃపురవరమునందు మాణిసిం। హాసనస్థితుఁడైము
నినుతుఁడై మహోల్లాసుఁడై శ్రీనివాసుఁడై శ్రితదాసుఁడ
యిసీతాసహితుఁడగు రామునిఁగను తలఁపూనిసురమౌని
వచ్చెను॥

చరణములు-శరదిందుచంద్రికా సదృశమౌతనుద్యుతుల। మెఱ
యుచువచ్చువాని నారదుఁగా। నెఱిఁగి సీతాజానియుదేవీయుతుఁడయి। పౌర
పౌరయింతలేనిభక్తిచే మ్రొక్కి। పరఁగఁబూజించిమౌని నీదరినసం। స్మర
ణాచేవిషయాసక్త చిత్తులమైనసం। సారచింతమాటికి గలుగుమముఁబో
టికి। దొరకదిదిదుర్లభమునినుగనిపరమపావనుఁడనైతినిభా। స్కరుఁడురాఁ
దమమడఁగు క్రియనజ్ఞానమడఁగు ననమునిపల్కెను॥ శ్రీస॥ ౧

శ్రీరామభ్రమయఁ జేసెదవోననులోకానుసారవాక్యములచేను
సం। సారినటిదియరయసత్యమేను జగదాదియామా। యారమణి
గృహిణిగాను జేయుటనునీసుతు। లయిరిబ్రహ్మాదులెల్లనుత్రిజగన్మహా

సం । సారినీవుహరిజనకలక్ష్మిపురవైరినీవుప్రభజానకి । యాదూఢిస్త్రీ
వురుషవాచ్యములన్ని సీతయునీవయనియెను॥ శ్రీస॥ 3

స్వామినీఛాయ యవ్యాకృతమనఁబడునది । యేమూలప్రకృతినాఁగ మహత్తత్త్వ । మామహత్తత్త్వాన లింగశరీర । మైమఱియది సకలమైన తనువులఁజేసెన । హంకారబుద్ధిప్రాణజ్ఞానకర్ణేంద్రియ । సముదాయకములింగ శరీరమనఁబడునదై । జన్మకర్మమూలము ఇంద్రిజాలము ఆమహాత్మయెజీవసంజ్ఞ ననాద్యవిద్యో । పాధినొందినదైమించె స్థూలాదిదేహత్రయమెజీవోపాధియనియును॥ శ్రీస॥ ౪

స్థూలసూక్ష్మకారణాలజాగ్రత్స్వప్న । సుషుప్త్యవస్థలు మూఁడు గల్గెనీసంసృతి । లీలచేనెనయువాఁడుజీవుఁడెపరమాత్మత్రి । కాలసాక్షి యీరేడులోకములకాది । మూలమదినీవేచూడుమాయాభువన । జాలములునీయందె జనస్థితిలయములై జరుగుచున్నవిరామారాక్షసవిరామా । వ్యాళమనిత్రాడుగనిబెదరిన పోలికనుదనుఁ జీవుఁడనుకొను। బాలుఁడుఘనుఁడాత్మతానని భయరహితుఁడయి యలరుననియెను॥ శ్రీ॥ ౫

ఏనీతేజమున నీయఖిలములు వెలుఁగునిదిపుణ్యశ్లోక యెందాకన । జ్ఞానము తెగిపోకయుండునందాఁక దీనుఁడగుజనుఁడు నీకారుణ్యమునవి । జ్ఞానానంద ముదవిన నములుఁడౌనదినీపా । దారవిందభక్తినిగలిగె దేవముక్తిని । దానమగురామ నీదాసుల దాసుఁడనుకరుణనుబ్రోవుము । నీనాభి కమలజుఁడు మాతండ్రియటుగాననేబాత్రుఁడనసె॥ శ్రీ॥ ౬

అనిచాలాప్రీతుఁడై యానందబాష్పములు । కనులజడిగొన జడదారి రఘువంశతిలకుని । వినుతించిపలికెఁజేరి రావణవధార్థము । జనియించినావుశౌరి దశరథుఁడునిన్ను । దనవిభునిఁజేయఁగోరి యున్నాడటుల । యినరావణుఁడు చచ్చునిటులతనిఁజంపుదు ననిప్రతిజ్ఞఁజేసినావుమునుడాసి । వినుముభూభారహరణమునకు మొనయు మిదివనజభ

ఘువాక్యము । లనినఁ జిఱునగవు మొగమునఁజిగి పెనఁగొనగ ననియె
శ్రీరాముఁడు॥ శ్రీస॥ ౭

వినునారద నేనెఱుఁగనిదేమియును లేదు । మునుప్రీతిన నాచేత
నటు చేయఁబడెనటు । లనేఁ జేతు సకలభూతముల సుఖాసుఖములు । ఘ
నకాలసంజాతములు ప్రారబ్ధ । ములగుసవి భువననే తన్నై తగులక నేనే।
యొనసివినోందితునిది రేపుదండకాటవికేగి । మునివేషముదాల్చి సం
తోషమునను జతుర్దశవత్సరములందును । సీతయును నెపమునను రావ
ణునిసబలముగఁ జంపుటనని విని దేవగతిజనెముసిందుశ్రీఁను॥ శ్రీస॥ ౮

౧౯. పూరికళ్యాణి-ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవే శుకవాణీమాణిక్య - వీణావాదనపటుపాణీ॥

అనుపల్లవి-మనువంశ్యుఁడు దశరథుఁడంతట - మంత్రనమునవసియించి
నవసిష్ఠుని । ఘనముగ రావించి మన్నించి వినుమని పలికెమ
హాత్మనిఖిలజను । లునుమాటికిఁ బ్రోగ డెదరు శ్రీరాముని - ఘ
నగుణాభిరాముని యువరాజునుగా । నొనర్పవలెనిపుడె భర
తుఁ - డనుజుని గూడిచనెను మామనుగనుఁ । గొనశుభదీక్ష
నునుపు రామునిరయముగననె॥ వినవే॥

చరణములు-వరమౌని దశరథుని వీడ్కొని రఘువరునగరికి వేగ
రాఁగా । శ్రీవారియెదుర్కొని రాఁగా వసిష్ఠునిపరఁగ సత్కృతుఁగాఁగాఁ
జేసిఁ సీతా । తరుణి హేమకలశో దకములొసఁగఁగ । గురినియడుగులుగ
డిగి శిరమునన వ్వారి । ధరియించె నేమమడి గి పూజించినీ । చరణనీర
ధారణ మున గృతార్థుఁడనై । మెఱసితిననుదా శరధిపలుకువిని చిఱు
నగవుఁదొలుకఁగఁ బలికెముని నీ । చరణజలము హరుఁడు శిరమునంది
డి పరమపురుషుఁడాయె మాతండ్రి । నలువయు నీపదాంబువుల సుఖి
యయ్యెననెను॥ వినవే॥ ౧

ఇటులనందగు నేలోక గురుండవువి శ్వేశుండవనియురమాపతి
వనియుసము । త్కటయశుండవనియుంబర మాత్ముండవనియునిన్ను ।
కుటిలులకెఱుంగవశ మాభక్తపాలన । చటిలుడవైభూభా రముమాన్ప
రావణుని । జంపకమదినెం చిపుట్టితివని । దిటవుననిశ్చయిం చినానునే
ను । అటులైనబహుగోప్యముంజేసితిని । నెటులమాయచే సర్వముంజే
యుదు । వటులనేగురుండనీ వనుచునటనసల్పితి స్వామిజగ । న్నటన
సూత్రధారియఖిల భూతాం । తర్యామియనన్ వెలయుచువనెను
దపసి॥ వినవే॥ ౨

నీవుశుద్ధసత్వమయమైన మేను నెఱిబూనిభువియందు మాయా
మనుజ । భావమునంజెలగుచుం దువకటరాజ సేవగాసి,జెం దుపౌరో
హిత్య జీవనమతినిం దితమనిదెలిసియు । నీవురఘువంశమున జనియిం
తువని భావించిసంతసమున నీకుగురుండనై । యేవేఁకకిది నే నియ్యొ
కొంటినాతప । మిప్పుడు ఫలియిం చెనన్నికనీమా । యావిభూతికగప
ఱుపకు దశరథ భూమివిభుండునిన్ను పట్టముగట్టశు । భావహుంగమ్మ
నెను సీతతో దీక్షావిధనుండుమని చనియెవసిష్ఠముని॥ వినవే॥ 3

శ్రీవిభుండులక్ష్మణునింగనన్ను యువరాజ్యాభిషిక్తుంజేసెదరు నే
సాక్షీమాత్రుండను । నీవెసకలముబూ నుకర్తవుభోక్తవు । నీవేనాప్రా
ణములు మేనునిమ్మనిబలికె । నావేళ పౌరజనులురా మునియువరాజ్య ।
శ్రీ॥ వీనికడుపుహెచ్చిదశరథునిమెచ్చి యావార్తలపుడెదె చ్చికౌసల్యా
దేవితోసుమిత్రా దేవితోదెలుపవార । లావాక్యాకర్ణనమునసం
తోషపూర్ణ । లయివెలసిరీసురలు సరస్వతింగని । దేవినీవయోధ్యకుం
జనివిఘ్నపము గావింపుమురామాభిషేకమునవిబుధప్రార్థనకియ్యకొ
నెవాణి॥ వినవే॥ ౪

కొమరారునైక వరదాసి యొకతె కుంటదిగూనిది గుజ్జురూపు
ది । ఖిడిగుజ్జుముడ్డిబొమలుద్ధొంకుమైగల ద్దియయోధ్యలో నేరమణు

లకు నవ్వులాటడిమందరయును కుమతియొక్క తెగలకుభారతిదానిఁ జెం
ది కుమరుఁడయ్యెడె నంతఃపురశృంగారముల । నమరియుంతయువింత
లైయున్నఁ జూచి । భ్రమసిమందర తొందరతో వచ్చికైకకేపె రాము
నకుపట్టాభిషేకమనఁగానికైక । ప్రమదమొదవి బంగారందెలొసఁగ
పడఁతియొల్లకది భయసమయము సుఖ। సమయముగాదబల శేషశైల-
స్వామియైనరామునిశుభమునీక నెను॥ వినవే॥ ౫

౨౦. తోడిరాగము - అటతాళము.

పల్లవి-సరసగుణమణిసన్మందిర - సఖీకృతేందిరా వినవే॥ సరస॥

అనుపల్లవి-గరిమమునరాఘవునియభిషే కమహోత్సవముశుభమున
కభయాకరమనుటయేమిశ్రీరాముఁడు కౌసల్యగాననుఁజూ
చునను । పరమసమ్మతములైనకైక వచనముల్వినఁజాలక
మం। దరనీసుతునకు నీకుసుఖముందలఁచినాను దాయఁగాను
దెలియుమ॥ సరస॥

కైకవినుభరత శత్రుఘ్నుల కేకయపురికనిచినీకాంతుఁ । డో
కాంతయేకాంతమునసీ తాకాంతుధరణికాంతుగాను । ప్రాకటైశ్వర్య
మునకెల్లను పట్టభద్రునిఁజేయఁదలచెను । నీకునీతనయునకుదాస్యము
నియమించునొకయుపాయమున్నది । నీకురాజుదేవాసురాజినిచ్చి నవర
ములురెండుగలవు । నీకొడుకుదొరతనమురాఘవుని వనవాసమునునా
నసేయుమనె॥ సరస॥ ౧

ఈవిధమునమందరబలికిన హితవనితలఁచిసఖినిమెచ్చుచు । నా
వనితధీజనితకోపము ననుమానసిన చీరఁగట్టివెసను । నీవియుడిగిభూషణ
ములన్నియుఁబాఱవైచియలుకయింటి । లోవనరుచునేలఁబడి పొరలు
చుండెను దయగలవాఁడైన । పావనుఁడై ధీరుఁడైన దేవసముఁడైనఁ
గానికుజన తావినోదమును వీడఁడేని తద్గుణానుసారియౌనునిజమిది॥
సరస॥ ౨

అంతటనుదశరథుఁడు కైక గృహంబునకుఁజనినిశ్శబ్దమై । కాంచి
చెడిభ్రాంతివడినేలఁగెడి కలికితండము గనికలఁగి విభుఁడు । యింతవిం
తలిదేమియనఁజెలు లెఱుకమాకైకయలగినయది । సంతసముసేయుమ
నవినియా దంతిగమననుడాసినీకీ చింతయేమిటికైకనీదు చిత్తమెటుల
లజేతుననిని । త్రాంతమోహననుపా దములకపుడున్నపుఁడుమ్రొక్కి
క్కినాననె॥ సరస॥ ౩

పలికిబొంకనివారుమీరలు ప్రాణేశమునుపునాకొసఁగిన । య
లఘువరములకుభరతునిరా జ్యాధిపతిగారామునికానలో । వెలయఁబ
దునాల్గేండ్లమునినై నిలువసెలవియ్య మనుచుకైక । వలుకవినివజ్ర
హతవృక్షము చెలువుననుభువిఁబడియంతలోఁ । దెలిసిచెడుగులకంటిన
నుచుఁ దలఁచివేడఁగకలకంఠినెదుట । పులివలెఁగనితిరుగమూర్ఛిలిన-
చెలులుబోధచేసిరాధరాధిపు॥ సరస॥ ౪

భార్యగానీవుశత్రున్నా పాలిటికినీకురాముఁడుపరి । చర్యయా
శ్చర్యముగసల్పును సతినీవురామునిమెత్తువెపుడు । ఆర్యసమ్మతునిబొ
మ్మననే నతివరాజ్యముగొమ్మనినన్నృప । వర్యబొంకిననరకమునఁబడు
వాఁడవనకైకనలుకదశరథుఁడు । కార్య మేమనుచువనటనొంది కంది
యుండెనారాత్రిచనిన । సూర్యోదయముతూర్యాదిక సుభగనాదశుభ
వినోదములెసఁగ॥ సరస॥ ౫

ఛత్రచామరతురగకరిరథ సముదయముగనుపట్టభూషిత । గా
త్రునిబవిత్రునిసుమిత్రా పుత్రయుతునికరీంద్రారూఢుని । జైత్రాప
త్రాన్వితునిరామ చంద్రుఁగనిజనులలరియుండిరి । ధాత్రిశుఁడేమోరా
నియ త్తరిసుమంత్రుండుచనిమ్రొక్కి-హా । పుత్రిలలామహారామయనీ
పొగలురాజుఁగనికైకనడు । రాత్రినిద్రలేదితనికిశ్రీ రాముసుగుణధ్యా
నముఁదోడితెమ్మనె॥ సరస॥ ౬

దశరథాజ్ఞనుసుమంత్రుఁడుఁజని తగ రామవిభుఁదోడి తెచ్చిన ।
శశివదనుఁడసితతనుఁడగురఘు సత్తముఁడుతండ్రికిఁబ్రణమిల్లెను బిసరు
హాక్షినిగాఁకలించుక పృథివీశుఁడేడ్వగవసిష్ఠుఁడు । మసలకనువచ్చెరా
పక్షుఁడిదె మనకైకభరతునకురాజ్యము । అసదృశాటవికినిన్నుబనుప
ననడిగిననని బిత్రువాక్యము । విసువక నడపెదననె శేషగిరిశిఖరాలయుఁడు
విశాలమతియై॥ సరస॥ ౭

౨౧. ఆనందభైరవి - అటతాళము.

పల్లవి-వినవే పల్లవమృదుచరణాకరుణా - వితరణగుణాభరణా।
అనుపల్లవి-జనవిభుఁడానతిచ్చినదండకాటవికిమునివేషధారినై చనియె
దననవిని యనఘురాఘవకాముకుఁడనై యతివవలనునేఁజి
క్కితిని నీను వనమునకు ననిచిప్రాణములీ తనువనయము
నవపెనుభూపతి॥ వినవే॥

రామాజగదభిరామా సుబాహుని రామాకులల । లామా
హా హైమవతిచింత్య నామ హాభీమోద్దామా । గ్రామ హాశ్రీమహి
తముఖజిత సోమానిన్ను । నేమనిపొమ్మం నెటులనోర్చియుందునీ
మోహాబ్ధికిగట్టు ఏదనివిలపింప । నామహీపతినడలవలదని సౌమిత్రి
తోఁదల్లి నగరికి । స్వామిచనినతిసుమిత్రికౌ సల్యలకుసేయదీవించి॥
వినవే॥ ౧

అనువందనవనభూమి కరుగకార్యమువచ్చె నమ్మాసెలవిమ్మా
యనినవిని పొమ్మసిలియాకొమ్మహావనజాక్షుననుఁ జేరరమ్మారాజునిను
బొమ్మనుటనిజమ్మానమ్మనన నగుచుకైకేక । తననందనునిదొరనుగా
ననుపదునాల్గేండ్లు । వనమునవసియింపఁ జనవిభునివేడెఁబిత్రువాక్యము।
మనుపఁజనియెదననభరతునిక । వనియొసఁగితనయునిచటనెనిలు మను
చుఁగౌసల్యవిలపించెను॥ వినవే॥ ౨

కైకయొవ్వరుధరణి కాంతుఁడెవరుచూడునా । శోకపరాకాకై
క నీకైకడఁగిదివిజా నీకములు । శ్రీకొనినదురంతుపోనీకరాజ్యశ్రీకినిభ్ర
ష్టాభి । షేకమిపుడుప్రకటముగఁ జేతుభరతుఁడగ్గినతని । గేకయుల
తుళ్ళడగింతుననిలక్ష్మణుఁడు । వీఁకమైఁబల్క రాముఁడువిని నీకడిమియు
నునీదుభక్తియు । లోకములకెల్ల దెలియునువ త్సాకైకపైయలుగవల
దనె॥ విన వే॥ ౩

జడమునశ్వరము-ఈజగముగాజ్యముతనువు । సత్యమాయిదినిత్య
మాఆస । పడ భోగఫలమశాశ్వత్యమా కలిమి । పడఁతిచంచల సుజన
స్తుత్యమాభ్రాంతి । యుడుగకుండుట సత్కృత్యమాన । వృఁడ సుఖ
మునకు కర్మమొడిగట్టితనకంటె । నొడలువేరని తెలియ నుడుగుకోర్కె
లుతృణతతి । వడితోటగూడియడసినక్రియ మాతృపితృసతి సుతహి
తాదుల । నడకయిదిస్వప్నసమమనియునెన్నక జడుఁడుకోరునరా
ముఁడు॥ విన వే॥ ౪

ఆయువల్పముజరావ్యాధులుపులులవలె డాయ దెలియఁడాయె
నరుఁడు । దానఖిలసుఖములుహేయమనఁ డుమాయురే! భగవన్మాయ
దేహ । మేయాత్మయనకుమతి ఛాయామాత్ర । మైయస్థిత్వఙ్మదో మ
జ్ఞాస్రిజ్ఞాంసాక్షి । కాయమాకాయమిట్లాయె నాత్మచెపుమా । యీ
యాసవిడువుమహామికభ్రమ హేతువిదియయవిద్యనే ననన । పాయ
మగు సచ్చిదానంద బ్రహ్మమను టిదివిద్యయనెహరి॥ విన వే॥ ౫

మొదలుక్రోధముపాపమునకుమనస్తాపమూలము ఇంద్రజాల
ముక్రోధము । సదయాత్ములకుప్రతికూలముక్రోధము హృదయగ్రం
థికనలావాలము । క్రోధమువైదిక ధర్మములకు శూలముమదియం
దదియుంచకనునినునీవఖిలసాక్షిగానెంచి । ముదమునసుఖియింపుము ఈ
జ్ఞానము । మదయుతులకీవల దాలక్ష్మణ మర్మమని పల్కితత్త్వ
సదయుఁడై తెలుపఁగాగిటసుతుఁగదియించిపోయిరమ్మనెసతి॥ విన వే॥

హాసుమిత్రికి మ్రొక్కియన్న లక్ష్మణునిలువుమన్న మనసు వె
న్నకరణి । కరుగంబల్కెనీకన్న మునునేనరిగెదననురానీకున్నంజత్తు ।
పరమేశయనినంగడుం జెన్నారంగ కరుణించియనుజురాకకుసమ్మతించి
యా । ధరణిజను జేరినేదండకాటవికేగి । తిరిగివచ్చెదనిలువుమననీ చ
రణములయాననేనిలువను । బరమాత్మయనిన శేషాచల పతియతివం
గూడికదలెను॥ వినవే॥ ౭

౨౨. యదుకులకాంభోజి - ఆదితాళము.

పల్లవి-చికురనిందితాళీరణకేళిజితమురాసురాళీ నిలయాకృత ।
అనుపల్లవి-సకలరాజన్యులుభానుకులరత్నమనిభవనములుడిగిజ । నక
సుతాలక్ష్మణసమేతుడై వికసితాంబుజలోచనుండైచను ।
టకుగతమేమనితండ్రియాజ్ఞ నడవికింబోవుటెఱింగి పురజను
లు । పొగల । నకటవగవకుండనువారితో సనియెవాము ।
దేవుడమ్మునీంద్రుడు॥ చికుర॥

ఈరాముడునారాయణదేవుడు ఈగుండవ్యయుడుమహానుభా
వుడు । శౌరియోగమాయసీతయయ్యెనుకోరి శేషుడే లక్ష్మణుడైయ
లరె జను । లారాబ్రహ్మవిష్ణురుద్రాకారమైపూనిగుణశ్రీ । మీఱజగ
దుదయస్థితిసంహారములు సేయుఘనుడుహరి । యీరాముడుమత్స్య
కూర్మసూకర నారసింహవామనభృగురామశ । రీరములుదాల్చియిపు
డు దశరథకుమారుడయ్యె ఖలులజంపుటకుచనె॥ చికుర॥

రావణాదిమర్దనులవధార్థము రాముడుద్భవిల్లుటయీయర్థము ।
దేవముని దెలిసిపలుకనతనితోం దెల్పె రేపువనికేగెదననియితడుధర । ణీ
వల్లభుడుకైకహాంనటవీవాసముకనుమతిలేదతం । డేవాఱినట్లనియమిం
చెనుదై వాధీనముసర్వజగము । గావుసమీఱిందుకై యడలకుండీవన
జోదరుహృదయపద్మమున । భావించినఁజింతలెడలుననిముని పలుకం
జౌరులలరినుతించి॥ చికుర॥ ౨

అమీఁదట రాముఁడు కైకనగరికరిగియడవికేగిమాకుముగ్గిరికి భూపాలియాజ్ఞగొనుమనిన కైకదీమసమునని చ్చెనారచీరలవి । సామి త్రియురాముఁడుగట్టిరి భూమిసుతచేఁగొకున్నను । స్వామిజనకజకట్టెచు ట్టెను ఏమియనలేకనృపభార్య । లీమానవతికిచీ రేతగదని యేడ్వఁగ వసిష్ఠుఁడదరిపడికైక । నీమది చెడసీతకిదియొసగదగు నేయనిదుకూలము లవనిజకొసగె॥ చికుర॥ 3

రాజసుమంత్రునిచేఁగుమారులకు రథముదెప్పించనపుడెజనకు నకు । శ్రీజానిసలక్ష్మణుఁడై మొక్కెను సీతయందఱికి మొక్కియరద మెక్కెవారి । జేజేలలరగ తెరెక్కెను జేజేయనిప్రజలువొగడనహా తా జేయుఁడఖిలధనములు తాఁజేసుకొనిసుమిత్రకొమరుఁడు । రాజులురథ మెక్కెసుమంత్రుఁడురథ రథ్యములనడువనిమ్మనదశరథ । రాజువిలపిం పఁదఱిమినడచిజనరాజితోఁడఁదమస దాఁటెరాముఁడు॥ చికుర॥ ర

పుడమిజేఁడవనిపైఁబడి పురపురఁబొక్కి-పొరలియేడ్వభృత్యులధి పుని । అడరికౌసల్యనగరికిఁగొనిచని రాయువతివిభునిబోధింపుచునుండె న । క్కడరాముఁడునిచ్చిజనులనిటు విడరాదనిపురికిరథముగొని । నడు రాతిరిసుమంత్రుఁబొమ్మని - యుడురాజనిభాననయును నను । జుఁడు గూడినడువనపుడెకదలిచని సుమహత్తరంగక వికలువభంగ । మృథజ టాజూటసంగ గంగఁగన మెచ్చుశౌరిఁజేర గుహుఁడువచ్చెను॥ చికుర॥

చరణకమలయుగళికిబ్రణమిల్లెడునెరుకువాని రాముఁడుసుభజల్లె డు । గురుదయాదృష్టిఁగనికౌఁగిటనిడు కొన్నఁబొగడెగుహుఁడుభక్తిన చ్యుతుని । హరిధరియించెజటలుమునినై వని జరియింతునచులక్ష్మణుఁ డును । ధరియించెనుసత్యవ్రతుఁడనికురియించిరివిరులుసురలుశ్రీ। ధరుఁ డుగంగనీటగ్రుంకిజలములుదార్చివితరుమూలమునబవ్వళించె । చరుణితోఁ డ నటరామచంద్రునా గిరులుగానలేక పురికి బోయిరి॥ చికుర॥ ౬

మాయామానుష వేషధారిత్రుణశాయియై నిదురపోవఁగధను ।
స్నాయకములఁబూనిగొలిచియుండెడు సౌమిత్రితో నిషాదవిభుఁడు పలి
కెద్రుణ । శాయిశ్రీహరినిటుగనికను దోయిసంతోషింపకున్న । దో
యియీదుఃఖమునకు కైకేయి హేతువుగదాయనెను। మాయికముసుఖా
సుఖమునెరలుతమ కేయెడలేఁదనిలక్ష్మణుఁడు పర । నాయకునకుఁదె
ల్పగనరుణోదయ మాయె శేషగిరిపతియుమేల్కొనెను॥ చి॥ ౭

౨౩. భూపాలము - అటతాళము.

పల్లవి-సఖిమనవినవే సీసీసచ్చరిత్రముసలలితానం-దదాయకమనవే
అనుపల్లవి-సుఖాజడశుభషష్ఠిదేరి - ముఖాబ్జకాంతిపొదలరఘుకుల
శిఖామణిగుహాసీతానుజుల్ - సేవింపస్నాతుఁడై సుప్రీతుడై
లసదఖండ మగుయోడనెక్కియమ-రాపగగడచి గుహునిఁ
బిలిచి సఖాపురికిఁబొమ్మనుచుఁబనిచె-సదయుండై ప్రియత్న
పూర్వముగ॥ సఖి॥

చరణములు-మించిరాఘవులు మృగమునొకటివ । ధించిపచన
మునుమంచిగాఁగా వించిముగ్గురుభు । జించియచటవసించిమేల్ కాంచి
మరునాఁ । డంచితగతిధ రాత్మజరా నుదంచితభరద్వాజాశ్రమము ।
గాంచిమునికితన వేంచేయుటెఱిఁ గింపఁగాఁబంచిహ ర్షించిరమ్మనిశి
ష్యుచేనృప పంచాననులువచ్చుటదెలిసి। చంచదర్ఘ్యముగొంచెమరుజ
న - చక్రిసీత్ఝించితనువృపుల । కించినుతియించమునికనఘులునమస్క
రించకౌఁగిలించిరామునిపూ । జించెనుశ్రీరామునస్మితముఖజితసోముని
జగదభిరాముని॥ సఖి॥

నాదబిందుకళాతీతజగ దాదిపురుషమహాత్మవినుసీ । పాదరజ
మునఁబోలిదిసేయుము నాదుమందిరముఅనినముని । నాదరించితదాశ్రి
మమునవి నోదించితదనుజ్ఞనుజనా । ప్లాదివాల్మీకాశ్రమముశృతి నా
ద,బంధురముగనిముని । పాదములకునవనిజానుజుల తోఁదవిలిప్రణతుఁ

ధైర్యులరుమ । హాదేవునిసుమాస్త్రరుచిరుని నబ్జదళనేత్రురమాకళత్రు
నిశ్రిత । మేదినీసుతాలక్ష్మణులావాల్మీకిగాంచి.గారవించిపా । ద్యాదివి
ధులనర్చించిఫలములర్పించిభజించహరిపలికె॥ సఖి॥ ౨

స్వామివినువనభూమిదశరథ భూమివిభుపంపునఁ జరింపఁగ ।
మేమువచ్చుటమీకుఁదెలియని దేమియున్నదినేను-ఈమానవతి । తో
మెలఁగియిచటశ్రమించినది నేమింపుమనిరాముఁడుబలుక । నామహాని
యఖిలార్థసంవేదివై ప్రేమచేఁబల్కె భువనములకు । రామనీవేనిలయ
మదినీకు ధామమిదిసాధారణమునుత్తమమైన దేవామహానుభావావిను
మే మహాత్ములతిశాంతులుసముచ్చాప్రసూయావిరహితులో । శేముషి
గలవారిమదినీకుశ్రీయుతముగ నిలనునికియనెను॥ సఖి॥ –

శమదమదయా సత్యములుగల సుమతులెవ్వరు శుభాశుభ
ముల । సమయములహరివిధానముల భ్రమయరెవ్వరు సుజనబృం ।
దములఁగూడిధర్మాధర్మ సమరసమువీడి మదినినుశర । ణము వేడిగర్వ
ము దిగనాడి మమతగోరాడియేకమ । తములవారయితనశారుదఃరువ
వ రమితధృతిశ్రీరామనీమం । త్రముజపింతురుద్వంద్వరహితులయి త
జ్జనులస్వాంతమునిశాంతమునీకుభవ । ద్విమతషడూర్మిషడ్భా వములకు
మీఱియువల వెలుఁగునినుదే । హముగసర్వగతునిగనొకనిగ నరయుజ
నులమదియిలునీకనె॥ సఖి॥ ౪

అనవరతయోగా భ్యాసబలము సదృఢీకృత । మనస్కులునిను
ప్రతినిమిషమును గనుగొనుచునఘులయిమించు । ఘనులహృత్సవజ
మున సీతాయుతుడవయి మొనసినవిహారింపు మదియనీకు । ననువై
నతావునినువర్ణింపఁజాల నంచుబలికి । వనజాక్షునీప్రభావముచేననువంద
బ్రహ్మఋషినయితిని । జననమాత్రమే జ్ఞానరుడనినిషాదపురిఁ బెరిగి
నిలుబట్టనెరిగిబో । యునెలతనొకతెనెనసికొడుకుల గనినేవారి బ్రోవ

జీవుల । మునిమిడి యమునివతెనెచంపుమ (ముచ్చులతేడఁడవ నెగడితి
వని॥ సఖ॥ ౫

ఈగతిచరియించ సప్తఋషు లాగమవేత్తలరుగ వారల। సాగిపో
నీకాగిననరిరి వేగనీవరగినీసుతుల । నీగరితలనునెమ్మినిబిలిచి భోగఫల
ములఁ బోల్కి దురితము । భాగములుగొమ్మనిమీవారి నాగరికమెఱిగిరా
మా । తోగర్వమెందుకనజనినే నాగరితనడుగనాలుబిడ్డలు । ముఁగ్గి
యడచినమొఱకునయిమఱలి యోగివరులనుగనియది దెలుపవినికడు ।
రాగిలియుపదేశమిచ్చి వారవలజనమరామరాయనివి । రాగి నైజపించి
తిపుట్టలు (పబలెనాదుతనువృపైననెముని॥ సఖ ౬

దాంతులగుసప్తఋషులువచ్చి దనరననుదెలుపభానుఁడు । మం
తుమీఱఁదమమునడచు(క్రియ వింతగావల్మీకము వెడలి । సంతసమునను
సంయములగని సద్భక్తి సలుపధీ । మంతుఁడవు బ్రహ్మఋషివైతివి -
దంతదీరెనువాల్మీకియని యంతర్హితు లయిరింతయును శేషాద్రీశనిను
మది నుతియించుఫలమిదియని । కొంతబాగడిసురనదికిచిత్రకూటగిరిన
డుమగృహముమసి । కొంతుఁడురచింప సీతాలక్ష్మణయుతుఁడై హరి
యుండెనచట॥ సఖ॥ ౭

౨౮. అసావేరి - ఆదితాళము.

పల్లవి-హృద్వనజార్చితరామాయా శ్రితజనాకల్పదామా। సద్వాఽచో
భిరామారామావినవె॥

అనుపల్లవి-అద్వాయముగ సుమంత్రుడరదముఁగొని యయోధ్యకరిగి -
దశరథునకెఱిగిరఘూద్వహుఁడు జానకీలక్ష్మణునను గూడి
గంగ కావలజనన్నృపుఁడు విద్వన్నుత రామచంద్రసీతా విష్ణో
జగత్ప్రభోవిధాతనినుమ । హాద్వైభవానుభవ యోగ్యుని।
నడలవాసెనాథునియడలెను॥ హృ॥

పుడమిజనులునినుదయగలవాఁడని పొగడఁగ వైకల్యమేటికి । అ
డవినీదుకోరికలన్నియు నేఁడకటా సాఫల్యమాయెను । వెడవెడ మేద్వాక
యుడుగుమనుచు నుర్వీసునిఁగౌసల్య దూరిన । నిడుదగన్నులనీరొడియు
నతనికా నుడియెహృదయశలమాయెను । పిడుగుపడినవానికొఁలవిఁ
జూడిన వడువుననేచెదుప్రాణముల్నిలదు । పడఁతవినుముపుత్రశోక
మునతనువు - వెడలుననుచునొకమునితిట్టెఁదొల్లి । కడఁకనేనుజని వేఁ
టలాడమునికొడుకొకఁడు రేయినదిఘటమునుముంచ । బుడబుడమన
గజమనిశరమేయన తండహాయతిననె జనపతి॥ హా॥ ౧

డాయఁజని యయోయని నేమునిపద తోయజములుదడివియో
ముని । నాయకనేనపరాధినిదశరథ నరపతిననినుడివిమ్రొక్కిన । సాయ
కవేదనకోర్వలేనునా జననీజనకులడవినెరలెద । రాయెడకేగుము వై
శ్యుఁడనఁగశరమ్ముఁబెరికివిడివిసేయక । తోయముఁగొనిచని హాకుమా
రకా హాయజ్ఞదత్తాయనిజీరువారి । కాయతమతివలఁగొనియుదకమొసం
గియయోధ్యావిభుఁడను దశరథుఁడదంతి । నేయమీతనయుఁడీల్గెననసీ
వు మాయటులనెసుతునెడబాసినపుడెచని । పోయెదవనిగెడసిరనిదెలిపి
మృతుఁడాయె హాహారీయనుచు నృపుఁడు॥ హా॥ ౨

మోదుకొనియహాయనికౌసల్యాదిముదితలువిలపింపవసిష్ఠుఁడా
దయితలవారించిశవము తైలముచేఁగ్రాగింపఁబంచటు । మీఁద భరతశ
త్రుఘ్నులబిలువనంపినత్వరదీపింపవారే । డోదినమేవచ్చియయోధ్యఁ
గనిభయ ఖేదములుజనింపఁబురజను । లాదరింపమియుఁగనియిదేమో
యని యంతిపురికేగి కైకకుమ్రొక్కిన । మోదమొదవిసుతుఁ గౌఁగి
లించితన పుట్టినింటిసేమ మరసెభరతుఁడు । మేదినీశుఁడేడని కైకనడు
గవిడి సీతారామలక్ష్మణులనీ । మీఁదిదయుచే నడవికనిచితిపతి మృతుఁ
డాయె నాసొలసెనతఁడు॥ హాద్వ॥ ౩

కోంతవడీకి సేదదేరిభరతుఁడు కోపదృష్టిఁజూచికైకా । శాంతమూర్తినిగృపాళునిశ్రీరామ చంద్రునడవిఁద్రోచివిభుపతి । హంతిప్రైతి వయయో నరకము నందుపడెదవే చీయనినే । నంతపాపకర్మకుకొడుకయితి నింకేలననుచు లేచిపోయి । కాంతుఁబాసిదన రెడుకౌసల్యను గాంచిపాదములపైఁబడియేడ్చిన । చింతయేమినీవు కైకకరుణను సీమంతుఁడవయితనిజననిపలుక । యింతికయికకృతమే నెఱిఁగినగురు హింసఁజేసిన ట్లనఁగౌసల్యా । కాంతతనయుఁగౌఁగిటనిడికొని యా క్రందించెమహారవమెసగఁగ॥ హా॥ ర

అపుడువసిష్ఠుఁడువచ్చిభరతుతో ననియెనగవ్రమేలాదశరథుఁ । డపరిమితసుఖము లనుభవించిదివి కరిగెజ్ఞానశీలజీవ్రుండు । చపలజన్మమృత్యురహితుఁడమలుఁడు శాశ్వతుఁడుతికాలబాధ్యుఁడు । కపటశరీర మొ జడమనృతమిందు కైకవికారమేలామూఢుఁడు । అపవిత్రమైనసంసార దుఃఖా హతులయి బాంధవులు దెగిరనిపొగలు । నిపుణుఁడు జీవితముచిగురాకుకొన నీరబిందువునుగాఁ దలచుననుచు । కృపచే నెఱిఁగింపనృపుని తనువగ్ని చేదహించిక్రియల్ చేసిసోద । రపురస్సరుఁడయి భరతుఁడు శేషగిరిపతి రాముని౦జూడదలంచె॥ హా॥ గ

౨౫. మంగళకౌశిక - అటతాళము,

పల్లవి-ఎలమిచేసేవింపవే శ్రీరాముని చెలిమిచేభావింపవేయోలలనా।

అనుపల్లవి-సలలితముగరామ చంద్రునిశ్రీపాద । జలరుహనిష్యంద స ద్భక్తిమకరంద॥ ఎలమి॥

చరణములు-భరతుఁడామీఁదట బంధుమిత్రమంత్రి వరసేనా పరివృతుడఁయికోసల । పురికిహారిని దేనుద్యుక్తుఁడయివసిష్ఠాదిగురుసజ్జనాన్వితుఁడయి కదలిగంగ । సరిదమలపులినాంతరములవిడిసెన । చ్చెరువం దిగుహుఁడు చెచ్చెరశరశరాసన । ధరుఁడయియోధులతోడఁదరమినడిచియితఁడు । పరమపావనుఁడేనిసురనది దాటింతు । హరికివంచకుఁడేని యరు

గనీశనివచ్చి। భరతు రామసేవానిరతు రాజ్యకాంక్షా । విరతుఁగని మెచ్చి యర్చించె కాన్కల మ్రొక్కి॥ ఎలమి॥ ౧

కూరిమిభరతుఁడు గుహునిమహామహుని । సారెఁగౌఁగిటనుంచి యచ్యుతు చెంత । జేరినట్టాత్మనెంచియెచ్చటనీవు శౌరినిఁబొడగాంచినా వనియతని । చే రాముఁడువిశ్రమించియున్నచో టారసితిలకించిమ్రొక్కి యచట । నా రాత్రియుండిమఱునాఁడుప్రొద్దునభా గీరథిదాఁటియరుదా రభరద్వాజ । శ్రీరమ్యచరణరాజీవ ములువలగొని । యారూఢితావచ్చు టంతయుఁదెలిపిన । త్కారములతనిచేఁ గాంచినాఁడచటశ్రీ । మీఱని ల్చిమునిచే దారిదెలిసివేగ శ్రీరాములుండెడి చిత్రకూటముఁజేరె॥ నెల॥

బలములభరతుఁడిమ్ములనునిచిగుహశత్రు । ఘ్నులురానడచితన పై పులకలునిండఁ । దిలకించెమునిధనమై భలసుమకు । ట్మలపాళికాఘ నమై శాఖిశాఖా । విలసద్ఘనాఘనమైమయూరకో । కిలకీరసేవనమై పా వనమైశ్రీ । యలరుపావనముపరిహసితానందనమచటహాల । కులిశధ్వ జనీలాబ్జరేఖలచాలుపోపోనుసీతారా । ములపాదముద్రిత స్థలులుగని హర్షాశ్రు । లలమికన్నులఁజార ఫలియించెనాదుకో । ర్కులునేధన్యుఁ డనై వెలసితినని యెంచి వినుతించిహరియున్న । నిలయముశుభలక్ష్మి వ లయముఁజూచెను॥ నెలమి॥ 3

వెలిదమ్మిఱేకులగెలుచుకన్నులవాని వెడదయురమ్మువాని నల్లని వాని । మొలకనవ్వులవాని సీతాలక్ష్మణులతోఁగ్రీడించువాని నారచీర ల జడలఁ దనరువాని నీరేడుజగములనేలినవాని రామునిఁజూచి । సలలి తభయభక్తి సంభ్రమాద్భుతములవలగొని తత్పాదనలినములపైహస్త ములుచేర్చిసాష్టాంగముగ మ్రొక్కికనులనం । గుళములొత్తుచుమేలు ద లఁచుభరతునికృపా । కలితదృష్టిఁగాంచి । కౌఁగిలించితోడల । నెలకొ ల్పిగుహశత్రుఘ్నులు నతులొనర్పఁగ । లలితుండుదీవించి వెలలేనిచ నువిచ్చె॥ నెలమి॥ ౪

స్వామి కౌసల్యాదిజనములు తా మ్రొక్కి వసిష్ఠమునిఁ గాంచి పూజఁ జేసి । భూమీశు నెచ్చరించి సేమముగ నీమీఁదిమమతమించి దశరథుఁ డుని । న్నేమదిలోనుంచిదివికరిగెనన వేమాఱుశోకించిగంగానదికి । రా ములందఱు వెంటరానరిగిస్నాతుఁడై ప్రేమఁదిలోదకక్రియలు దశరథున కు । సౌమిత్రియునుదాను జల్పికృతకృత్యుఁడై । నేమమున నాదినము నెఱవేర్చిమఱలినిజ । ధామముఁ జేరిసత్ఫలములందఱికొసఁగె । శ్రీమీఱ మన్నించె శేషగిరిప్రభుఁడౌ । శ్రీమహిలావిభుఁడీ లీలవినోదించి॥ నెలమి॥

౨౬. జుజావంతి - ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవే దళదరవిందదళసుందర - విశాలలోచననిజకింకరజన భయమోచన ॥

అనుపల్లవి-మునుకులతిలక అయోధ్యకురమ్ము క్షమాపతివై మమ్ముఁ బ్రోవుము । ఘనయోగములు చేసిసుతులఁగాంచి తనయుల రాజ్యము నను నిచిపిమ్మట । వనమున కేగుట రాజధర్మమిటు వలెఁ జేయుము కైకదురితమతియై । యొసరించిన యపరాధ ముక్షమింపు మనిభరతుఁ డన్న పాదములకు మ్రొక్కెను॥ వి॥

చరణము-భరతునిరాముఁడుతొడపైనిడుకొని కరముబుజ్జగించి దశరథ । నరనాథుఁడునన్నరణ్యముపట్టి పదునాల్గేండ్లువసించిమీఁదట । పురముఁ జేరుమనెనంతదనుకేనిను ధరణిఁ గావఁగబంచినాఁడిది । యిరువు గమునునెరవవలెనన భరతుఁడింది రేసుఁ గాంచి జనకుఁడు । కరటికాముకుఁ డుభ్రాంతుఁడతనివాక్యమనృతమనవత్సాదశరథుఁ । డరయసత్యవాది యతని దూరకు మనినసామిమునినై సేవనమునఁ । జరియింతు నీవుధర యేలుమనుఁడు హరియదేటితగవటంచనెను నీ । చరణముల్ గొలిచివత్తు ననిన దాశరథివల దయోధ్యకుఁబొమ్మనెఁ దమ్ముని॥ వినవే॥ ౧

శ్రీయెల్లనయోధ్యయెల్లఁ దనువుత్యజింతు ననుచులేచి భరతుఁ డు । ప్రాయోపవేశమునకు కుశభూశాయియైనఁ జూచి రాముఁడు మా

యు కేయనిఖిలగురునికను సైగఁ జేయనతం డేచి భరతుని । డాయబోయి
సౌవాక్యముతండ్రి మాయలుబోఁద్రోచివినునా । రాయణుఁడచ్యుతుఁ
డీరాముఁడు బ్రహ్మచేతఁబ్రార్థితుఁడై రఘుకుల । తోయధిఁబుట్టెనురా
వణాదులను దునిమివచ్చెనన నతఁడద్భుతముగ । శ్రీయుతు నయుతుఁడై
పాదుకలర్థించ రాముఁడొసఁగ మౌళినిడుకొని । తోయజాక్షుసమయాతీ
తమైన వేయనలమునఁజొచ్చువాఁడననె భరతుఁడు॥ విన వే॥ ౨

కైకసాశ్రుజలనయనయై శౌరి నిమంతనమందురామా । నీకపరా
ధముఁజేసితిఖిలనై నింతపడితనెందుననుదయ । చేకరుణింపుము నీమహా
మహిమ శ్రీనివాసముందు యెఱుకగు । గాకరుఁడవగుణుఁడవువిష్ణుఁడవ
వ్యయుఁడవునీయందులోకా । నీకముల్ నీదుమాయచేజనన నిలయ వి
యములను జెందును । నీకస్యము లేదు ఇంద్రజాలికుని తెఱఁగునమాయా
మనుజతనువు । చేకొనినటియింతునీవునీచేలోకులు ప్రీతులై చరింతు
రుది । వాకసకార్యమొనర్చితినీమా యాంకళామోహితాత్మనై నేనుననె॥
విన వే॥ ౩

పాహిపాహి దేవదేవనమోఽస్తుపద్మనాభసీతానాయక। మోహా
మనెడి ముడివిడుమనిజనని బొగడనతివాత్రావనుఁడగు । శ్రీహరిచిఱున
గవు దొలుకఁబలికెను చెలఁగిధీసమేతనిజమే యు । దాహరించితివినిర్జర
కార్యార్థము నేనీచేతనిటుల । వ్యాహృతముగ బలికించితినీకుభ వములే
దెదనన్ను దనుపుము । ద్రోహము స్నేహములు లేదితనికని దుష్టులునను
దెలియలేరనిసఖగ । వాహనునకు మ్రొక్కికైక వీడ్కొనె వరసేనా
యుతుఁడై భరతుఁడుచని । మోహనముగ నంది గ్రామమున సుబాహు
కంతలుంతనుని దలఁచుచుండెను॥ విన॥ ౪

కుండలిశయానుఁ డిచటజనసం కులమని భూమిసుతాలక్ష్మణు ।
లండదండలను నడువదండకారణ్యముఁజొచ్చి సీతాశ్రితుఁడై యుండె
డియత్రిమునికి మ్రొక్కిన నతఁ డొసఁగెనర్ఘ్యముజితాహితున కఖండ

భక్తి ననసూయకుజానకి దండమిడనభిమతార్థసిద్ధి । దండిగననిదీవించి యి
చ్చె కుండలయుగమవనీతనయకు । మెండుగ జతుర్దశాబ్దములకుకా శ్మీ
రచందనాద్య లంకారములు । నిండుమనంబున నొసఁగెననసూయ నృ
పలలాముఁడగు రాముడత్రిముని । మండలా ఖండలునితోడఁ దత్వ..మ
హిత గోష్ఠినుండెసమరస నుతుఁడై॥ విన వె॥ ౫

భాషాపతీసుతుఁడగు శ్రీరాముని భయభక్తులు మీఱఁజేరియ ।
శేషభువనములు సృజించి యువిపోషించుటకు సుదా రాకృతులను। వే
షధారివలెఁ బూనెదవునీవు రోషదూరారామాయా । యోషామణి యఖి
లముభ్రమించునది యెదుగునీకు వీరాధివీరా । దోషాచరహారచాపద
శన పోషితమునిసవనా యనికడు । భూషించె లక్ష్మణుఁడునాచేసి మ్రు
గఁబలుకఁబడిన యీచరితమాంధ్రి । భాషనధ్యాత్మరామాయణమున
బరగనయోధ్యాకాండము రంచించె । శేషాచలపతి పేరనతనికృపచే
సుబ్రహ్మణ్యకవీంద్రుఁడు ముదమున॥ విన॥ ౬

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు - అయోధ్యాకాండము.

సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు.

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

అరణ్యకాండము.

---

౨౭. దేవగాంధారిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-శ్రీశేషాచలవాసునివినుతి-సేయనెవరికైనఁదరమా ఉమా॥

అనుపల్లవి-శ్రీశుఁడత్రిముని చేఁ దారెఱిఁగిదినేశోదయకాలమునఁగదలసీ।
తాసుమిత్రిసుతులతో మద వేదండపుండరీకానీకచమ। రీ
శశవరాహమహిషశరభకపీ వృకాదిమృగభయదమైఖగకు
లా। వాసమై ప్రచండమాదండకా వనముఁజొచ్చియను।
జునితోననియెను॥ శ్రీశే॥

చరణములు-మనుజాశన కంటకావృతాధీనము మనమతిప్రయ
త్నముగభూ। జనఖేటముల్గాంచుచు జనకజముందఱ వెనుక రామల।
క్ష్మణు లిరువురు జనికనిరియసురనా ఘునిమానిఖగవ్యాధుని విరాధుని।
ఘనశూలముద్రిప్పుచు వాఁడువచ్చి కట్టలుకఁ మీరెవరని యడిగిన।
వినురాఘవులము దశరథవిభుపనుపున సుజనులఁబ్రోవ ఖలుల జీవ।
ధనమునుగొనవచ్చితి మనఁబ్రితికెడి తలంపుగలిగిసలలననొసఁగి చనుఁడ
నికదియ మహాసిచేరాముఁడా దనుజకరచరణశిరములు వరుసనఱికె
శ్రీరామునిఁగౌఁగిటఁ జేర్చె సీత చెలఁగెదుందుభి రవమువిరులుగుఱిసెఁ
దోరముగాఁగదు శృంగారముగాసారెకునచ్చరలాడరి పాడిరి। చేరికిన్న

రుల్విరాధుఁజంపుట చేరాజిలిరరికరిహారియైనహారి । దారుభూషణద్యుతి
న సమధృతిసు తారశుభాకృతి నమలాంబరభృతి। తారాపథమధ్యగుఁడ
గుకవిగతిఁదనరిచక్రిధరుని శౌరిని గని । కోరికదీఱవినమ్రుఁడయి మ్రొ
క్కి-గుణాఢ్యవిద్యాధరుఁడమర్త్యాసు । భూరిశాపముననున సురనైతినిదె
ము క్తినీనలననగుటనెవిరాధుఁడు॥ శ్రీ॥ ౩

భవరోగవైద్యదముకర నమోధవళాంబుజాక్ష నినుదలచుచుఁగ
ను । చువినుచునునుతుచు నంటుచును నవిరళముగ మ్రొక్కుచునుం
డఁగఁజే । యవలెనామనోనేత్రశ్రోత్రజిహ్వాకరశిరములు రామతారక
నామ । భవనుతయనిపలుక హరివగుచునాభక్తి దుర్లభంబదీనీకుఁగ్గలెఁ
బ్రవిమల సుజ్ఞానినైతి పవనవినిప్రకటసుగుణభద్రా రామభద్రా। రవి
కులవరాళియుఁ జేరె శరభంగాశ్రమునియుఁగనె సీతానుజుఁడగు॥ శ్రీ॥

చూచియెదుర్కొని పాద్యమొసఁగియ చ్యుతుసుఖాసీనుఁజేసి
పూజించి । నీచమతుల్ఘన సంసారరతుల్ ఓచిత్తజజనక నినుదెలియలే।
రురుతరమగు నీకటాక్షముననినుఁ జూచితినేని యఘములబోఁద్రోచితి
య।హాంచిత్రిమనుచుఁ బలికిశరభంగ యోగితారువుల్ ప్రోవిడియనల
ము । చేసితాదరికొల్పి యందురికెసీ తాచంపకగంధియుతు హృద్గ్రం
ధీ। మోచను విశాలలోచనుమానస మునంమునిచి ముక్తతనుఁడయ్యెఁ
దటి । వేచిదండకావాసులైనమును లాచతుర్భుజునిఁ జేరఁజనిపొడ
గనిరి॥ శ్రీ॥ ౪

మ్రొక్కిరఘూత్తముఁడు మునులారాసుఖ ముగదామీకనినర
క్కసులచేఁ । జిక్కితిమి బాధలస్రుక్కితిమి గ్రుక్కసమముఁబ్రోవుము
నుచురాముని । కక్కడనున్న కపాలముల్ చూపి వెక్కసమునవృద్ధజ
నులమునులఁ । జక్కఁజేసిరింతయు దైత్యకృతమే శరణు మామొరాలిం
పుమనిన విని । యుక్కడంతుదానవులననియభయ । మొసఁగెమునుల
కెల్ల . మదిరంజిల్ల । మక్కువతో భరతాగ్రజుఁడునిలిచె మాగృహమ్ము

లందుఁ గొన్నేండ్లచట । నక్కఱతోఁజని కనియెసుతీక్ష్ణుఁ డనుమునీం
ద్రుఁడు పరబ్రహ్మమూర్తియగు॥

౨౮. మంగళకౌశిక - ఆదితాళము.

పల్లవి- వీనులవిందుగవిన వేయాచరితమిమ్ముగను
అనుపల్లవి-శ్రీనివాసునిఁబూజించి సుతీక్ష్ణుఁడుసం మానముగాంచి నా
నందుడై పలికెను॥ వీనుల॥

చరణములు-రామసీతారక నామమంత్రజపము । నేమమునఁజేసితి నీర
జాక్ష।శ్రీమహీళాధీశ శివవిరించిసేవ్య । కామసంసారసాగరతరణచర
ణాయని॥ వీనుల॥ ౨

సతిసుతాదిఘోర సంసారాంధకూపపతితుఁడనై।గతిగానని ననుగని
నిర్హేతుకదయా మతినై నీవేవచ్చితివనెనుసంయమి । సకలభూతమాన
సాలయుఁడవైననుఁ బ్రకటించినిన్ను జ పముసేయని।వికలుల మాయావి
వశులఁగాఁజేతు।వకటనినుభజియించ నఘముబాయునువనెను॥ వీనుల॥ 3

విశ్వసృష్టిస్థితి నిలయములకజహరి । విశ్వేశరూపముల వెలయు
దీవుహరి।దశ్యోఁడనేకపా త్రములఁగనఁబడుభంగి శాశ్వతుఁడవిదిమూఢ
జనులెఱుఁగరనెదపసి॥ వీనుల॥ ౪

పరమేశప్రకృతికిఁ బరుడవౌనీదివ్య।చరణములంటిదృ క్స్వాం
తములకుగో । చరుఁడవుగావైన హరినీనామస్మరణ । పరమతులకెపు
డుగను పట్టుదువనెమౌని॥ వీనుల॥ ౫

రూపాద్యుపాధిదూ రుఁడవైనమాయానట । నాపాదితమౌని
మానవరూపముఇది । గోపాడగంటిస్మర కోటిసుందరముశర।చాపాన్వి
తము కరుణాశయనేత్రమనెనుముని॥ వీనుల॥ ౬

స్మితలలితాస్యముసీతా యుతమజినాంబరమ । జితముసౌమి
సే వితపాదముల । ప్రతిమమసితోత్పలా భముమద్భాగధేయ ।
శాంతమగునీశు భాంగముగంటినని॥ వీ॥

దేశకాలకర్త్రా తీతవిజ్ఞానముఖ । లేశనీరూపమతి హితమమలము
ప్రాశరహితమ[illegible]ప్ర కాశమునిఖిలావ । కాశముచిద్ఘనా కాశమనీ
పొగడమునిః । ఈరూపుభావించి యికనొకటినామనసు । కోరలేదని
నమునితోరాముఁడుచె । న్నారఁగఁబల్కెమునినాథనీమదిమత్సమా
రాధనమువిని ర్మలమాటెఱుఁగు మననె॥ వీనుల॥ ౯

మీనంటిభక్తులఁ బ్రోవవచ్చితినన్ను భావించివినుతించి సేవిం
చిమా । కీవేగతియనువారి కెపుడుఁజూపట్టుచుఁ । గోవిదుఁడవీవుము
క్తుఁడవైతివనేఁజక్రి॥ వీనుల॥ ౧౦

ఈపావనస్తోత్ర మెవరుపఠించినఁ బాపత్రియమ్మును బాపుదు
రు । దీపించిమద్భక్తి దృఢమౌసుజ్ఞానము ప్రాపింతురు పరమ । పద
మనెనురాఘవుఁడు॥ వీనుల॥ ౧౧

మనమగస్త్యునిఁజూడ జనవలెననిసుతీక్ష్ణయుతుఁడై సీతాలక్ష్మ
ణులతోడఁ జనియగస్త్యానుజుని గనియనలశేషశై । ప్రలనివాసుఁడగస్త్యా
శ్రమముఁజేరి వినుతించె॥ వీనుల॥ ౧౨

౨౯. నవరోజురాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి- వినవేతరుణీ శ్రీరాముని-వినుతగుణస్తోమునిసుచరిత్రము

అనుపల్లవి-ఘనమైన షడృతుఫలసుమశోభనమై రాజితబహువిహగస్వ
నమై తగునగస్త్యునితపోధనమై నరసురమనోసురంజనమై
తగునగస్త్యునితపో । వనమినకులమణిగనిమెచ్చిసుతీక్ష్ణనీగు
రునకుమారాకదెలుపుమనె॥ విన॥

చరణములు-స్వామి మహాప్రసాదమని సుతీక్ష్ణుఁడగస్త్యుని డా
యఁజని మ్రొక్కియ । హాహామహాత్మసీతాలక్ష్మణులతో రాముఁడిట
కువచ్చినాఁడనిన మాని । యామాటవిని హెచ్చియదురేగిహరికి శ్రీ
మీఱనఘార్ఘ్యమిచ్చి తోడితెచ్చి । రామా యంబుజహితకులాబ్ధిసో
మా నీలవారివాహస్తోమ । శ్యామా శ్రీరామాహృదయామాభిరామసం

గర । భీమాపాలకడలికడనజు చేమునుబ్రార్థితుఁడవైదశరథునినోము
పంటవై పుట్టితివనినుతించె । సకలభువనసృష్టికి పూర్వమునం దొకఁడ
వై నిరుపాధికుడవైయే । వికల్పములేక యున్ననినుజెందిమూల ప్ర
కృతియైన నీమాయయవ్యాకృత । మనఁగ ప్రకటమై సృజనసేయమ
హా తత్వమున నొకటిగలైమునిగేయదానిక । హంతినమకమై యొకటి
జనించెగుణాత్మకమై యహంకారముఖ । రకమ య్యెనుదానివలన యు
క్తమై తన్మాత్ర భూతేంద్రియా । త్మకమయ్యెనన్నిటికి సూత్రాత్మకమ
గులింగమొదవెనందవిరా । టుకలిగిజగములఁ గడుసృజించె వనెముని॥
వినవేతరుణీ॥ ౨

నీవురజస్సత్త్వతమో గుణముల నేర్పునను గాని బ్రహ్మవిష్ణుమహా।
దేవరూపములఁగ్రీడింపుచు జగదుదయ స్థితిలయమును చేయుచుందువు।
మాయాగుణభేద భావాభావములనొందవు అవస్థాత్రయములఁ । గే
వలుఁడవైకనుగొందువుసాక్షి విచిన్మయుఁడవు । దేవాధిదేవయో మహా
ను భావా యెపుడుసృష్టిలీలకు । గావాం ఛింతువపుడుమాయను నీ
వం గీకరించిగుణవంతుని । కేవ్రివనుందువామాయ వి ద్యావిద్యలురెం
డైన దనరువిద్య । యమృతకరమ విద్యమృతవరమనెనుముని॥ వి॥ 3

వినుమవిద్యనొందినఖిలులగుదురు విద్యనెనయనమరులౌదురది
నీపా । దనలినభక్తి చేఁగానిదొరకనేరదు గనుకనీసేవఁబూనియతడె।
ఘనుఁడుకమలజానిపాదసేవకు మొనయనివాడజ్ఞానిస్వప్నమునందైన
ను । కనరా దతనికీముక్తిమార్గ । మనరా బుధులువేయునేటికిఁ । దన
రా రనుమోక్షము బుధ । జనరా జతోడనగతిననిమును । లనరా జన
గర్వమోహమద । గుణరహితులుశమదమయుతులుసర్వ । జనహితు
లుభగవద్భక్తిరతులననెతపసి॥ విన॥ ౪

ఏయుపాయముననైననీయందుఁ । దోయజాక్షునా కుపపత్తి
గలుగఁ । జేయుమునిరతము నీదర్శనముసఫలమై । చెలఁగెనాజన్మము

నేఁ డునాశ్రితువులెల్ల । శ్రీయుక్తములారయఁ జూడునాటనుండినేఁ । జే
యుతపమునకు నీడు నీపాదార్చనముగ । దోయి సీతతోఁడనీవహి శా
యి నామదినిల్వుమెందుఁ । బోయి గావుననుని ర్మాయి స్మృతిగలుగ।
జేయునతసుఖ దాయియనుచుఁ బొగడియతఁయ । సాయకతూణీరచా
పకృపాణ సాధనములగస్త్యుఁడు రాఘవునకొసఁగె॥ వి॥ ౫

మేదినిభార హరణార్థము ఈమేనుఁమూనినా వుగావున రావ।
ణాదులజంపు సొమ్ము పంచవటీగౌతమీనది చెంతఁదనరారు రెండు
యోజనము । లమీఁదసది చెలువ్రమీఁఋనఁటకొన్ని నాళ్లువినోదింపు
ముదవుచేకూరగ మా । కాంతావినోదిగర్వితదనుజజయవి భేదీయో
గిజనానందా । పాదీనిరతముజగ దాదీసత్యవాదీయఖేదమణీ । వేదియ
నిపల్కు కుంభభవు పాదములకు నతుండై శేషశైల । వాసుఁడవలఁజ
నె నవనిజానుజులతో॥ వి॥ ౬

౩౦. దేశీయదేవగాంధారిరాగము-అటతాళము.

పల్లవి-చానరోవినవే శ్రీరామ - చంద్రునిచరితమురసభరితము
అనుపల్లవి-శ్రీనివాసుఁడుతో ్రివఁబోవుచోఁబర్వతశ రీరునిజటా। యువు
నిగనిసౌమిత్రితోఁబలికెను॥చాన॥

చరణములు-విలుదేలక్ష్మణా పీనిఁబోలియింతుపీఁడసుర। నలెను
న్నాఁడనిన నామాట వినిఖగరాజు । అళుకుచునిచ్చో టరామా నీవు
శ్రీరామానీవు । అలుగకుభవత్పితృసఖుఁడను జటాయువనువాఁడనా
హైటయఁ। బలుకవే యనుడుకౌఁగిట నలమియతనికి హారి సెలవొసఁ
గె॥ చాన॥ ౧

భానువంశవహాళి పంచవటిగౌత మీనదీతటమునం దుఁజేర న
చ్చటరా । మానుజుఁడనువొం దుపర్ణశాలలు ఆపర్ణశాలలు । పూని
రెండురచించెనొకశుభ మైనలగ్నముసీతాయుతుఁడై నరేంద్రుఁడచటని
లిచి యులరుచునుగడపెమూఁడు నెలలు॥ చాన॥ ౨

కందమూలముల క్ష్మణుడు దెచ్చియున్న । ముందరనిడి చరణ
ములఁ గొల్చుచు రాత్రు । దెల్ల జాగరణ ముల్సేయుచును సేయుచుని ।
ల్లందిశములుఁ బూనిసేవా నందుఁడై యుండి యొకతఱిఁగని । మందహా
సవదనార విందుఁడగు రాఘవునకనియెను । మోక్షకారణమా మొద
లితత్త్వమంబు జాక్షుసీవనిననే నుదెలియఁగోరితి । రక్షించు మీకన్న
దేశికులు లే రక్షయజ్ఞాన విజ్ఞానవిరాగయుతమనిదానిఁదెల్పు। మోక్షణం
బయునననుజున కిట్లనెనుదాశరథీ ధీనిధి॥ చాన॥ ౪

వినుమాయస్వరూపమువివరించి వెనుకసంవిద్రూపుఁదెలిపెద
ను । ఆత్మయయిన యీతనువె యాత్మగానేననిదోఁచుటేమాయ । అ
నఘ దానివలన సంసారమా యావిక్షేపావరణము । లనెడు యీరెం
డామా య కాకృతులనె రాముఁడనుపుగ॥చా॥ ౫

పరగ జగములింగాద్య బ్రహ్మాండముగ విక్షే పముసృజించె
మించియా । వరణముపరమాత్మనావరించి జ్ఞానరూపమైజ్ఞానరూప
మై । పెరసెఁద్రిడహియనిభ్రమసిన ట్లురుమాయచేనైనజగములుపర
తత్త్వమునఁగలదను టరయనవిచారమనెరాముఁడు॥ చా॥ ౬

కలలోఁగన్న వస్తువుల వలెనెసత్తుగాదఖిలములు మహేంద్రజా
ల । ముసంసారమనేబలుచెట్టునకుమూల ముదేహమేనవిదేహమేనని ।
తెలిపితవాంత్రిభూతహ్మా దిందిృయాహంకారబుద్ధి ప్రకృతులు నహంత
యుననువన జెలఁగునన్నిటికాత్మసాక్షియనె॥ చా॥ ౭

జ్ఞానమునకునహంకార మానదంభజయములుక । మానుటబు
జుభావముసేవించి భక్తి చేసిజగద్గురునిదైవముగాఁగ నెన్నుట । మేనిదోస
ము లెఱుఁగుటతనుమ నోనిగ్రహణము ఈషణావిరతి । బూనినాయంద
నన్యం బయినమతియునునాధనములనె॥ చా॥ ౮

ఆసలన్నిటిజ్ఞానాగ్ని చేదునిమి సచ్చిదానంద చైతన్యమిముతొన
ని తెలిసి । భాసిల్లుజెసౌజన్యము వాఁడె ధన్యుఁడు । డాసియనుభవము

గురుశాస్త్రాభ్యాసమునఁగనిజీవపరులవి । లాసవైఖరులఁగూర్పదొ లం
గుమాయయిదెము క్తియనె॥ చాన॥

మచ్చరణస్మృతిలేని మనుజులిదిచెందలే । రచ్చపుతమములో
నజ్యోతిలేకగన । వచ్చునేయేరికైనఁ గాఫునననన్ను గానఁగ । న్నిచ్చఁద
లఁచువారలకుని మ్మావిద్యయొరులకీవలదని । హెచ్చుగాఁదెలిపె శేషగి
రీశుఁడనుజునకుముదమొదవఁగ॥ చా॥ ౧౦

౩౧. అఠాణరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-వినఁగదవేమద వేదండగమన । మన సార సనేత్రుచరిత్రము॥
అనుపల్లవి-మనుజాశనికా మరూపిణియుశూ । ర్పణఖయనెడుమా నిని
వచ్చియపుడు । గనుఁగొనెరఘువ రునిజగద్గురుని॥ వన॥

చరణములు-ఆదరహాసమామహోల్లాస మాదరస్మేరకటాక్ష
విలాస । మాదరదళితాబ్జాస్యవికాస మాయిందిరాసఖీసుఖనివాస ।
మైతనర్చుయురముసుందర మైయలరునుదరమునఆనతజన । ఖేదములన
డఁచిమోదములనొసఁగఁ గాదగుచరణపల్లవములు । ఆమీాదటనఖసౌ
ష్ఠవములుజిగి । పోదియిడుతొడలచందమురామునిపాదపద్మముల
యందముగని । యాదానవిమదనాశుగములచే నదరిచెదరి దనుజారితోఁ
బలికె । ఎవ్వరుమీారుపేమిమీాపేరు లివ్వనికిఁలనేతెంచినారు । ఎవ్వరి
కుమారు లీచెలువారు జవ్వనియెవ్వతె నిన్ను వేమాఱుఁ । బువ్వవిలు
కేళిఁగలయఁగఁ బూనినానుబాళినన్నేలుము । నవ్వగాదనఘనా పేరుశూ
ర్ప ణఖ, నిన్నేకోరి యిటవచ్చితి మదనుజుఁడిదిగోకనుఁగొను మీాసతినే
ననల సాక్షిగాను ఘనతఁ బెండ్లియాడినానటు। వెనుక దీనితోడి యీా
పోటికి మొనసి నీవు నో పుడువె సౌమిత్రి । నెనయు మనినఁ జని వేడి
న నతఁ డనియె లలన నను గూడిననీ । వును దాసి వపుట నిజ మనరా
మునియొద్ద కేగి యదిఘనాకృతిఁగనలి సీతపైఁజన లక్ష్మ । ణుఁ డసి గొ
ని ముక్కుఁ జెవులు కోసెనక్కసికి॥ వినఁగ॥ ౩

అఱచుచుఁ బారి యది ఖరునిఁ జేరి । మొఱపెట్టసురారి భూరి
రణభేరి । పరఁగఁ గదలి శూర్పణఖచే దారి । నెఱిఁగి బలములరి ము
రినడచె మీఱి పరుల. వచ్చుట గని యనుజుని ధరణిజనుఁదోడ్కొని య
గ్గిరి గుహ । కరుగఁబనిచి రాఘవుఁడు ధనుశ్శర వర కరుఁడయి బలువీ
రుల దార్కొనె । ఖర దూషణ త్రిశిరులు దాఁకిరి హరిపైఁజనునే నుఁగు
లు నాహరి । మెఱయసేన నొకపగలునఁ దెగ । నటికి నారాయణాస్త్ర
మున రాముఁ । డరులదొరలఁ దలల దొరుల నేసెనిలపై॥ విన॥ ౮

తమ్ముఁడు వచ్చి సీతను దోడి తెచ్చి । యమ్మెయి నన్నసాహస
ము మెచ్చి । నెమ్మినుండె సుఖమ్మున హెచ్చి । యమ్మది రక్కసి య
టలంకఁ జొచ్చి । పమ్మి రావణు చరణములఁ బడి వగవనతఁడు కరుణఁ
జెలిఁగాఁగిటఁ । గ్రిమ్మి యిదే మన రామలక్ష్మణులు కాంతారసీమ మె
లఁగ రాముని కలికి చెలువలరి చె । లఁగఁగా నీకిమ్మన నన్నిటుచేసిరి నీ
తమ్ము లిందుకై పోలసిరి యనిన । కొమ్మనూరార్చిర క్షోవిభుఁకు రా
ముని । నిమ్మహి శేషగి రీశునిగాఁ దలఁచె॥ వినఁగ॥ ౯

౩౨. ఘరజు - రాగము - అటతాళము.

పల్లవి-ఇంతిచెంగల్వ బంతిచెలువల మేల్బంతిగుణముల దొంతి
వినవే శ్రీ

అనుపల్లవి-కాంతుఁడు డీకొను ఖరదూషణాదుల నా । వంత లోపలఁ
జంపనెంత వారు నరులని । చింతించి దశకంఠుఁ డసురుల
శిక్షింపఁజక్రి యిన కులమున మంతు కెక్కఁజనించె శ్రీరా
మాఖ్య బ్రహ్మాది నుతుఁడయిమనె॥

చరణములు-ఐన గానిమ్మని శ్రీ హరి చేతఁబొలిసితే । మానుగ
వైకుంఠ మందిరమేలుదు । నే సతని గెలిచితి నేని రాక్షస రాజ్య ।
మీనేల గలదనుక నేలుదు ననిదలఁచి । భాను నిభమగు రథమెక్కి

విధి పూని ప్రేరేప దుర్మతివై । రాముగత హృదయుండయి చనియెను
రావణుండు మారీచు నింటికి॥ నిం॥ ౧

వచ్చిన దనుజేశుఁ జెచ్చెరఁబూజించి। వచ్చిన పని దెలుప వలె
నన్న మారీచు । మచ్చికచేసి రావణుఁడు పలికె రాముఁడు । హెచ్చి
కానకు దశరథేశుఁడు బంపంగ। వచ్చి మునులకు నెల్లనభయం బిచ్చి
మన ఖర దూషణాదుల । వధించినాఁడట రాముని సతినిదెచ్చి యేలు
దునన నతండనియె॥ నిం॥ ౨

రాముఁడు నరుఁడని రావణతలచేవు । శ్రీమహావిష్ణువు సీత మ
హాలక్ష్మి । యీమేను బూని నాఁ డిచట నిను బోరిగొన । నామహా
త్ముని వెనకు టదియే మృత్యువు వినువి। శ్వామిత్రుక్రతువున సుబా
హునిఁ జంపి రఘుపతి నన్నుశరమున । నీమహోదధివైచె బ్రిదికితి నే
మి సుకృతముకతననో యనె॥ నిం॥ 3

హరి నన్ను బొలియింప నవతరించిన ట్లయితే । వెరచితేఁ జం
పక విడుచునా లేలెమ్ము।మెరసి నీవు మాయా మృగమై రాఘవుల స।
త్వరముగ భ్రమియింపు ధరణిజ నేఁదెత్తు। మరుమాటలాడనినుఁ జంపు
దు మారీచయని రావణుండన । వెరచిహరిచేఁ దెగినమోక్షము వీనిచేఁ
బడనేలని కదలె॥ నిం॥ ౪

పదియాఱువన్నియ బంగారువలెఁదనువు । పొదలమేనిపై వెండి
పువ్వులవలె చుక్కలు। గుదిగొన మణిరుచులఁగొమరారు కొమ్ములు।
కొదమ రత్నము లనఁగా గొరిసెలు దనరఁగ। నుదుట నీలముల వలెఁ
గనగవ యొప్ప మారీచుఁడు లేడియై। కదలి శేషగిరీశుఁ డగు రాఘవుఁ
డున్న పంచవటిఁ జేరెను॥ నిం॥ ౫

33. నాయకిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-దీన భక్తజన సౌఖ్యదాయకి ప్రాణనాయకి వినవే
అనుపల్లవి-భానుకులుఁడు ఏకాంతమున సీత తో దిట్లనె రావణాసు

ర్యుఁ డిదె నినుఁ గొనిపో నరుగుదెంచె నీవంతర్హిత వై నీదగు
ఛాయామాత్రము నిలుమీ నిను వర్షాంతమునందు పొందు
వాఁడననట్ల నిల్చెసతి॥ దీన॥

చరణములు-చెలఁగు కపటమృగముఁ జూచి మాయాసీత దీనిఁ గొనితెమ్మనినశౌరి విలునమ్ములు గొని చనుచు జానకిని గొలిచి యుండు సౌమిత్రి నేనీ లేడినికలితనము మీఱదెత్తు ననిన లక్ష్మణుఁ డిదిమారీచుఁడు చేయు పోకలు వల దీ కార్యము పూనఁగా న గారిస్తుత యన నిల్వ కేగె హరి॥ దీన॥ ౧

సర్వపూర్ణుఁడయ్యు నచలుఁ డయ్యును సాక్షియయ్యు లోకానుసారియై పర్విడి మాయామృగము వెంటఁదగిలె భక్తపోషణుండనెడి నుడి విదితముగా నుర్వీతనూజ కోరికదీర్చక నుద్దండాటవి రఘు వీరుఁడు చని దుర్వారామర్షణుఁ డయి మృగంబు నుర్వింబడ నేసె నిశితాస్త్రమున॥ దీన॥ ౨

త్రుళ్ళడంగి కపట రూపు చెడి మారీచుఁ డొరలుచో హా లక్ష్మణా చెల్లరేనన్ను బ్రోవుమని చక్రిచీరినటులఁ గూసి నార్తరవమున నిలపైఁ ద్రెళ్లుచు మహీశు సన్నిధిచే ముక్తిం జెందె నచటనార్త ధ్వని విని తల్లడపడి భూమిజ రాముఁడాప దంబొందెను జను లక్ష్మణా యనెను॥ దీన॥ ౩

మూఁడుజగము లసికి దొడరినసురా ముఁడుభయమూర్తుఁడౌనె చెలియ తెలియకనాడితివను మఱఁదిని యతివ సుజను లాడ రాని మ్మాటలాడ నాతం డది వినఁగూడక హరీ యనుచు నన్న చనిన జాడం జన రావణుఁ డిష్టము చేకూడె ననుచుఁ జేరెను మౌనియై ని గూఢాత్మాకృతియై ధరా సుతను॥ దీన॥ ౪

పూజచేసి సీత పలికె మహా పురుష నిలువు మత్పతి వచ్చు దనుక నా జనకజ గని మీరెవరు దెలుపు నాతి యనిన యయోధ్యాధి

పతి యగు దశరథరాజు కోడలను రాముని భార్యను లక్ష్మణుడను తమ్ముడుదానును వసి రాజీవాక్షుడు పదునాల్గువత్స రంబుల్ నిల జనకాజ్ఞ వచ్చెననె॥ దీన॥ ౫

నిన్ను విందు సన రావణుడ నా నెలవు లంక దను జవిభుడ జగములనన్నిటిని గెలిచి నాను ననుఁబొందు నరునిపొందు నీ కేంచుకన విని భయంబున నన్నెలత యోరి ఖలుఁడ నిను రాముఁ డస్త్రాహతుఁ జేయు నని రావణుఁడెన్నికఁ బదితల లిరువై కరంబు లిమ్మైతగ రథ మందు సీత నిడె॥ దీన॥ ౬

అలఘుగతిని బోవ శేషగిరి నిల యా హరీ రామ లక్ష్మణాయ నుచుఁ। గలికి విలపింప విని జటాయు వది దెలిసి వచ్చి రణమొనర్చి కూలెను గిరినలె। గులుకుచు దశాస్యుడరుగ గిరినైదు గురు కపులను గని తొడవుల్ ముడి యిడి। చెలి వైచెనచట లంకాపురంబుఁ జేరి యశోక వని సతి నిలిపె॥ దీన॥ ౭

3౮. లలితపంచమి రాగం - ఆదితాళము.

పల్లవి-ఓవనితా మణిరో వినవే నొకటి దలఁచే॥ నోవని॥

అనుపల్లవి-వేవచ్చు లక్ష్మణుని వీక్షించి హరి మది। నే సాక్షినౌదునైన నీ జగము మాయా మోహ। వ్యాసంగ మొందఁ జేతునని యెంచి। హా సామిత్రి హా సీత నచట డించి నత్తురాతప్పుఁ। జేసితి వింక నేమిసేతు ననిన రాముని గని యతఁడు పలికె॥ నోవని॥ ౧

చరణములు-ఆర్తనాదము విని యావనిజ నన్నుఁ బొమ్మన్న। నార్త రక్షకుఁడతని కడలకు మనిన। నార్తిచే వినరాని మర్వార్తలాడ నీమార్గాన ఆర్తినై వచ్చితి నన్ను మన్నింపవే యో దయానిధి యనె॥ నోవని॥ ౨

ఆమీాఁదఁ బర్ణశాల కరిగి సీత లేకున్న । రామ చంద్రుఁడుశో
కవా రాంబునిధి మునింగి । తా మహామహుఁడయ్యు నిర్గళిత దుఃఖరా
శి యయ్యుఁ బామరులకుఁ జూడఁ జింతా పరవశుఁ డైనట్లు విలపింపఁ
దొడఁగె॥ నోవని॥ ౩

హా పూర్ణ చంద్రానన హా చకోరాక్షి యింత । కోపమానా
తోఁ బలుక కున్నా వేమి । ఓపరమ సాధ్వి యింక నేనె ట్లోర్తు నిమి
ష మొకయుగ మాయెఁ । బాపపు దైవ మింత పగవాఁ డా యెరుగన
ని వనితను వెదకె॥ నోవని॥ ౪

వెదకుచు రాఁగా హత పక్షుఁడయి పడియున్న । పతగేంద్రుఁ
గని లక్ష్మణా పరికించితే!అతివ నీతఁడు మ్రింగి హతుఁ డయినట్లున్నాఁ
డు వీని । ధృతిచేఁ జంపుదు విలునమ్ములు దెమ్మన రామనే జటాయు
వనె॥ నోవని॥ ౫

హరిహరి యని డాయ బోయి యతనిచే దద్విధ మెల్ల । నెఱిఁ
గి పక్షిరాజుమై కరమున నిమిరి । పరగబోధించిన రామా హరి పర
మాత్ముఁడవు నిన్ను । కరమర్థిఁ జూచితి ముక్తి గంటిననిప్రాణముల్విడి
చె నతఁడు॥ నోవని॥ ౬

ఛితిపేర్చి పులు గుమేనుశిఖచేదహించె నంత ధృతశంఖచక్రగ
దాబ్జా న్వితుఁడయి హితుఁడయి । నతుఁడయి రుచిర తనుఁడయి పర
మ విమా నా రూఢుఁడయి జటాయు । వతిభక్తి శేషాచల పతి యా
రాముని నుతియించఁ దొడఁగు॥ నోవని॥ ౭

౩౫. చూర్ణిక - జటాయుస్తవము,

శ్రీమ దగణిత గుణమణి గణాలంకృత రుచి రచిత శుభస్వ
రూపం; సకలజన భయావహా దజ్ఞాన జనితకలుషాంధ తామిస్రనివా
రక భవతారక దీపం; అనుపమాద్భుత మహాత్రితాపంహత దీన జన
తా మనస్తాపం; కరధృత విధి తామోఘ శరచాపం జగదుదయస్థితి

సంహారా విర్భావ తిరోధానాది మహామాయా వినోద నిదానం;
అంగీకృతరంగ న్మంగళా భంగ తుంబురు నారద సంగీత వీణా మృదు
గానం; భూత భవిష్యద్వర్తమాన కాల త్రయీ బాధ్యమానం, అస
మానం; అక్షీణ కటాక్షవీక్షణ రక్షితదాక్షాయణీ ప్రముఖ నిఖిల భ
క్తజన సమూహం నిర్గళిత సకలసందేహం, దుర్వారోర్వీభరణ హరణ
నిర్వహణ చరణ లీలా మానవ దేహం నిరీహం; శ్రీమత్కరుణావలో
కన మాత్ర క్షుభిత ఫాలాక్ష చతుర్ముఖాది సర్వ సుపర్వా ఖర్వ ఖేదం,
నిరంత రామనస్క సమాధి పరిపూర్ణ పరమ యోగీంద్ర హృదయ
సరసీరుహ కర్ణికా పరిస్థిత విగత జగత్పవిత్రీకృతాద్భుత ప్రభావ భా
సుర వియన్నదీ జనక విభవాభి శోభిత కిసలయమృదుపాదం, సమస్త
జనానుమోదం; నతజన సంతత సకల కల్యాణగుణ సంపాదం, దళ
త్పుండరీక పత్రజైత్ర విపులతర మనోహరవిలోచనం; శిలామయ
మానినీ యోషా ఘర్షణ దోష విమోచనంకుముద బాంధవ కిరీట ప్ర
చండ కోదండ ఖండనోద్దండదోర్దండదోషాకరాస్యం దేవతా సార్వభౌ
మం; రవికుల పయఃపారావార పరిపూర్ణ సోమం; గర్వితపూర్వగీర్వా
ణ వాహినీ సందోహ కఠిన కంఠ లుంఠన గళచ్ఛోణితా రుణిత సహ
స్రకర సహస్రకోటిప్రభా భాసమాన మహాభూత భయంకర సురర్శా
భిధానావక్ర చక్రాయుధా భిరామం; మారీచ సుబాహు విరామం.
హారహీరనీహారకర్పూరసుధాసార డిండీర శర స్నీరద శారదా నార
దపూర్ణిమాచంద్ర చంద్రికా ధిక్కార దశదిగ్వ్యాపిత ధవళ యశో
ధామం; శ్రీరామం జనన మరణాది ఘోర సంసార మహాగహన
దావ దహనాయ మాన సకలజగజ్జేయమాన పావననామధేయం సూ
రి జన భాగధేయం ఇంద్రనీలమణిప్రతికాశాతిస్ఫుట సుందరకాయం-
రమాకాంతా కుచకుట్మల తటి చర్చితపటీర కుంకుమ సంకుముద మి
శచ్చందన పంక ముద్రితశోభన విశాల వక్షసం హత ఖరదూషణాది

రాక్షసం రూక్షేక్షా శిక్షితపక్షం ప్రపన్నావన దీక్షం పరధన పరదా
రా విముఖమునిజనసేవ్యం దుష్టజన దుర్విభావ్యం. ప్రణవైక సంస్త
వ్యం, ప్రతిపీఠికాశ్రావ్యం; విలూనదంభాభిమాన సదా భువన సం
స్తూయమానమానవవపుర్నిర్మాణా సమానమానస సరోవరముహురు
ద్గత సముత్తుంగాఖండానందం వీచీ పరంపరా లీలా డోలాందోళితచి
న్మయరాజహంసం, రాజకులావతంసం; రత్న ప్రభా చకచ్చకిత
చామీకరచారుకిరీట కుండలం, పోషితాఖండలం; గుణత్రయ శక్తిత్ర
యమూర్తిప్రియానువృత్తం, కరుణామయచిత్తం; పనసామ్రకదళీక్ర
ముక ఖర్జూర జంబు నింబ జంబీర పున్నాగ చంపక మధూకవకుళా
శోక తమాలసాల రసాలాది కోరకిత పుష్పిత ఫలిత లలితమహామహీ
జ కుహరాంవిరాజిత రత్నచ్ఛవిచ్ఛటాలంకృతసానుప్రదేశ నిరత స
ముత్పతన్నిర్ఝరాకళితప్రశస్త సమస్తవిలాసోల్లసిత శేషాచల శిఖర
మధ్య సువర్ణప్రాసాద విహరణశీలంతోషితాశేష భూపాలం; సురా
సురయక్ష రక్షోరగ గరుడగంధర్వసిద్ధ సాధ్య కిన్నర కింపురుష విద్యా
ధర చారణాప్సరో బృందరచిత బహువందనం; భక్తచందనం; రఘు
నందనం; త్వాం భజామి.

౩౬. శహాన - అటతాళము.

పల్లవి-కోరి కూరిమి మీఱి కౌమారి ఖ - రారి చరితము వినవే

అనుపల్లవి-శ్రీరాముఁడు జటాయువు భక్తికిమెచ్చి। మీఱఁగఁ గైవల్య
మిచ్చి యావలఁ జని పెచ్చి

చరణములు-సానుజుఁడై సీతనరయుచు రాముఁడు జని ఘోరా
కారుఁడైన రక్కసునిఁజూచి మానధనుఁడా లక్ష్మణునితోడఁ బలికెను
వీని బాహువులలోన నిప్పుడు మనము। పూని చిక్కితిమి కన్నులుఁ
గాళ్ళుఁ దల లేదు వీని కేరని తెగువలోన రాఘవులిరువురు। వాని

యోజన దీర్ఘ భాహు ద్వయముఁ దెగనఱికినఁ గబంధుఁడుదాని కద్భుత
మంది మీరెవ రేనెఱుఁగ ననఁజకి పలికెను॥ కో॥ ౧

దశరథసూనులము రామలక్ష్మణులము తండ్రియాజ్ఞ వనమున
నుసీతతోఁడ । వసియించియుండగాము వంచించియెవఁడో నా వామాక్షిఁ
గొనిచనెను వెదకుచువచ్చి । వెస నిన్నుఁగంటి నీవెవండనిన గంధర్వ
విభుండజుని వరమునను జరజీని యగు । కోసరిఋష్టావక్రముని గనుఁ
గొనిసేఁ దిన నసురగ నగుమని త । పసి శపించె విమోచనము రఘుప
తిసేయుననెను దైత్యుఁడు॥ కో॥ ౨

దనుజతనువుగాల్చు మెఱిగింతు సీతా వృత్తాంతము నన్నిట్లుసే
యమెఱుఁగరుడీని । ననననురాకృతి విడిచి దివ్యగంధర్వుఁడై వినుతిం
చె హరినిమాయ మానవకాయ । అనఘుడుష్టనిగ్రహార్థముబూనితివి
పరమాత్ముఁడవు దైవరా య సన్మునిగేయ । మనోరాగగోచరు జన
నా దినిధనుఁడవఖిలసాక్షివి । చిద్ఘనానందమయుఁడవు రఘునందన
వందనములు చేకొను నే॥ కో॥ 3

రూప రహితుఁడ వయ్యు రెండు రూపములు గల వోపరమ
పురుష నీకుస్థూలసూక్ష్మముల । ప్రాపున జగములు గలుగువెలయు
నడఁగు నీపాదమాన పరా కు హిరణ్యగర్భ । ఏపునసూక్ష్మమై విరాట
మవు స్థూలమై దీపించె నదిమాకు దెలియునుమును లలమట । కో॥
ధ్యానము సేయఁగ విరా ట్పురుషుఁడనధారణా శ్రియుఁడయి । చేపట్టి
రాముని తనువె సుమ్మఖిల జగముల ననెఁ గబంధుండు॥ కో॥ ర

వానిజ్ఞానము మెచ్చి వరదుఁడు పలికెను వరమా నీపావనస్తవ
ము నుడివిన వినినగాని, వారికి సిరులుఁ గలుగు దురితముదొలఁగు గలు
గదెన్నఁడు భయమని సెలవియ్యగానె రావణుఁడను రాక్షసుఁడు సీత
ను లంక లోనుంచి నాఁడే దినము శబరివద్దకి జనుఁడా నెలఁతచే సక

లమును విన గానగు ననుచు గిన్నరుడు చనె । భానుకులమౌళి శే
షాచల పతి మతంగాశ్రమముచేరెను॥ కోరి॥ ౫

౩౭. మాంజరాగము - అటతాళము.

పల్లవి-హితమతిసతీ పార్వతీ యీచరితము వినవే

అనుపల్లవి-రతిపతి శతాధిక రుచి రాంగులా రామలక్ష్మణుల । నతి వేడ్కజని యానం దాబ్ధి దేలి శబరియెదు ర్కొనెను॥ హిత॥

చరణములు-పద యుగళి మ్రొక్కి పాద్య మొసగి । తదం బుకణార్ద్రసదమల సర్వాంగియై హరి దర్శన । ముదితవిరోచన జిత సారంగియై రాఘవులను స । న్మృదు ఫల గంధమాల్యములఁ దృప్తు లఁజేసి హృదయముల । ముదమొదవ బలికెను రాముతో శబరికర ఘటితాంజలి యగుచు॥ హిత॥ ౧

నిను కని ధన్యనై తనరితీ ఖలుల దునుమగ మునుల మనుపఁగ దశర । థుని సుతుఁడై నారా యణుఁడ జనియించుదు । వనినాగురుడు సువ్రతుఁడై దెల్పెను మతంగ । ముని యదినేఁడునిజమాయె శరణు శరణు దైవరాయా । వనితను హీనకులజను నినుఁదెలియఁజాల నన రాముఁడు పలికె॥ హిత॥ ౨

కుల నామా శ్రమాదులు హేతువులుగావ । బలనను దెలియఁ గ భక్తియొకటి వినాగఁజన దాన తపో మంత్ర । ములు భక్తిహీనము లైన నిష్ఫలములు గనుక । దెలిపెద భక్తిమార్గము సులభ మగు న పవర్గము । తొలుత సత్సంగతి యావల సత్కథాలాప గుణరతులను నేను॥ హిత॥ 3

ననుఁగొనియాడుటయు ఘనగురుసేవ యు । మ నియమాదుల ను నను బూజించుట । ననుభజించిన వారలను గని సంభావించుట సకల భూతములఁ । దనుగాఁ గని శమదమములు నెనయుట విమల చ

త్తములను వివరించుటయు నివి నవవిధభక్తు లనిమరల హరిపలికె॥ హిత॥ ౪

భావము సజ్జనసేవ పదిలమైనదినీకుఁ । గావునను జూడఁగాఁగలిగె నిఁక జానకి తెరఁగు వేవేగమెజూడగా । దెలుపుమనసతిని రావణుఁడెత్తుకొని వేగ లంకకుఁ జనె మహాభాగా । దేవాదిదేవనీకుఁ దెలియని దిగలదే యనుచు జెలి పలికె॥ హిత॥ ౫

పంపానామ సరో వరతటిఋశ్యమూకాద్రిపైఁ । బెంపునను గ్రీవుఁడున్నాఁ డతని సఖ్యము చేయుఁ । డింపున నతఁడు దోడ్ప డునని తెలిపి శబరి । తెంపుననచటఁజితిఁజేర్చి దేహముచిచ్చుతోఁగూర్చి సొంపున శ్రీవిభుని దలఁచుచు దను వెడసి పరమపదమున కరిగె॥ ౬

ఈరఘువర స్తవము నెవరు పఠించిన వినిన । వారి కోరినకోర్కెల నిచ్చు శేషాచలేశుఁడు కృపను । ఘోర దురితములనుబుచ్చునివి జయాకరము । సూరిజనా నందకరము దారిద్ర్య సంకట హరము అరణ్యకాండముశ్రీ మీర సుబ్రహ్మణ్యకవి తెనుగించె॥ హిత॥ ౭

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు అరణ్యకాండము.

సంపూర్ణము,

శ్రీవేఙ్కటేశాయనమః

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

కిష్కింధాకాండము.

౩౮. మారువరాగము - ఝంపాతాళము.

పల్లవి-శ్రీహిమాచలవరసుతా యీకత స - మాహితమతివై వినవే

అనుపల్లవి-మోహనాబ్జోత్పలా - మోదయుతమై విమలమైహంసచ
క్రవాకాదివిహగకులకో । లాహలమైపన సామ్రి వకుళ
కందళితతరువిలసిత తీర । మై తగు పంపాతటిని డాసి । సా
హస క్రమ కళాకు శలులగు రాఘవులు స్నాన । పానము
లుచేసి శ్రమముఁ బాసియలరిరి॥ శ్రీహి॥

చరణములు-వరఋశ్యమూకాద్రి సరణిఁదప్పకనడుచువారి శర
చాపధరుల నృపవరుల మరుజటావల్కలం బరులఁజూచి వెరగొంది
సుగ్రీవుఁ డరులని తలఁచిమంత్రి । వరుఁడైనహనుమంతు వారికెఱు
గఁగఁబనుప నెఱవడుగైచని మారుతి శిరముపోక రామునియంఘ్రిల
నతుఁడై జగదుదయ స్థితులయ కరణ శీలురై పురాణ పురుషులై తన
రు । నరనారాయణులో గాక మీరెవరని యడిగెను॥ శ్రీహి॥ ౧

వినులక్ష్మణా యితని ఘనవాక్పటిమంబు వినుతశబ్దశాస్త్రిమత
మైశ్రుతిహితమై విని చెనని హరివటువు నతిమైత్రితోఁగనినే దాశరథి
వినురాముఁడందురునా యనుజుఁ డితఁడు లక్ష్మణాఖ్యుఁడు సీతయను
నా వనిత మున్నెసితఁడు । నడవుల చరింపుమజ్జనకుశాసన మున వచ్చి

చపలటిమండ । దనుజుఁ డెవఁడోకన్నెఱఁగిసీత నెత్తుక చన్న దానివ కెదము నీవెవరో । తెలుపుమన రాముఁడు । వానరేంద్రుఁడు సుగ్రీవాఖ్యుఁడీగిరినమాత్యులుఁ । దానున్నారువాలికి భయపడి మహానుభావా ననుమీపాలికిఁబంపె । నేనుసుగ్రీవు మంత్రిని వాయు సుతుఁడ హాను । మానాహ్వయుఁడ సూర్యసూనునకు నీకుఁజెలిమి । మానితముగనుజేసెద ననుటకు రాఘవులు ననుమతింపవారిఁదనమూపుపైనిడ తెచ్చిభానుజుకెఱుఁగచేయఁజెలంగిరామునిపాద పద్మములకెఱగి తరుశాఖపీఠ మిడియెనతఁడు॥ శ్రీహి॥ ౩

రామాభిగమనంబు సౌమిత్రిచేఁ బ్లవగ రాజు విని రిపు విఘాలా వగవేల భూమిసుతజూడ యేలీల నైనం దెత్తు స్వామియొకదనుజుఁడొకసతి నెత్తుకొని పోవ । భారమై తొడవు లిటు పాఱవైచె నని యియ్య రాముఁడు గని హా సీ । తా యనివిలాపింపఁ । బామరుని రీతిదైన్య పడఁ దగదని విరజుఁ డా మహామహుని దెలిపి యగ్నిసాక్షి । కముగ బాణిమాణికములు చేసికొనిరి సఖ్యమునకై॥ శ్రీహి॥ ౪

మయసుతుఁడు మాయావి వాలి ననిఁబెనఁగి । పుయిలోడియసుర తొలఁగి గుహఁజొఱ నిర్భయుఁడై వానితోడ జెలఁగి యచట । దయచే నన్నుంచి పోయి మాసెలకురాకున్న । లయమాయెనన్నయని వలఁచి గుహాను శిలదోచి । భయమునఁజని యది దెల్పసచివుల్ ననుఁగపి పతిని జేసిరరిఁ । బొరికొని మాయన్న వచ్చి ప్రియనురాజ్యమును గొనిననుఁ । దరిమిన శేషగిరీశ అదిమొదల్ ఇచటనునికి యునె నినజుండు॥ శ్రీహి॥ ౫

౩౯. కళ్యాణి రాగము-అటతాళము.

పల్లవి-తగ వినవే యీచరిత్ర దళ - త్కంజ దళ మంజు నేత్రా॥
నగవిభేదన మణి చయ కాంతి స్ఫుట సుగాత్ర స్తుతి
పాత్రా॥

అనుపల్లవి-పగఁబూను రవిజుఁ గని హరి నీ పగతుఁ డని మొనను బలాధికుఁ డగు వానిఁ గెలువ నెట్లగు నని । యతఁడన్న బలమెన్నఁగఁ డఁగెను॥ తగవిన॥

చరణములు-దుందుభి యనెడి దనుజుఁ డాహవ దోహలత మహిషరూపుఁ జెంది వానిని దొడరంగఁ గొమ్ముల సందెడలఁ జీల్చి యతఁడేపు । మఱిందించి కాలఁదన్నిన త ద్రక్తమిాఁగిరి నెఱయ వాలిని ఇందురాదల పగులు' నని శపి యించెను మతంగుఁడనె గపిపతి॥తగవి॥

అది మొద లిచటనుండు నభయత ననఘ దుందుభి శిరంబు । అదె యోజనము చిమ్మినవాలి సని గెలుతు వన విని ముదంబు । గదుర పదియోజనాల్ చిమ్మినఁ గని సప్తతాళ పత్రములంత । గదిమి యొకమఱి గోయునటుల వి చిగుము మన హరి నగివిలుఁగొనియె॥తగ॥

శరమొకటి శ్రీరాముఁడేసిన సప్తతాలములఁ దుౖంచి । గిరిధరాతలరసాతల ముల నెఱఁగి పొదిచేరెనదిగాంచి । తరుచరాధిపుఁడురాముని పా దముల కలరుచు మ్రొక్కి శరణని । చరా చరమూలమైన పరా త్పర వస్తువని పొగడఁ దొడఁగెను॥ తగవిన॥ 3

నా పూర్వపుణ్య ఫలముజగ న్నాథ నిను గనుట నేరు । ప్రాపనితలంతు నినుసంసార నివృత్తికై గనులఁ జూడు । శ్రీపతి సతిసుతధనము కాం క్షించి బుద్బుద సమంబది నీపాపు పెన్నిధి పేదకబ్బిన పగిది నేఁగంటినని నినజుఁడు॥ ౪

తుణ మెవఁడు నీయందు మది నిశ్చలముగా నుంచునాని । గన మోహ లత సమూలములం దెగు నిను రామరామ యనువారి । వినుతించి బ్రహ్మహత్యా శత మణఁగు నిఖిల బ్రహ్మమనితో'ఁచె నటంచుఁగొఁగలించెను శ్రీ శేషగిరి పతిని సుగ్రీవుఁడు॥ ౫

౪౦. రేగుప్తి రాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-గరుడగమను సచ్చరిత్రము వినవె - గౌరీ సుకుమారి

అనుపల్లవి-సురుచిరాలింగనమునం బరిహృత - గురుకలుషుండై తన రుసుగ్రీవుని పరమదయాదృష్టి గని చిఱునగవున వదనశశి శృంగార శ్రీ మీఱ బరతత్వ మెఱింగి పలికెఁ వా నను- ప్రాకృతు లెఱుంగక రఘుకులుడంచు - కరటులను మా యచేత మోహితులు - గాఁజేతువని పల్కె శ్రీపతి॥ గరుడ॥

లేలెమ్మికవాలితో నని కిజను కీలుగుఱు తెలిసి రిపుఘ్నింతునని మేలుగ హరిపల్కిన కిష్కింధకు మిహిరతనయుఁడ రిగి కురఁచు చా లి సింహనాదము చేసిన రిపు శబ్దము విని రోషారుణనేత్రుఁడై వాలి రా నతని యురమిన జుఁడరిచె వాలి యమునిబోలె వ్రాలుచు సోలుచు నొకరినొకరేచి చాలప్రొద్దు పోరాడివాలిచే దూలి రుధిరములు గ్రక్కుచుఁ జని హరి తో నని యెగపిరాజు తోడఁబడి॥ ౧

రామా ననుజంపింపఁగ దలఁచితి వో మాయన్న చేనటులైన చోనీవె సామీనను పోరిగోనుమని పొగడిన రాముఁడు కడువగచి నే నుసఖా యేమిసేతు మీరిద్దఱొకరూపమై నెరయుట నేయక తడసితి నని సౌమిత్రిగని యిచనికొక గుఱుతిడి యీమాటు బంపుమా యన నతఁడనుపమ హేమపుష్పమాలికయొసఁగిపనుప ధామనిధి సుతుఁడరిగి వాలిఁబిలువ నేమిచోద్యమని యాజికతఁడు పో గా మగనితోఁ దా ర పలికెను॥ ౨

పోవలదు మఱలరాలేవు ఇతఁడు పోరికిఁదిరిగివచ్చునాయనినగి వాలి నే వీరుఁడనై పోకునికి తగదు వేవేలు వచ్చినను నే వెఱవ వేవే గ నతనిప్రాణంబుతోడ జావ నడచి వత్తు ననిననంగదుచేవింటి రాముఁడ కపులకు వచ్చి సీతఁ గోల్పడి ఎడరవిజునితోడ తావహ్ని సాక్షిగా మైత్రి

చేసి నే వాలిని జంపుదుమనినాఁడట దేవదేవుఁ డతని శరణమని సుగ్రీ వుని సచివుఁ జేయుమనె సతి॥ 3

రాముఁడు సాక్షాన్నారాయణుఁడై బ్రహ్మాదిసురలు ప్రార్థించ రఘుకుల సోముడయి జనించె రావణవధకు నామహితునకొరులు స్వజను లు ఏమిలేరబల పొమ్మని తమ్ముని నెదరిపొడువఁ దరువుమరువున నుం డి రాముఁడైంద్రి బాణమేయఁబడె సు త్రామసుతుఁడు సోలి గిరి కొన్న మైమెఱుపు కొంతవడికిఁ దెలిసి గుణ ధాము ధృతజటాస్తోము కువల యశ్యాము లక్ష్మణక పీంద్రాభిరాము రామునిఁజూచి వాలిపలికెను॥ ౪
గరు॥

నాచే నీకపకారమేమిదిన నాథసుతుని వలన నుపకార మేమి రాచనడక తెలియక చేసితివి ఈచేతఁ జంపవచ్చునా బోయవై కాచి పొంచి యేసిన కీర్తియేమి క్షత్రియుఁడవై తేని నన్నెదిర్చిచూచిన య శముగు సీతకొఱకు రవి సుతు శరణను టేమిరామస్వామీ నా చతుర త యెఱుఁగవు రావణు సా న్వయముతో సీతతో నిటకుఁదెత్తుఁదోఁచ దాయె దోసమాయె నీకను దుందుభివైరితో నృపుఁడనియె॥ గరు॥ గి

సకల ధర్మపాలుఁడనై చరింతు శాసింతు విలుకాఁడనై ఖలుల వారక గూఁతురు గోడలు దోడఁబుట్టువు భ్రాతృభార్య పలుకసరియ గునకటా నీవెఱుగక తమ్ముని సతి నతిబలాత్కారమునఁ బట్టినపాతకుని నిన్నుఁజంపిన పాపముల్ రావనిన వాలిసుగ్రీవ హరికిమ్రొక్కి యిక్కఁ దప్పులు వేచుశ్రీపతినీవు జగదీశుఁడవని తెలిసెనన శేషగిరి నికేతనుఁడు శరము వెఱుకవాలి య నింద్యముగుకై వల్యమొందెను॥గరు॥ ౫

౪౧. ఘంటారాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-కోమలారుణ పల్లవ పాణి కోరివినవే శర్వాణి

అనుపల్లవి-భీమ సంగ్రామ హతుఁడైనవాలిఁ జేకొని వానరుల్ శో
కించిరి కోమలి ఘోరముగా శో గకన్నుల బాష్ప ధారల్

భోరున నెలుక తార హారము లురాల కిష్కింధా పు
రి వెడలి నడుమఖుక తార వదనవిజితరాకా తారాపతి నిజప
తిని జేరి వీరాధివీరా ననుబాసి పోయితే రమణ హా హా
యనియడలె॥ కోమ॥ ౧

రామా యేబాణమున నేసితో నానుగని నా బాణమునఁదామ
సింపక నను జంపుమనుచు తరణి సుతుని గని కోపమునస్వామి దయ
నఖిలముగ్గలై నీ కేమిసుఖ మనుభవించు మని భామామణి విలపింప
రాముఁ డామగువ నూరార్చఁ గడఁగెను॥ ౨

ఊరక యేలపొగల శోకమునకు వ్వైరపోయినతతికి నారీసీపతి
జీవుఁడో యీశరీరమో సీమదికి కోరి గుణ భూతేంద్రియములు చేరికలి
గె మేనది తనువు శరీరినిత్యుఁడ చలుఁడెవ్వరి కీరీతి వగచెదని యనెను
హరి॥ కోమ॥ 3

అనఘ తనువు దారువు వలెనడరును చి తాత్మ జీవుఁడు నిత్యుం
డని మొనసిపల్కితివిసుఖదుఃఖముల ననుభవించువా రెవ్వరని వనితా
మణియడుగ రాఘవుండు విని యహంకారాద్యనుబంధమె ఘనసంసా
రము జీవునకు సుఖాసుఖములజ్ఞానములనె॥ కోమ॥ ౪

బలు కోర్కెలుగల వానికి రానివి కలలోదోఁచునెటులటులనే
చెలి యనాద్యవిద్యా సంబంధము లేకహంకృతియంమునసౌ తలఁపే
సంసార మదియె బంధము శుద్ధస్ఫటికమున గెంపునిలుప నెఱుపై
నట్లు మతీంద్రియా కలన నాత్మకు సంసృతి యనె॥ కోమ॥ ౫

జీవుఁడు మనోయుతుఁడయి యడిపోవు తోవఁ బోవును జన్మ
మృతిభావ మొందుచుఁ బుణ్యావశత నా భక్తుల సంగతితోవదెలిసి
మహాదాదులకు నేమేలో బ్రహ్మమని దలఁచునీవు పూర్వ సుకృతమున
ను సేవించి ధన్యవైతివనె హరి॥ కోమ॥ ౬

నాచే బలుకఁ బడిన యీవిధ మా లోచన చేసి సన్మతివయి
యేచి సుఖంపుమన రాముని నుతి యించెఁ దారకయదివినవె ఆచక్రి
మహిమ సుగ్రీవుని కానంద ప్రదమయ్యె నతనిఁజూచి వాలికిక్రియల్
సేయు సూచించి పంచె శ్రీరామచంద్రుఁడు॥ కో॥ ౨

తరణిజుఁడంగద పురస్సరుఁడయి జప్పరమునవాలి తనువుంచిప
రేతోర్వి కేగి దహనా ద్యపర కరణీయములొనరించె పరమాహ్లాద
మున రామపద సరోజాతములు గాంచి మ్రొక్కిన హరినీరుల కెల్లదొ
రదినక రాత్మజుఁడు మంత్రి యంగదుండ నె॥ కో॥ ౩

సిరియు రాజ్యము నీదె నిను సేవించెద నను సుగ్రీవుఁగని హ
రి యరయనీవే నేను రాజవగుమనియానతీయ లక్ష్మణుఁడుపురిత్వరతోఁ
జేరి సుగ్రీవున కలరి పట్టముగట్టి వర్షర్తువున పరఁగ రమ్మనఁజనియె
శేషగిరీశుం డగు శ్రీరాముని యొద్దికి॥ కో॥ ౪

౨౨. యమునరాగము - రూపకము - చాపుతాళము.

పల్లవి-ఫణిశయనునిచరితము విను - దాక్షాయణి భక్తజనప
రాయణీ॥

అనుపల్లవి-గుణనిధులౌ దాశరథులు ప్రహర్షణాచల శిఖర స్థలివిలస
త్ఫలమగుతరు వరవృతమైబహువర్ణ మృగవిహగ సేవితమయి
మణి ఘటితమై - వర్ష వాతసహమగు నొక గుహనుండిరీ
శ్రీనివాసుఁడు నరాకృతిఁ జేకొనినాఁడని - మౌని వరులు
సురలు కరమను రాగమునమానిత ఖగ మృగశరీరులయి
సేవింతురు - పూని యనుదినమురాముని - యహోరా
త్రులుధ్యాన మానసికుఁడయి లక్ష్మణుఁడేకాం - తమున
వికసిత ముఖుఁడయి తగురఘుపతినిజేరియో భానునిభానీచే
మునువిన్న బోధ నేమఱచితిఁ గాన సులభమౌ క్రియాసం
యోగము సెలవిమ్మనియ నె॥ ఫణి॥

చరణములు-ఇనజుఁడ ననుఁబూజించఁగ నంతములే దనిన విను సంక్షేపముగా వినుపింతుగురుదయ ననుపమ మంత్రోపదేశ మేధీమం తుఁడు మొనసి గురునిచేఁ బూజావిధి తెలిసి తగ నను సభక్తికముగా నారాధించి ప్రాత స్నానాదికమగునాహ్నికములొనర్చి శిలాస్థాపన ముఁ జేసి కృత సంకల్పుఁడై గంధకుసుమాదుల ననుప్రతిమాదిపూజ సేయగవలె ననె రాముఁడు॥ ఫణి॥ ౧

నా సన్నిధి భక్తి నేమియొసఁగిన నెమ్మ దినె యలరుదు చాలా భక్ష్యభోజ్యచందనావాసోముఖ పూజాద్రవ్యములు దెచ్చి సిద్ధాసనము న దేవుని ఎదుటఁగూర్చుండి లీలాభా సుర బహిరంతర మాతృకా న్యా సంబులు గేశవాదికము మూర్తి పంజరన్యాసంబులు చేసి హృదబ్జ రవి విమలజీవకళా ధ్యాయిశిలాదులకు కలాసిద్ధి చేయవలెననె॥ ఫణి॥ ౨

హృదయాూ వరణాది పూజలా గమవిధి నొనరించి యర్ఘ్యపా ద్యా చమన మధుపర్కముల ధూపదీపనైవేద్యనీరాజనాది విదితో పచారముల నర్పించ వలెనన్నవదలక షోదశుచు నగ్నిప్రతిష్ఠాపనం బుచేసి యదస్మ్యుక్తమార్గమున హోమము వేల్చిదహనుఁ దప్తసువ ర్ణసముగ మణిభూషణుగ విష్ణుపదస్థితునిగా బుధుల్ సదా భావింతుర నెను హరి॥ ఫణి॥ ౩

బలి పార్షదులకు నిడిన మంత్రజ పముచేసి చెలఁగి విడెమిూనృ త్యగీతవాద్యము లలరఁగ నాముందర స్వస్తివచనాదులు సలిపి నాప్ర సాదము శిరసావహించి హెచ్చి లలి దండమర్పించి కరయుగళి నాపాద జలజంబులు స్పృశించి తలనుంచి మహాసంసృతివలనఁ బ్రోవుమనియు ధ్యానమున జేయునతఁ డిహపరములొందునని శేషగిరి నిలయుఁడను జన్మునకుఁ దెలిపె॥ ఫణి॥ ౪

౪౩. పంతువరాళిరాగము - అటతాళము.

పల్లవి-కలికియలరుల ములికి చిలుకల కొలికి వీనులసుధఁ జిలికి కథ వినవే

అనుపల్లవి-చెలఁగి లక్ష్మణ దేవుని దెలిసి ప్రాకృతునివలె మాయ యలవడ హా సీతా యని నిద్రఁజెందఁడాయెను హరి॥కలికి॥

చరణములు-అచట కిష్కింధాపురిలో హనుమంతుఁ డతి నీతి మంతుఁడగ చలేంద్రుఁడగు సుగ్రీవుని చేరి రాజా ప్రమరత ధనరాజ్యమ్ములుగొని రామచంద్రు మహానుభావుని మఱచి నావు ఖగచరపతి సుతుఁడు తెగిన గతి చెడక రాఘవుని జేరుమువిచికిత్సవలదనిన విభుఁడు పిల్లిపింపుమనెఁ గపులను॥ కలికి॥ ౧

అంజనా సుతుఁ డధిపుని యాజ్ఞ వానరుల రాఁబ నిచిన నఖిల దిక్కులుఁ బిక్కటిల్లఁ గని వీరులు మంజుతర గిరినిభ ధీరులుమహీయు నాకసము భేదిల్ల వచ్చిరంతఁ గంజదళ నేత్రుఁడయితగు కాకుత్స్థకులుఁ డచలమున మణి పుంజ సాను స్థితుఁడయి పొఱలె సీతా విరహార్తిచే॥ కలికి॥ ౨

జానకి హా చంద్రముఖి ప్రాణములు నీమేన నిలిచినవే నన్ను బాసి యిందాక, చల్లనై మా మానవతి నంటి నీకరముల మఱినన్నుఁ దాకుమీ రాకాసుధాకర ; భాను సముఁడాయెఁ జంద్రుఁడు పరికింపు లక్ష్మణా యిదివఱకేపంకజాక్షి దనుజుచేఁబడి. యెటులౌటయెఱుఁగ ననె రాముఁడు॥ కలికి॥ 3

స్త్రీసక్తుఁడై పాన మదదుష్టులచే రాఁడు సుగ్రీవునిఁ ద్రుంతున ని రాఘవుఁడు దోడర ననుఁబంపు తీ వ్రాసి హతునిగఁ జేతునినసుతు నని యనుజుఁడలుగ హరి కడురాయిడి సేయఁదగదో సౌమిత్రి నీవు చ నివాలి వలెఁజెడకు మనుమిఁకఁ. దడవుఁ జేసినఁ జెడుదన దవ శిఖ కరణి పురికి నతఁడరిగెను॥ కలికి॥ ౪

గుణధ్వనిచేయఁగవిని యంగదుఁడు వచ్చిమ్రొక్కిన వేగమీదో
రకు మారాక దెల్పుమనఁ జని కలఁగి పురివాఁకిట నిదె లక్ష్మణుఁడు క
పిరాజా పరాకా యన సుగ్రీవుఁడు దెలిసి మారుతినీవలుక దీర్చి యా
ఘనుని దెమ్మనఁ జని వలగొని కినుక నతవత్సలానుజా వలదని తోడి
తెచ్చెను॥ కలికి॥ ౫

పతిపనుపఁ దారాంగన చని భయభక్తి వినయ సంభ్రమముల
నతిఁజేసి కుశలమే చాలాకోపమేమి అతిభీతుఁడయి హరివిభుఁడు నన్ను
నిచె మిముచేర రాదేవా యని చెయిఁబట్టి సతి యంతిపురికి తోడ్కొ
నిపోయి నతనిఁ గనుగొనిఁ గపిపతి రుమాయుతుఁడయి పాన్పున నుండి
యులికి పడి లేచె వెఱపరి వలె॥ కలికి॥ ౬

మద లోల లోచనుఁడయి మలయు రవిసుతుఁ గని యలిగి రా
మానుజుఁడు పలికె సుగ్రీవా చేసినమేలు పదటఁ గలిపి రుమావధూర
తి పరవశత మఱచియున్నావా కాన వాలిని పదరిపాగ్రిణము గొన్నసి
త ప్రిదరమెనురెమరు చూచుచునున్న దనినరాము కార్య మనఘు యి
తఁడు మఱువఁడనెఁ బావని॥ కలికి॥ ౭

వానరుల నిదె చూడు డెబ్బదిరెండు వెల్వలను గూడుక భా
నుజుఁడు రాఁదలఁచి నాఁడు అని పలికిన పవమానసుతు చతురోక్తుల
గతా మర్షతనున్న రాకొమరు వేడుకొని భానుజుఁడు పూనివందనముఁ
జేసిన వానిఁగౌఁగిట నిడి యూర్మిళాజాని యాసీనుఁడయి సరస పూజ
లు గొనె సఖునిచే॥ కలికి॥ ౮

రామదర్శనలాలసుఁడయి రథమెక్కి లక్ష్మణ కపీంద్రులు రణ
భేరీ మృదంగములు పొరలఁగాఁ గదలి హనూమన్నీలాంగదనలాది భూ
మిరుహ చరణ పతులు గుములుగొని గొల్వఁగాఁజామర సితాతపత్రి
సద్విభవ యుతులయి శేషగిరి ధాముఁడయి రఘుకులాబ్ధి సోముఁడగు
రామవిభుఁ జేరిరి॥ కలికి॥ ౯

౨౨. పంతువరాళిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-రామాభిరామ గుణధామ రామకథా సుధా మా ధురి సామాన్యమా॥

అనుపల్లవి-రామునకనతిదూరమే తేరు డిగి వచ్చి సౌమిత్రి రవిసుతులు చేసిననతులు స్వామి కౌఁగిట నిడియర్ఘ్యపూజామాన్యులఁ జేయ హరిపతిహరి వామభాగాసీనుఁడయి రఘురామనృప యిటుచూడు వచ్చినకామరూపుల నగణితులఁ గపుల జితరిపుల ననెను॥ రా॥

చరణములు-మేరు మందర హిమవత్పారియాత్రాది గిరులఁజేరి యుండెడి వీరలు దేవాంశభవులు భూరిశైలాకారులు రణోద్ధారులు సార కరిబలులు దశశత సహస్రియులు విస్తార వారణ సత్వులు నిస్తులులు చారుసౌవర్ణ తనులమలశరీరులణిములు వినీలాకారులిదె గర్వలిడి పరువిడి గణగిన పనికి ప్రాణమీయఁ గోరినారింక వీరుమీయాజ్ఞావశుల భిజ్ఞాయను॥ రామా॥ ౧

గొనకొని భల్లూకకోట్లు గొల్వంగఁదగు నీగుణనిధి జాంబవంతుఁడు నితండు పవనతనయుఁడు హనుమంతుండు నలనీల తారపనస గజ గవయ గ వాక్ష గంధమాదన సుషేణ దధిముఖులు కేసరి ప్రముఖుఁడు వినుమితండు శతబలి దశరథుండీతం డనఘ వాలికొడుకంగ దుఁడితఁ డనుపమానబలాఢ్యులను పనిగొను మనిన నినతనయు నాలింగనము చేసి ముదాశ్రులోచనుఁడయి హరి పలికె ఘనుఁడయి॥రామా॥

ధరణిజ వెదుక వానరులం బంపుము నీ వెఱుఁగ నాకార్యసరణి యనిపలికిన దాశరథియానతిఁ ధరణిసుతుఁ డగచరుల హరిదంతముల కనిచె నవనిజ నడి నెలలో నెఱిఁగింపకున్న వారితుంతునని భేరి మొరయించి యంగద జాంబవద్వానుతహనుమన్నల సుషేణుల శరభమైంద

ద్వివిదుల ననిచె సరస దక్షిణ దిశ కనిలజుని హరిఁబిలిచి ముద్రిక సీత
కొసఁగు మని యొసఁగెఁబొసఁగ॥ రామా॥ ౩

శ్రీరామునిచే నాశీర్వాదములు గాంచి మారుతి ముఖ్యు లరిగి
రి సరిత్కుంజభూధరదుర్గముల్దిరిగి వింధ్యాటవి నీరువట్టున డస్సి నీరప
క్షులు గుహాద్వారము వెడలి రాఁగాఁగని బిలములోఁగా వారేఁగి సిం
హాసనమున నలి వరనిష్ఠతి నున్న యోగిని గని కోరి మ్రొక్కిన మీ
రెవరనుచుఁ జెలియడుగఁగా రామదూతల మన వారిఫలములు గొనఁ
గ సెలవిచ్చె సతి మదిని మెచ్చె॥ రామా॥ ౪

ఫలములతృప్తులయి లలనసీవెవరనిన నలవిశ్వకర్మతనయను హే
మయందురు నను తొలుత నాట్యమునఁ ద్రిణయను మెప్పించినఁ గలిత
సద్వస్తునిస్తులమౌ నీపురమిచ్చె నలినాక్షుఁ డది మొదలీ గతినుందు పొ
దలి యలఘుమతులార యనివారల ననిచి తాఁబోయి శేషాచలనిల
యుఁడగు రఘువరు పదాంబుజ ముల కెరిగి శ్రుతి సూక్తివదను నుతి
సలిపి చెలి బదరి కాశ్రమమునను గైవల్యమొందెను॥ రామా॥ ౫

౭౫, గౌరిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-ఇందిరా రమణు చరితము విన వే సుందరీమణి

అనుపల్లవి-మందయానమున జని కపులు మాఁని క్రిందనాసీనులయి
యెటుపోదము ఎందరయుదము సీతననిన వాలి నందనుండ
ను జనకాత్మజను గన్గొనక అందరిగతిమేని ననుజంపు ముం
దుగా రుమాజాని నేనిందు మృతి నొందువాఁడనన నందు
కొందలించె యుందమొందుకు మృతి యనిరి॥ ఇంది॥

చరణములు. రామబాణము గనన భేద్యము జగత్త్రియమునం
దు గలదాచిఱుత యిట్లనుటేమి తెలివివలదా వినుమాచందమును సౌ
మిత్రికన్న నీమీఁదఁ బ్రేమ చాలగలదిఁకొక రహస్యము రాముఁ డ
వఁగ నారాయణుఁడు సీత శ్రీమహిళలక్ష్మణుఁ డాదశేషుఁడు స్వామిపా

ష్ణదులము మనమును వైకుంఠ నివాసులము హరి భూమి భరము మాన్ప దాశరథియై పుట్టెనని దెలిపె నంగదునకుఁ బావని॥ ఇంది॥ ౧

మనము రామకార్య నిర్వాహకులమయిన శుభము గలుగుననిన నందరీ ఘనుని బుద్ధి మెలఁగుటే మేలని చని చని మహేంద్రాచల మెక్కి తరుచరుల్ ఘన మకరకమఠ కర్కట జలూక ఫణి తిమి తిమింగిలాది జలచరాభంగమై తరంగాలింగిత స్వర్గ మనోజ్ఞాంగ వల్లియై తనరు వనధిఁ జూచి భీతిల్లి యది మనము దాఁటుటేడ రావణుఁడేడ ననుచుఁ బ్రాయోపవేశ పరులైరపుడు॥ ఇంది॥ ౨

గిరిగుహ వెలువడి సంపాతి యను ఖగేంద్రుఁడు వానరులఁ గని పోరిగొందు నిరతముఁదిందుకరులవలె నున్నారని పరువిడి రాదుర్మృతి భీతిల్లినవారిఁ జేరిహరి జటాయువెంతసుకృతియై మరణ ముందెననువారి సంపాతి సహోదరుని మృతి దెలియ విని హరి వరులచ్చటికి వచ్చుటయునెఱిఁగి వారును జలధికిరా నరిగి తమ్మునకుఁ దిలోదకము లిడి మరలఁ నతని నప్పుడడిగి రగచరులు॥ నింది॥ 3

నగశిఖరమెక్కి నిక్కి లంకలో నశోకవని నవని సుతఁ గంటి నిది మొగమాటము గాదని పల్కి సంపాతి తగనిట్లను నాతమ్ముని జంపిన పగదీర రావణునిఁ ద్రుంతు పక్షయుగము లేకునికి నెగురలేను చిన్ననాఁడో మహాత్ములార పంతము మీఱఁగ నెగి జటాయువేను రవిమండలోన్నతం బెగురఁ గాను అరుణగభస్తిదీప్తి ఱెక్కలవిసి పొగరడఁగి పడితి నతండువడుటెఱుఁగనని॥ నింది॥ ర

ప్రాణములు మూఁడు దినములకు వచ్చి పరగ శేషశైల వాసుని దయ నేను దెలివొంది చాలా వగసోముఁడను మానిఁజేరంజని మొక్కినఁ గని సంపాతి నీకీవిరూప మొందువచ్చె మేను గృశించుటేమ నిన జగతిలో మీరెఱుఁగని దేమి సంయమిస్వామి యైనవినుమని మధీ

ర చేష్టిత మంతయుఁ దెలుప విని కడలేని యడలూనియున్న నన్నాడించ మునిదలఁచెన నేఁగ పులకు ఖగపతి॥ నిం౦ది॥ ౫

౪౬. పూరిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవెరామచరిత్రము దాక్షాయణీ॥ వినవె॥

అనుపల్లవి-మునిచంద్రుండా చంద్రముఁడు తనుదెల్పు రీతి సంపాతియని యెఁగపులతో శోకమూల మీతనువు తనుకారణము కర్మమనుచు॥

చరణములు-నేను దేహి ననే బుద్ధిచేత పురుషుని కర్మమును ఆదిమ యవిద్యవల్ల నేను కాలిన యినుము వలెఁ దాను మాయా యుతుండయి వలలోను గుణమయమై యీ మేను మేనని భ్రమసి తేను తెలివి మట్లను దార సంసార మాయె తానా యవికార దురభిమానమునఁ గర్మములు చేసి ఫలాధి కుండగుచుఁ జెడి తిరుగు జీవుండనె॥ వినవె॥ ౧

యాగాదులుచేసి స్వర్గ భోగ మొంది యాఫలము పోఁగాభువి పయిఁబడనరుండు బాగాచతుర్విధ భోజన సరాగ స్త్రీపురుష సంయోగమున చేతో మయుండయి వేగమె స్త్రీగర్భములోఁగాఁ జొచ్చి నెతుటఁదోగి యొకనాటికలల నడి గట్టియై యైదునాళ్ళగబుగ్గ వలెనై పదియవ దినము రాఁగమాంస పేశలమానని తెలిపె॥విన॥ ౨

పదియేనహములకా మాంసపు పొదినెత్తుట జొత్తిల్లుపిండాకృతియయి యంకురమిఱువది యైదుదినమ్ములకు ష్పతిల్లు నెల మొదలు తల మెడ మూఁపు వీఁపు నుదర మివియైయు పొడము కరపద పార్శ్వకటి జా నూరువు లుదుపై యొనరరెన్నెల లాముదిత గర్భిణి కోర్కె విదితమా మూఁడవ నెలను పొదల నంగసంధులఖిలాంగుళము లుదయమౌ నాల్గు నెలల కనిపలికె॥ 3

తెలి గన్నులు ముక్కుఁ జెవులు బలువన్నెల చాలు నఖముల యిదవ నెలఁ గల్గు నాఱవ నెలను గర్ణబిల గుహ గుదములు పొక్కి యొదవు రోమములును బెన్నెఱు లందముగను మొలుచు నాఱుఁ నెక్కఁటా నెలను ఎనిమిదవ నెలను లలితా వయవోజ్జ్వల షూ నస్థి జ్ఞానియై జీవుండలరి మాతృభుక్త సార మైదవ నెల మొదల సచేతనుఁ డయి కొనునన॥ వినవె॥ ౪

నానాయోనుల జన్మించినేనాలుబిడ్డలకయిహీనవృత్తికిఁ జొచ్చి యునాకుటుంబ భరణమందేనామదినిల్పోఁ గలలో నయినా హరినిదలఁ చ నయితి గాన ననుభవించెద నీసారీ గర్భ నరకము నేను తొలఁగిన మఱచి పోను హరినని శిశువు మేనుకదలి వెడలు మాతృగర్భములో నుంచి పదో నెల హరి దయనన॥ వినవె॥ ౫

తాను బ్రహ్మనందా ద్వయ ఘనతత్వ బోధాత్మగా వినుతా నెఱిఁగిన నజ్ఞాన జనిత మగు మోహ మడంగును గనుక పౌత్రామది నిదిచేకొని తాలిమిఁ జెందు మనె మానియని తాఖగపతివానరులం।గని తద్దయు మొక్కి అక్కలను వార వచ్చె శేషాద్రి నివాసునిదలఁచిన గ్రక్కున భవాబ్ధిఖలుఁడైన దాఁటు భక్తులగు మీకీవనధి యెంతని చనె॥ వినవె॥ ౬॥

౪౭. ముఖారిరాగము - అదితాళము.

పల్లవి-కోరి శ్రీగారి భవ్యచరిత్రము వినవే॥

అనుపల్లవి-వారినిధి వానరముఖ్యులు చేరి దాఁటు దారి గానక తోరి యొకరొకరి మొగములు సారెకుఁ జూచుకొనుచు దైన్య ము దేరనున్న వనౌకసులఁ గని తారకొమరుండుపలికెనల వేర్పడంగ॥ కోరి॥

చరణములు-కదలియిం దెవ్వఁడు గడచి సీతనుగని రాఁగలవాఁ డు వాఁడే మనకిట ప్రాణబంధుఁడా ఘనుఁడె రక్షకుండు రాఘవ స

్రవుల కెలమి చెల్ల తడవువలదు మీమీ బలములు నుడువుఁ డనవుడు
మోదమునఁ గపు లుడుగక పది యేబదలు దొంబది యోజనముల దను
మేమీ జలధి దాఁటఁగ గలమనిన విని జాంబవంతుఁడు యువరాజు
తోఁ బలికె॥ కోరి॥ ౧

మును త్రివిక్రమదేవునకు మువ్యేడుమార్లొనరఁ బ్రదక్షిణముల
నొనరించినా నిప్పుడోదవె వార్ధక్యము దాఁటను జాల్ల శతయోజన
ములు అనిన వాలితనయుఁ డంబుధి దాఁటి చనిన రాఁగలనో రాలెనో
యనెను అనఘ నిను బోమ్మనఁ దగునే యేము బెరసియుండగ ననిఋ
క్షపతి పలికె నంగదుఁ దంతఁ బ్రాయోపవేశము సుఖమవెను॥ కో॥ ౨

బలవంతు హనుమంతుఁ బ్రస్తుతింతా మితఁడు గలుగఁ జింతిల
నేటికి జలధి దాఁటి యాజానకిని జూచి రాఁగలఁ డని డాసిముమ్మాటి
కిం దెలిసి నిన్నెన్నఁ దరమేమముఁగావవలసి పొమ్మనిలతనయ పవనుఁ
డే చెలఁగితోడగు నీకనుచు నాశీర్వాదము లెనసిచేసి యలరించి బ్ర
హ్మపుత్రుని గని యాంజనేయుఁడు త్రివిక్రముపలెఁ బ్రబలె॥ కోరి॥ 3

మారుతి బ్రహ్మాండ మగల నార్చి పలికె నిరధి యుత్తరించి ఆ
రావణునిఁ దుంచి యవనిజఁ దెత్తునో ధీరులార మేలెంచి ఆరాక్షసప
తిఁగట్టి లంకతోనే రాముని సన్నిధికిఁ దెత్తునో త్వరఁగాఁ జేరి త్రిజగ
న్మాతమైన సీతను జూచిరానో యనవుడు పౌరుషము మీఁద నగు నవ
నిజఁ బరికించి రమ్మనిరి కపులందఱును॥ కో॥ ౪

తుహినాద్రి సముఁడత్యద్భుత స్వర్ణవర్ణుఁడు మహితారుణాననుఁ
డు అహికులసార్వభౌ మాభదీర్ఘవాలుఁ డనుపమ సుయశోవిశాలుఁ
డు అహితాంతకుఁడౌ హనుమంతుఁడొప్పె । నామహేంద్రాచల మస్త
కమునఁ జూడ రహిమీఱ శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణమున కిష్కింధా
కాండము బహుళార్థమది తెనుఁగించె సుబ్రహ్మణ్యకవి శేషగిరిపతి
పేర॥ కోరి॥ కిష్కింధా కాండము, సంపూర్ణము, ౫

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

సుందరకాండము.

౭౮. సౌరాష్ట్రరాగము-ఆదితాళము.

పల్లవి-శ్రీరజతాద్రిసదనా వేడుకొ శే-షాద్రీశు చరితము వినవిన

అనుపల్లవి-మారుతి సాగరము శతయోజన దూరమొక నిబ్బరమున దాఁటఁగఁగోరి యానంద కందళితుఁడై శ్రీరామునిభజియించి కపులఁ గాంచి కూరిమి వనచరులారా కనుఁగొనుఁడీ నన్ను లంకఁజేర భూరి వేగమునఁజనిజానకిఁగని పొసఁగవత్తు యశముదెత్తు మీకనియెను॥ శ్రీరజ॥

చరణములు-నేను ధన్యుఁడను ధన్యుఁడ హరిపద నీరజములమరనుగందునెవ్వఁడయినా మృతి కాలమందు రాముని శ్రీ నామస్మరణనొందు భవాంభోనిధిఁ బుడిసిలందు నడఁచి మానితముగఁ బరమ పదమా ఘనుడు తానొందు శ్రీజానిచేత నతని ముద్రికచేఁ బూఁతి రఘుపతిని నెమ్మదిలో ధ్యానింతు ననువౌ నీజలధి దాఁటెద నని హనుమంతుఁ డరికృతాంతుఁడు పూనిబాహువులు విచ్చి మెడపొడవుగ నిక్కించి మీఁదుఁ జూచి మేనువంచి తోఁకఁబెంచి పాదము లూని మొగసెవానిపొగ కేమిచెప్పుదు॥ శ్రీ॥

పోవుచున్న పవనాత్మజు నలనమ రావళిఁజూడఁ దలంచి సుర
సాదేవికి నుపచేశించి పంచిన పావని సదియెదిరించి పెరిగిన నాపీరుత్రె
ట్టించిపత్రిబలె నావలనది మఱియుబలియ సూక్ష్మతను వైపొంచి యా
దేవి కడుపుఁజొచ్చి వెడలిన నగ ధీరునిగనిమెచ్చిజయమగునని తావ
చ్చుట సతిదెల్పి చనెనతఁ డావల బోవమైనాకగిరిదగ్గిరి రావయ్యా హ
నుమంతానీ రధిపనిచె నాయందునుంత నీవు విశ్రమించి పొమ్మన నిల
క యేస్పృశించినేర్పుమించి పోఁదొడఁగెను॥ శ్రీ॥ ౨

ఎదుటను సింహికయనురాకసి ప్లవగేంద్రు మైనీడ మ్రింగితో
నఁ గుదియించె నతఁడెఱింగి తనఘన పదమున దన్నిన గ్రుంగిగెడసెవ
ది గని గరుడుని భంగి నభమున బోదలుచు హరిపతియుదధిదాఁటెను।
బొంగికడుముదమునను సువేలాచల మెక్కియద్భుతమతియై శ్రీలఁ ద
నరి మణిసదనగోపుర ప్రాకారసౌధో జ్జ్వలమా దాని లంకారాజధా
ని కుదురు గని మెచ్చు చుండఁగరవిఁ గ్రుంకేఁదన్నెరు లెఱుఁగకుండ
కదిసి వాయుజుఁ డణుమాత్రుఁడయి లంకాపురంబు గోపురంబుఁజేరి
నిలిచె॥ శ్రీరజ॥ 3

లంకిణియను రాకసి యనిలజుఁగని లావుమెఱసి పోనీక యోరి
నీకొఱకుసురింత లేక పోయెదు లంకిణినను గయికొకవానరా యింకనై
నఁజెడిపోక యెవఁడవు మంకుతనము మాని కలరూపుచెప్పుమనిఝంకి
నరచేతనదియడచిన సామిరియుభూతతతి బెదరగా బోరికపుపిడికిటదా
నిఁబొడిచిన భువిఁబడి రక్తము గ్రక్కుచుమ్రొక్కుచు రామకింకరనతినీ
పాదములకిదె తాఁజెడు లంకయింకమీదఁ। బంకజాసనుని వాక్యమదే
యనుచుఁ బడఁతిరామ కథ విరామమిడక దెలిపె॥ శ్రీ॥ ౪

రావణు నంతఃపురమునఁగ్రీడా। రణ్యమున నున్నది సీత రా
ముని। పాదస్మృతిసంజాత మాయెనా కీవఱకు సుకృతముచేత నిను
గంటి। శ్రీవరభక్తవ్రాతాగ్రణి నీసేవగల్గెనేధన్య నోజను శ్రీసమేత

రాము । భూవిభుఁడు నామది రంజిల్లుగా కేవలునిమదిని దివి కదిచనె।
నా వారిధి నంజనీ సుతుఁడు దాఁటి । నప్పుడు రాసుతకు నాదశగ్రీవుస
కు । శ్రీవిలయ కారణములైయదరె । వామ భుజాక్షులు ధ్రువములై ।
వే విధముల శుభసూచకమై రఘుపతి దక్షిణోరువక్షమైయదరెను॥ శ్రీ॥

౪౯. కేదారగౌళరాగము-ఆటతాళము.

పల్లవి-నలిన నయనుకథాసుధ నపర్ణాకర్ణాంజలులఁ గ్రోలవే॥

అనుపల్లవి-బలియుఁడగు ననిలతనయుఁ డావల లంకలోఁ జొచ్చి । యిలా
సుత విలాస తనువల్లి నెల్లచో నరయుచుఁ దిరిగెఁబురి॥ న॥

చరణములు-రావణునంతిపురమున కేగి జనకభూవరాత్మజనందు
శోధించి విసువక । దేవకిన్నర మరున్నాగ స్త్రీలు చెరనున్నకడనార
సియుందుఁ । బావని త్రిలోకపావని కృప।దేవిగానక లంకిణివాక్యముద
లంచిచనె రమ।ణీయమగునశోకవనమునకు॥ న॥ ౧

రత్నంపుమేటికలలర బాగైనబావులు । రాజిల్లువిరితావులు దే
వతాశాఖ । తతులనతులముగ జతలగు ఖగరు । తముల కలరు- లేడి
పిల్లలశీవులు । అతిమృదుల మధుర ఫలభర న।మ్రావనిజ శాఖా
లం । కృతస్థలుల గని మారుతి తా న।ద్భుతమతి వెదకె క్షితిసుత న
చట॥ న॥ ౨

అందమైహృదయా । నందమై వనలక్ష్మి।చందమై మైత్రిగలసు
కృతి గతి మిన్నంది శతశాతకుంభస్త।భాన్వితంబగు మేడఁగని భూపు
త్రి।అందు లేకున్నఁ బోయి మరున్నందనుఁడు తిలకించెముందరశింశుపా
వృక్షము మొదట సీతను లోకమాతను॥ న॥ ౩

దనుజాంగనల మధ్యమున నున్న దాని శ్రీ తరుణినననొప్పుదా
ని దీనతయు జడగ।ట్టినకురులు నుపవాసముల గ్రు।స్సిన మేను మాసి
నచీర గలదాని । తనుగావవిభుఁడురామికి నెం।త యువగం గన్గవను జ
[illegible]ను బాష్పకణముల దాని రామునినుడువు । పడఁతిగనెఁ గపిపతి।అ

వనిజ గంటిఁ గృతార్థుఁడ నైతి రాఘవుపని నాచేతనుసాధింపఁబడెనని।భు
వికి దిగుతటి నగరి వెలుపలఁ బుట్టి నొక కలకలమదియుఁ గనినేను।రవి
కులుని సతినలరింతునని । పవమానసుతుఁడుండెఁ।బవళించి రావణుండు
కల రఘు।పతి భటునివానరుఁ గనిలేచె॥ న॥ 3

ఇదిదుస్స్వప్న మనిక్రీడావని దశ।వదనుఁడు రాఁగాంతశత।పద
కటకముల రొదలు ని శిచర।పతిఁ గని బలుదిగులు న నడఁగితలవంచు
క చింతా।పదమైతనమది శేష గిరి।సదనునారాముని గదియించి చిత్తరు
ప్రతిమవలె గదలకిట్లుండెనళికికలికి॥ న॥ ౫

౫౦. బేగడరాగము-ఝంపాతాళము

పల్లవి-వింటివా నీరేజ।పాణివాణీ।వినుతగీర్వాణి భవాని॥

అనుపల్లవి-తుంటవిల్తునిబారి తారసుర వైరి। తుది దైవమాడింప నై దేహిఁ
జేరి వా । ల్గంటిరో ఇంకమీఁదదయ రాదా। లలితమగు నీ
కటాక్షవీక్షణమున నన్నుఁ। గంటివా పట్టంపు రాణిఁజేతు
వరింపుదంటతన మేలనేచాల।తాళఁ జాలన నేను॥ విం॥

చరణములు-పేదమానవుని రాఘవునినమ్మి యతఁడే దిక్కనిద
లంచెదవుసీ । బోధ కేమందు నేమందు విభుఁడిందు । రాఁదలచినాస్తే
మో గాక కపులగుములందు । సాధ్యైనృపుండున్నాఁడనివిన్నా । సత్వ
హీనునభిమాన హీనుని గుణహీను । గారవింపకు నీవు మనుపటివలె
నెంచినావు। లే దతనికలవబలననుఁబొందుమనె రావణుఁడు॥ విం॥

దశముఖునిపలుకు విని ఁ సీతపలికెఁదృణమంతరునృగాఁ గొని
కినుకచేత దశర । థ సుతునకళికి । కాదా ఒకబీదత।పస్వినైరక్ష మొటిఁ
గి।నను దెచ్చుట క్రవ్యాద వస హవిస్సు కుక్కగొనులెక్క । వెసన
నుభవింతువాఫలంబురామబాణ । విశకలాంగుఁడ వై లయమొందు త
టిన్నృపాల।శశినెజఁగెద వుదధి దాఁటివచ్చి పొగరుదంచునని॥ విం॥ ౧

పిడుగులకన్న కడిది।గానుమాటలను।పడఁతి నసి గొని వ్రేయం బూను । దుడుకు రక్కసుల దొర।నెదిరి మందోదరి । తొఁగలేని చెలులు పదు।వేవు రున్నారు మఱి।గడుసరి యిదిమనుజాంగన దనుజా । గ్రిణి దీనిపయిఁ బ్రేమ మాని పోదము రమ్మనుచు ద్విమానముల నాపొం దొల్లదేనిదీని । యొడలు కావలి వారు తినుఁడని చనియె రావణుఁడు॥

అవనిజను భర్జనముల బెదరించి । రసురాంగనలుబహువిధము లు।సవినయము బల్కుండీ । సతికి రఘుపతికి । జయమైరావతము నెక్కి రామలక్ష్మణులిచ్చటికి వచ్చి । తవిలిలంక గాల్చి । కోరిగెల్చి ధరణిజను గొని య । యోధ్యం జేరఁగఁగలగంటి । వివసనుండై తైలమంటుకగుంటగూల । వింశతి భుజుఁడు గంటి నిదితప్పదని త్రిజటపలికె॥విం॥ 3

లంకవిభీషణుఁడేలఁ గంటి జానకి రా।మాంకమున నుండఁగల గంటి నింకభూసుతకువలగొనుఁడీ మేలనుచు । నింతినుడివిమ్రొక్కి చెలులు నిద్రించి రలజడి । పంకజాక్షి సీత శ్రమచేత । వడి యెలుంగెత్తి యేడ్చి ఘంటారవంబునం గొంకకీతఱి శేషగిరి రాముఁడ భిలాష గొనిరానిదే మనితనువుత్యజించ నూహించెను॥ విం॥ ౪

౫౧. నాటకులంజి-ఆదితాళము.

పల్లవి-వినురఘువర చరితము పార్వతీ।వినుత మేచకాకృతీ॥

అనుపల్లవి-హనుమంతుఁడు జానకితో భాషింపంగ । సనువౌతఱియిది యని తాఁబలికెను । మనువంశ్యుఁడుదశ రథుఁడను నృపుడిలఁ దనరునాదొర । కునల్వురు తనయులు రామలక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్ను । లనువారలు రాముఁడగ్రజుండు । జనకాజ్ఞనడవికేగి సీతాలక్ష్మణులతోఁ బంచవటినుండ రావణుఁడుసీత।ని నకులులను వంచించి గొని।చనె నెడరిజటాయువు గాంచి । జనపతిఁజూడ నేను సుగ్రీవుచెలిమి।గని వాలినిగీటడంచెన నేమారుతి॥ వి॥

చరణములు-వైదేహి నరయ । నాల్గుదిక్కులకు । వానరులను బంపఁగొందఱ మేము।ఈ దెస వెదకంగ।వచ్చితిమందు నే నీవారిధి దాటిలంకఁజొచ్చితిఁదిల । కింప నాముభాగ్యరమ యున నశోకవని నవ్వశింశుపా।తరువు క్రింద నాతల్లి దేవతామతల్లి తను।నిందితహిరణ్మయవల్లి। వే దర్శించితి సీత యనుమాట । మేదిపై సుతవిని మహాద్భుత ముం దె- నెద॥ వి॥ ౧

మిన్ను మ్రోతయో పవనుని పలుకో కన్నకలయో నేను రామ కథ । యెన్నాళ్ళకువింటి గర్ణామృతముగ । నెన్నఁడునిద్ర లేదు కలగాదు సత్యమై తేను । కన్నులయెదుటప్రసన్నుఁడౌఁగాకని కనమ్రానుడిగి వచ్చిసీతకు మ్రొక్కి పిన్నపిచ్చుకంతటినాఁడై । వినుతారుణముఖుండై యచటివా । రెన్నఁ నంజనీసుతుఁడు శేషాచ । లేశుండైన రాముని దూతనే ననెను॥ ౨

౫౨. శహాన-త్రిపుటతాళము.

పల్లవి-వినవెయానన జితచంద్రబింబ హేరంబ జనని వర సద్గుణని కురుంబ॥

అనుపల్లవి-జనకసుత చిఱుతతనొందిన హనుమంతుని రావణుని మాయల బలుకిక యుండె॥ విన॥

చరణములు_తల్లి నేమాయికుఁడగా నానంద వల్లి గుణముల పాలవెల్లి నాయందరమరలు మానుమింకను వింత సేయఁ జెల్లునా కోసలపురిధాముఁడై తగు శ్రీరామదాసెల్లిసుఁడను మారుతసుతుండ నల్ల సుగ్రీవుని మంత్రిని నేను కల్లగాదంచు నాజలి యొనరించు కపిఁజూచి నా వారలకెట్లు పొందగు ననె సీత॥ విన॥ ౧

మాయమ్మా రావణుండు నిర్ణ గొనిచనిన చాయ వెదకుచు। నృపుఁడె బోయ చెలిచే నీతెఱఁగువిని నీ కడన్వసింప రాయ బారమంపెనను సుగ్రీవుఁ డచ్చటికి బ్రహ్మచారినై చనివారల యభిప్రాయమెఱిఁగి

తాకొమరులఁ దెచ్చితి అంతనరవానరేంద్రులకు చెలిమి ఖలుఁడౌవాలి
ని రాఘవుఁడుచంపెనని నంజనీ సుతుఁడు॥ వి॥ ౨

మాత నిన్నారయఁగననుఁబంచినీచేతనన్నియునగును వాతాత్మ
జ మనలక్ష్మణుల మేలువార్త సేమము దెల్పి సీతా సతికిమ్ము ముద్దుటుం
గర మని హరి యొసఁగఁ జేకొను ప్రియత్నమునఁ దెచ్చితి నృపతి చే
తి ముద్రిక యనిసీత కతఁడిచ్చెను ప్రీతిచేఁగొని శేషాచలేశుఁడౌ రా
మవిభునామాంగుళీయకహారదలదాల్చెను సీత॥ విన వే॥ 3

౫3. యదుకులకాంభోజి - అటతాళము.

పల్లవి-రామదాసుఁడవౌనీవు హనుమంతా రావయ్యాయిలకంతా
అనుపల్లవి-క్షేమమాసూర్యవంశాంబుధిపూర్ణ సోముఁడైన శ్రీరాముఁ
డు ఆలక్ష్మణుఁడు॥ రామ॥

చరణములు-ప్రాణదాతవు జగ త్ప్రాణ కుమారా భూనుత వి
హారస పుణ్యవిచార మానిత కల్యాణ క్షోణీధరా కార మహితానం
దసారా కంటివానాయినుమలు భూమినాథునికిదయరా నామనవి పవ
మానాత్మజదెలుపు ఆనాఁడునేనాడిన మాట కలుగ వలదను మఱంది
తో భాను సన్నిభుని తోఁదెలుపుము పరమధార్మిక ధారుణి విలసిల్లుము॥
రామ॥ ౧

గడువురెన్నెలలదాఁకా హరిరాకున్న చెడుగురాక్షసులుభక్షిం
తురునన్నా రడిసేయు రావణుని మథియించి జయముగొన్న కడుకీర్తి
యనవన్న పతితోఁ దడవు వలదని నుడువు కరి తుంగ మడువుఁజొచ్చి
న వడువునను లంక వడిజొచ్చి దానవువ్రచ్చి యవార్యత ఖగేంద్రుఁడ
మృతముఁగొను గడఁక రాముఁడు నన్నుఁ గొని చనఁ గాఁ బ్రియత్న
మును యత్నముగఁజేయ॥ రామ॥ ౨

నాచే నీయునికివిన్న పుడే సానుజుఁడయి రామాలి వచ్చి రావ
ణుఁ దుంచిఘనుఁడయి యేచి యయోధ్యకు నిదెనిన్నుఁగొనిచను నిం

ద్రాది సురనుతుఁడయి అన నో బాలక నీ వెట్లు దాఁటె దవబ్ధి కీవార్ధి
వారలెట్లు దాఁటు దురనిన ఓ చంద్రముఖీ రాఘవులనా మూఁపున వ
హించి దెత్తునిటకు నాచేతి కాన వాలిమ్మన ననువడ నమ్మి నెమ్మిఁ జూడా
మణియొసంగె॥ రామ॥ 3

శ్రీరాముం డొకనాఁడు చిత్రకూటగిరి కోరి నా తొడలపయి గుక్కి—
యున్నతఱి మీరి యొక కాకి యా మిషమని నా కాలిబొటన వ్రేలు జింపెను.
డగ్గరి నిద్ర దీరి మారీచ వైరి కాకిపై ఫూరి మంత్రించి కేరి యేయ శరమై
గారింప ముజ్జగము దిరిగి కావుమని రాముని వేఁడఁగ న్నీరు నీరసము
గాదనక న్నిచ్చి చనెనని యెఱుకసేయుము పతికి॥ రామ॥ ౪

చిఱుతవీర కక్కసు చిక్కులఁబడక జరుగ నెట్లగుననిన జనని నా నడ
క యెఱుఁగవు మిన్నంది పెరిగెద భయముండక వీక్షింపుమని కడక తె
లియ హరివీరుండు దాల్చె నరివీర భయంకర విగ్రహము శ్రీహరివి
ష్ణుండు త్రివిక్రమ శరీరమును ధరించు తెఱంగున ధరణీధరాభ మగు
నీతను వరయ నాతరమె శేషాద్రీశ్వరుని రఘువరునిఁ జేరఁగ జను
మింకను॥ రామ॥ ౫

౫౪. సారంగరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-రఘుప్రవరు చరితము - రాజముఖీ సఖి వినవే॥

అనుపల్లవి-అఘపరిహారి యా హనుమంతుఁ డవనిజాతకు నమస్కరించి
వన విఘట్టనమునకు గాని కాదు సుర విపక్షుని సమక్షమ
నుచుఁ దలఁచె॥ రఘు॥

చరణములు-ఫలములు దుల్చి విరుల్ రాల్చి తరుపంక్తులు పడఁ
గూల్చి యళికులము జోపి పెరలు రేపి వాపి కూపజలములయడుసు
పై కిరానల చిత్తరువు మేడమరుత్తనయుఁ డాగ్రహమునఁ దన్ని నేలఁగలి
పిఁగలచె కెలనివారు రావణుని కెఱఁగింపఁ గెరలి లక్ష రాక్షసభటులఁ
బనిచె॥ రఘు॥

దండి మగలుమిగిలి రాఁ గని గుండె లగల నార్చిగదా దండము
గొని ఖండించెన గచరా ఖండలుఁ డదివిని యమరారి పేర్చి మండిపడి
పంపసేనాధిపతులఁ జండకోప కాండ చాపధరులై దండనాథులె
దురు రాఁ గపి జముని దండ కనిచె విని రావణుం డులికె॥ రఘు॥ ౨

దశముఖుఁడు సప్త మంత్రి కుమారులఁ దగు వీరులఁ పంపవా
రసమ శూల భిండివాల కరవా లాది సాధనముల ననిలజు నొంప నస
మాన బలాఢ్యుఁడై ఏడ్వురను గసిమసంగి తోరణ స్తంభమున వెస
నుండెనంత శేషులవలన విని రాసురేంద్రుఁ డక్షకుమారు ననిచె॥
రఘు॥ 3

కరులు హరులు నరదములు భటు లసంఖ్యాకము లేతేరబంధు
ర కృపాణతనుత్రాణ సబాణ తూణ ధనుర్ధరుఁడై యేపుమీఱఁగ నరి
దివీరుఁడన నేఁగి యక్షుఁడు శరముల నొంపఁమారుతి యలిగిముద్గరము
చే వ్రేసి యతనిఁజంపి సైన్యము ద్రుంచెరావణుఁ డదియు వినె॥రఘు॥

కనుల నశ్రు కణములు నెలుఁగున గద్గదిక యడరగానురా వ
ణుఁడింద్రజిత్తుఁ గని గజిబిజిగా వానరుఁడొకఁ డింత చేసి తేనుకనిసహిం
తు నెట్లు వానిఁజంపెద ననిన దేవనీవుపోవ నేటికి వనచరుఁ బట్టి తె
త్తునిచటి కని చనియె మేఘనాదుఁడు సేనలతో॥ రఘు॥ ౫

వాలు బలుక గదవిల్ తూపువజ్రాలజోదు దాల్చు ర త్నాల
సౌరు దేరు తేరు ధీరో న్నతి నెక్కిచని శ్రీమీఱఁగ వాలమ్మునైదెల
మి నాఱునొకటి ఫాల హృదయి పదవాలమున నసురగీలింపఁగనలి గ
రుడుఁడన నెగసి కీశవిభుఁడు గూల్చె రథరథ్యకుల॥ రఘు॥ ౬

ఎంతవాఁడు వీఁడని వేఱొక తే రెక్కి బ్రహ్మాస్త్రముదనుజ -
కాంతుఁ డేసి యుంతడాసి యతిధీ మంతు హనుమంతు బంధించె క్షణ
ము సంతతమెవనిఁ బేర్కొని సజ్జను లజ్ఞానకర్మబంధము లూడిముక్తి

గాంతు రట్టి శేషగిరీశుఁ డగురాఘవ దాసునికి తర బాధము లెంత॥
రఘు॥ ౭

౬౬. గుమ్మకాంభోజి - అటతాళము.

పల్లవి-నారీమణి వినవే యీకథా సరణి॥ నారీ॥

అనుపల్లవి_ఆ రాక్షసేశ్వరు పట్టి పట్టి దేరగట్టఁబడి వచ్చువాని య-ధీ
రాత్ముఁవలెఁ బురము గనువాని వీరహనుమంతు గ్రుద్దుచు
బారులు చేరి రా బ్రహ్మాస్త్ర మొకక్షణము తనునవంటి
నదనుట వీరుఁడెఱిగియుఁ గార్యగౌరవముచేనూరకచనియె
బేరోలగమున నున్న తనువిభు నెదుట రావణి యిడె
నతని॥ నారీ॥

చరణములు-పూను బ్రహ్మాస్త్రమున కట్టువడెవీఁడు మానుల
విఱిచె వీనిచే దనుజులెగారాకుగాలి చే నొఱలుగతి బడిర నేకులు శా
స్త్రి వీనికెయ్యదియో వివేకులు చెప్పిన దానిఁ జేయుంపు ముల్లోకులు
మెచ్చఁగా నీవనిన సుతుమాట లంకా జాని విని ప్రహస్తుఁడనుమం
త్రిల జేనిఁ జూచి పలికె వీఁడెవ్వఁడో తానిచ్చటికి వచ్చుటేమో క్రీ
డా కాననము బెఱుకుటేమో సుభటులఁ జంపుటేమో వానరుని యడు
గుమన నతఁడటుల నె యడిగి వనచర నేను విడిపింతు నిన్ను భయము
మాని నిజమాడు సభలో ననె॥ నారీ॥ ౧

రావణా లోకత్రియవిద్రావణ విన రోరి సకల జీవహృదయస్థుఁ
డైమీఱి దేవ దేవుఁడౌ శ్రీరామశౌరిపాద సేవకుఁడనురా సురారి మా
రా మాంవనింద్రిని నారీమణిని నీవు శునకము హవిస్సుఁగొనుగతి దె
చ్చి నావు ఇట్లాపలరా చెడిపోయ్యేవు ఇఁకనాబుద్ధివింటే బ్రతి కేవు ర
ఘువతి ఋశ్యమూకమున సుగ్రీవుఁడను కపిరాజుతోఁ జెలిమి చేసి
యొకతూఁపున నేవాలిఁజంపి కపులకుఁబతినిజేసి రవిజుని కపి దేవుఁడన
నిన్నుఁజూడఁనంపఁ గావచ్చితిని బవనజుఁడన నే కంటిరా తమ్మికంటిసీత

ను సేవింతోఁటవించితి కొంటెచేష్టల కోఁతినాట చంపితి మంటవచ్చిచ
నె నే పూటలన్నిటి కంటె మైప్రియమనఁగా నువినవే వింటెనీకొడు
కు నన్ను సాధించెనంట పొంగి నాపు బ్రహ్మాస్త్రము యొంటనంటి
చనె నీకు ప్రియముజెప్పెనంట; బంధునివలె దయచేవచ్చితి కంటక
పుమతి త్యజింపుసుజగము గతి విచారింపుము బంటుగొనమెఱుకయది
ముక్తిదముపౌలస్త్యతతుల నీ వంటివాని కసురత్వము తగు నాయా
త్మగా నెన్నుట ననె నతఁడు॥ నారీ॥

మేనుకంటెను నేనన్యుఁడనని యెంచి తేని పరాపరమైన వస్తు
వౌదువు గానీవరయ ప్రాణమింద్రియ దుఃఖశ్రేణి లేదజ్ఞానమె మూ
లమని దీని దెలిపితే నీకు మేలు కడ లేని దీనిగతి గానుతనువులో నీవు
న్నావంట కేను తను సంసృతి బంధమగు నది మాను చిన్మాత్రుఁడు
నజుఁడు నక్షరుఁడ వును ఆనందస్వభావుఁడ ననరా మేనుప్రాణము మ
నసు మతి మొద లౌనవిభూమిమరుదహామిక ప్రకృతి వికారజాతము
నిల్వొందెననెడు నిరభిమానినిరుపాధికుఁడీశ్వరుఁడు తానని యెఱుంగ
ఘనుఁ డగుననె॥ నారీ॥ 3

దశముఖ సావధానమతివై యొకటి వినరాముక్తి దెస నబ్బుహరిభక్తి
వినరామ ననిశిత జ్ఞానముగల్గిమన రాదానాదాద్యుపాసనమును సోహ
మనరాదా నసమానభవముచేకొనరా ఓరీదశరథాత్మజుఁడు ప్రకృతి
కంటె నుపరుఁడు బిసరుహాక్షుఁడు విష్ణుడు శ్రీదేవి వసుధాపుత్రి యాచె
లి మున్నిడుకొని రత్నసమూహముతో వచ్చియిచ్చి శరణను దెసనీవె
యపరాధిననుమతఁడు శరణాగతప్రియుఁ డొసఁగు నభయము శేషగిరి
విభుఁడు అనిపవనసుతుఁడమృత సమానముగఁబల్కు పల్కుల కసు
రేంద్రుఁడలిగినలి రేగెను॥ నారీ॥

౨౬. కర్ణాటకసారంగ - ఆదితాళము.

పల్లవి-తరుణీ యీచరిత్రము - సరణి సుజనాదరణీయము॥

అనుపల్లవి-ఇరువదికన్నుల నురోషానల మిరవై ప్రజ్వరిలను రావణుఁ
డు హరిదాసుఁడగుహను మంతుఁగనివనచ రాధమనినుఁ
దుంతును సీతను వధింతు తరిమిరామలక్ష్మణులనరి మురిఁ
జంపి కపికులాగ్రణుల తరణిసుతాంగ దాదులఁబోరిఁగొం
దు ధరణియందు యశముగంచు ననియెను॥ తరు॥

చరణములు-నూరుకోట్ల రావణకీటములు నా తోసమానమా
అసురారినేను శ్రీరామ దూతనై మీఱినాను నా పేరు హనుమంతుఁ
డాక సారిగుద్దితే ఓరి సీపని దీఱుసితోసి వారలెంతమాత్రముగా దో
సకారి యని మారుతి పోనాడవిని కిన్కకే నారాక్షసచూడామణియా
తిక్క దారి కోతి కండలు తెగ వ్రేసిభూ తములకు బలిసేయుఁడని సెల
వియ్యఁ జేరిచంపఁగడఁగెడు భటుల నివారించి తమయన్నను గని
సారభాషణుఁడైన విభీషణుఁడు చారులెందు నవధ్యులౌదు రనెను॥
తరు॥ ౧

వానరుఁజంపుట పాప మదిగాక వారలెవరు దెలుపు వారువీని
చే నింతయువిని రాఁగోరు శ్రీరామ భూనాథునితోఁ బోరు వేవేగ మే
నీకుఁజేకూడు నో। దానవేంద్ర వీనికిఁ దగినశాస్తి మీరుసేయుఁ। గా
నియమింపుఁడన దమ్మునినుడి తానెద నిడి రావణాసురుఁడు కపుల।
ప్రాణపదము తోఁక యదికాల్చి వీని। పోనిండని పల్కదనుజ భటు
లల్క। మానక ననిలజుఁ గట్టి బహువస్త్రచయము తోఁకను జుట్టి।
నూనెలో నద్ది వహ్ని దరికొల్పి। యానగరమందుఁ ద్రిప్పిరేమందు॥
తరుణీ॥ ౨॥

పావని చిఱుతమే నొందె నంతనె వదలె। బంధముల్ ఘనత
నుఁడై తనవెంటవచ్చెడి కావలివారలఁ దునిమి యింటింట నిజవాల।

దావాగ్నిఁబెట్టి బూడిద పెంటఁజేసెఁబుర । మా విభీషణునిల్లువినామం
ట తోఁకంటక । పావనుఁడు చల్లనాయె గరువలి చెలి సీతాస్తుతిగంట
గపిపతి । యావసథిలో లాంగూలము ముంచిచల్లార్చె । నేవిభునామ
ము మూలము దెలిసిన జనులు । పాఃసృతితాపత్రయానలముఁ । బా
యుదు రారఘువరునకు నీవైశ్వానరుని । చేవగునే తత్క్షణము జని । సీ
తాసతి ప్రదక్షిణము । గావించి మ్రొక్కి రామసన్నిధికి జేవి సెలవి
మ్మనినఁ బదమనెఁగొమ్మ॥ తరు॥ 3

నినుచూచి యూరకయుంటిని నేనెట్లు నిచట నిర్వహింతుననిన
కన్నతల్లి మూపునధరింతు రాముతోఁ । నిన్నుఁగూర్చి వినుతిగాంతుసని
న మ । రున్నందనుని భక్తిమంతు గని విను । మన్న నేనేవేగ నెనాప్రా
ణముల్ ధరింతు నీవా । రాన్నిధి యింకించియైన బంధించియైన రా
ముఁడు వచ్చి యవనిలోన దశకంఠుఁ జంపి । నన్నుఁజేకొనిన కీర్తిఁ
యందాక । యెన్నకుందుబొమ్మా హరిఁ దోడితెమ్మాయన్న నాంజనే
యుఁడు చని సువే । లాచల మెక్కి యార్చె నువినియెన్ని రంగదజాం
బవత్ప్రముఖులు। ఇదివాయుసుతునివిజయనాదమని॥ తరు॥ ౪

తరుచరపతిచరణములూనినతఱి । గిరిశిరిత్రికిసరిగాఁ గ్రుంగి ।
యెగురుతఱినుప్పది యోజనముల్ నింగి । కెగరె సాగరము దాఁటి
ఖగరాజు భండినా మహేంద్ర ధరణీధర మెక్కెను బొంగి । సామీరి
యరసి కౌఁగలించిరియంగదాదులు చెలఁగి పోయినపని నెఱవేరెనా
యనిన మీకృపచేఁగంటి ధరణిజననినసంగతివినిచె హారలనిలజుని కొ
నియాడి నానందమున నాడిరితోఁకముద్దాడిరి పఱచిమధువనమునకుఁ
జనిమధు ఫలములడుగ శేషాద్రి పతికరుణగలుగ ఫలంబుల కేమియని
వ మరుత్సుతుఁడిచ్చె సెలవెలమి హెచ్చి॥ తరుణీ॥ ౫

౫౭. నవరోజురాగము - అటతాళము.

పల్లవి-సరిగా రీసచ్చరిత్రము వినువారి కరయ నెవ్వారిలను గౌరీ॥
అనుపల్లవి-తరుచరుల మధువన పాలకుల నెన్నక తేనెలాని ఫలములు
గొనికాపరుల చరణతల తాడితులఁజేసిన వెఱచఱచి దధి
ముఖాదులు చని న తరుణిసుతున కెఱఁగి వనభంగ సరణి
దెలిపిన నతఁడెదఁ బొదలె॥ సరిగా॥

చరణములు-చూచివచ్చె హనుమంతుఁడు సీతా సుందరీ మణి
ని నామధువన మాచెల్వమునఁ జొచ్చిరను రవిజుని మాట హరి వీరు
లలర విన నాచెవి కివనిజఁ జేర్కొనిసట్లున్న దనిస నానోమహాత్మా
యాకార్యముల మెఱసి హనుమ త్ప్రిముఖులిదెవచ్చి రనిపిలువ వనేచ
రుల నంపఁ జని మిముఁ గంటిమి మేఁతయదయిన రమ్మనె ననిరి॥
సరిగా॥ ౧

మిన్నుముట్టి యాడుచువానరులుమ రున్నందనాంగదుల ప్రా
పున రామ సన్నిధిఁ బెన్నిధి గన్నట్లుగని మ్రొక్కి రున్నతి మదిఁబొద
ల చెన్నలరఁ గంటి సీతనులోక మాతమీసేమ మరసెరామ చంద్ర
రాజేంద్ర విన్నపమ శోకవని జానకియున్నదికృశించి జడగట్టిన నెన్నె
ఱులతో రామారామ యన్ననుడితోడ ననె మారుతి॥ సరిగా॥ ౨

నేనుశింశుపా తరుశాఖలనుండి నీకథకథించిన విఁభూపుత్రి వీ
నుల కమృతసమానముగాఁ బల్కు వీఁడెవ్వండనియెంచిన మానవతీమ
ణి ఎదుట వానరశిశువనై నిలిచి మ్రొక్కి నమ్మిక బుట్టునట్టుగా పూస
యాద్యంతములు తేట గా నెఱుఁగఁ జెప్పి ముద్రికవిభుం డానవాలంపి
రని యొసఁగిన నందిమిన్నందెననెఁ భావని॥ సరిగా॥ 3

నను నమ్మి నెమ్మి మాయమ్మ పల్కె రా ముని కెట్లు నామీ
ద దయారసము జనియించు నట్లువిన్నవించు నాయిడుములు గనినవా

డవుగావా అనిన రాఘవుఁడు నిన్నెడఁబాసిన మొదలు హాసీతాయని శోకించుచున్నాఁడు నేఁ జనినీ యునికిఁదెల్పెదన్నృపుఁడను జార్కసుత యుతుఁడై కపులఁ దోడ్కొనివచ్చి యరివర్చ్చినినుఁ జే కొను నంటి న నెనంజనీసుతుఁడు॥ సరిగా॥ ౪

ఆనతీవమ్మరాముని వద్దికన నభిజ్ఞానార్థముగఁ జూడారత్న మొసఁగి ఆనాఁడు కాకముమదమడంచుట దెల్పుమనె సామి నీతోడ నేను నామటుఁది లక్ష్మణుని దుర్భాష లజ్ఞానముననంటినది శమింపు మని ఆనెలఁత కన్నీరు మున్నీ రన నించ నూఱడించి ఘనో ద్యాన మగలించి యక్షముఖ దనుజుల వధించితినని నత డు॥ సరిగా॥ ౫

కొంకక రావణుఁగాంచి భాషించి లంకాపురి గాల్చి సీతాజ్ఞచే బొంకముగావచ్చితి రామ నీపాదం బుజముతొ దలఁదాల్చి కింకరుఁడ దయఁజూడు మనివాయుజుఁడు పల్కిన రాఘవేంద్రుఁడానంద సాంద్రుండై పంకజ భవాదుల కశక్యము పవనసుత నీకేతగు నీపని కింకొకటి సాటిగాదని గది యించెఁ గౌఁగిట రాముఁడనిలజు॥ సరిగా॥ ౬

పరమాత్ముఁడనౌ నా పరిరంభణము దుర్లభము వినుసామీరి యనె నెవ్వని చరణాబ్జ యుగళ తులసీదళమ్ములఁ బూజ సలిపిన శ్రీమీఱు పరమపదమందు దురారాముని చే నాలింగితుఁ డయ్యెహను మంతుఁ డేమందు గరిమ నధ్యాత్మరామాయణ కావ్యమున సుందర కాండమిది యరసి తెనుఁగించె సుబ్రహ్మణ్యకవి శేషగిరీశు పేర॥ సరిగా॥

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు - సుందరకాండము.

సంపూర్ణము.

శ్రీ వేఙ్కటేశాయనమః

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణ కీర్తనలు.

యుద్ధకాండము.

౮౧. భైరవిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-శ్రీరాజరాజేశ్వరీ యాచరిత్రమార్య నుతి పాత్రము॥

అనుపల్లవి-చేరిదాశరథిమోదము మది మీఱమనోరథ సైమై పలికె
మారుతి చేసిన పని దేవతలచే దీరదొరల తరమె సాగర
మె వ్వారుదాఁటువార లల లంక యె వ్వరికిఁ గాల్చిరాఁ దీ
ఱు సామీరి వలననేను రఘుకులము సౌమిత్రియు రవిసు
తుఁడును బ్రదుకఁగలిగె ననె॥ శ్రీరా॥

చరణములు-ఈసుగ్రీవుని భాగ్య మహిమ నుతియింపఁ దరము
గాదు కడలిన క్రిమీనహితిమిపాఠీనములకు పాదు ఇదిదాఁట నేసరణి
నౌసిక మీఁదు రావణాసురు గెల్చి యెట్లా సీతఁ జేకొనగు నిదేటి
వాదు మోసమాయె బలా యనిన రాముని గని కపికులాగ్రణి పలికె
నా సముద్రమెంత రావణుఁడెంత యేమిటికి చింత గెలుపువింత నీసరి
లేరవని విల్లుఁగొని నిల్వనిన్నదుక నెవరి వశము వే సంద్రముఁదాట
నూహింపు రఘు వీర రావణునినిమృతుఁగ దలంపుమనె॥ శ్రీరా॥ ౧

వానరవరులు కామరూపులైన రావణసములగుట చూడు నీ
పనికై యగ్ని నైనఁబొరలనున్నారు నేడని భక్తిమానుషము లేర్పడఁ
గన్నుఁడు సూనువాక్యముల కలరి యంజనీ సుతుఁ గని పుడమ్మతేఁడు నే

నీచే లంకారూపంబు విని దానిపొంక మిఁకనణతుఁన నవిధూమతమది
వ్య తేజోఽధికమై లంకాపురి త్రికూటగిరిపై నున్నదియొనపై దానిచు
ట్టు వారాంనిధియగ ద్త్తుయగు కోటమఃశిహిరణ్మయము పూనిధర్మార్థ
కామమోక్షములు నానలరు చతుర్ద్వారములననే యతఁకు॥ శ్రీరా॥ ౨

తరుఃశిశశాంకుల పైవిరోధమున దమవాకల కన్న మున్నెఅసె
నన్న కరణి గోపురములు మిన్నావరింపగను ప్పరిగెలు గృహములక
న్న మేల్ చిత్తరుపుకూటముల మఃశికవాటముల దనరుసు ప్రసన్న స
రసోద్యానముల నడబావుల చలువచప్పరముల నలవిఫణి సరణుల సు
రలరయుదురనె నతఁడు॥ శ్రీరా॥ 3

రాజసింహ మిట్లున్న రావణుబల రాజినార్గవపాలు హతమయ్యె
నాచే జేజేరామ పదివేలు ప్రణతుల్ సేఁజేసె దనన్నేలుబంటు గాజ
య శ్రీరమణ యనిన హరిహ నుమంతునిమేలు పూజవాక్సుమముఁ
జేసి తపన పుత్రుగని సైన్యములనడిపింపుమి దే జయ ముహూర్తమని
రాముఁడాన తియ్యఁబ్రియాణభేరి వేయించెశౌరి అజతనయుఁడనిలా
త్మజునెక్కె నంగదుఁడువహించె లక్ష్మణుని ఆజికగచ 'ేంద్రపాలితకపిబ
లాలి యిలయీానుగతి నడచె దక్షిణము॥ శ్రీరా॥ ౪

తరుచరు లెగరుచు బరువులిడుచు రుచి కరములయిన పండ్లు
దిని తేనెలాని గిరులెత్తుచుఁబుట్లచెండ్లు నానె గరవైచుచు గొప్పగుండ్లు
దాఁటుచు హరి! మేమేదశాస్యుఁ ద్రుంతుమేగెద మరమరేలన, జేం
డ్లు మజ్రేబగలనకవింధ్య సహ్యా మలయాద్రులు ఘనకాననములును
ఉరువడిదాఁటి కర్నాటక కమఠమ కర ఝుషోగ్రభంగరంగత్తరంగా
కరమై భీకరమైన రత్నాకరముఁ జేరి యాదోరమైత్రిఁగని మురువుగ ని
టసేనవిడియ నియమంపు మనిరిస్వామి మహాప్రసాద మనెను॥ శ్రీరా॥

ఆవేళ సీతను దలఁచి రాముఁడా హా యని విరహార్తి నేమొందు
నావిభుఁడు సత్యజ్ఞానస్ఫూర్తి ప్రజ్ఞానఘన కేవలానందమూర్తి యో

గకోవిదభావానువర్తి కీర్తి దేవతాచక్రవర్తి శ్రీవిభునెఱిగిన దుఃఖాదులు చెందనేరరీఘనునెనయునే? జీవాభిమానికే దుఃఖజాలము చిద్రూపమాపరమాత్మకులేదు మా భావమున కేశోకాదులు నీదెసఁ బోవఁగలవె యెఱుకెకానిలిచెఁ గావున శేషాద్రిపతి రాముఁడు సకల సాక్షియనితలఁపనయ్యెబుధులచే॥ శ్రీరా॥ ౬

౫౯. శంకరాభరణము - ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవే మదవతీ సతీ వినుదయాదాక్షిణ్య లసన్మతీ॥

అనుపల్లవి-హనుమంతునిచే నైనసాహసము గనిసిగ్గునఁదలవంచి రావణుండు చనదు సురలచే నేనిటుసేయ నని మంత్రులఁబిలువనంపిపలికె॥

చరణములు-హితులారా కదనవిజిత విమతులారా ప్రభంజన సుతుండు చేసిన పని గంటిరే శూరతమీఱ కొతుకకలంకఁబ్రవేశించి భూ సుతఁగాంచి యశోదలఁబొలియించి వితతమగులంకఁ గాల్చిగెల్చి చనె వెఱవేమిఁజెప్పుఁడనె దనుజపతి॥ విన॥ ౧

ఓదేవా గానముదిత మహాదేవా వలదు నీ తాదైతువలని భయము; జగత్త్రయజయప్రభావా ఆదేవేంద్రుఁ జెఱనిడె నీకొడుకలకాపతి యుళికి పుష్పకమొసఁగె నాదరింపవు వరుణుని, యమునికి భయమునొందవిదెంత నిరి హితులు॥ విన॥ ౨

మయుఁడు బాలామణి నీకొసఁగి నయముచాలాగాంచె నీదయ హనుమంతుఁడిటుచేసెనని దనుజలోకపాలా మయమునఁ బడనేల కోఁతియనియే మతి యుంటిమతఁడందున బ్రదికిచనె నియమింపుమోర్తు మిఁక మర్త్యగర్వ నిర్వాపణఁగావింతుమనిరి॥ విన॥ 3

నిదురదేరి కుంభకర్ణుఁడు నగరుఁజేరి కుంభకర్ణుఁడు చదురుఁజేరి యీమాట యుదుటఁగాంచి రావణుఁదిలకించి యో దోసకారి పదరి

యేపనిఁజేసితివి దీన ఫలమేమినీకిదె చేటుకాలము చిదచిదాత్మకుఁడు
రాముఁడు శ్రీహరి సీతాసతి శ్రీదేవి యనెను॥ విన॥ ౪

రామసౌమిత్రులఁగపుల సంగ్రామభూమిఁబొరిగొందు సామి
నేఁగల్గనీమదికి విచారమేమీ శేముషీజితాబ్జజ యని యింద్రజిత్తువ
ల్కఁ. నత్తఱిని భాగవత గ్రామణి విభీషణుఁడు శేషాచల కాంతాంఘ్రు
లెదనిడి సభకు చనె॥ వినవె॥

౬౦. కల్యాణిరాగము - జంపెతాళము.

పల్లవి-కాళీ వినుసుజ్ఞాన జనమానస కాసార కేళీ విహారమరాళీ॥

అనుపల్లవి-మేలుఁగోరిసురారి కోమలాంఘ్రులకుఁ గేలు గదియించి వి
భీషణుఁడన్నమన్ననఁ జాలఁజెందిసభికులదిలకించి దనుజేశ్వ
రుని కామాతురునిగాంచి పలికె శ్రీ॥ కా॥

చరణములు-రావణా యీకుంభకర్ణుఁడు నీయింద్రజిత్తు మహో
దర మహాపార్శ్వులు దేవా యీకుంభ నికుంభాతికాయు లీ దేవాంత
కనరాంతకులు మొదలౌవీరులు నిన్ను గావలే రా రఘుకులేశ్వరుని
బారి నీవుపడు వేళనిను సీతయగుబల్కాలమృగావృగొన్నదివెర వెన్నమ
తీలేదు సీత నీవలె త్వరఁబోవలె హరిశరణన॥ కాళి॥ ౧

ఇనకులాగ్రణిబాణముల్ లంకాపురి ఘనంబుగ నిండి రాక్షసు
లప్రాణముల్ గొనక మున్నేజాన కినిరాఘవున కొసంగదగు కులగో
త్రాకారులు నఖదంష్ట్రాయుధులు వనచరులు నిరుపమబలుల్ లంకఁ
జొచ్చి వారకగలంచకయును రామునకుసతిని మ్మనఘ నీవుబ్రదుక లే
వు హరసురేంద్రాదు లాదరించినను నినుహరించు రాముఁడనె॥ కాళి॥

రాముఁడె నీపాలిమృత్యువు పాతాళలోకమున కేగినఁబోవచ్చు
నా యేమందు నిన్ననసతమ్ముని హితోక్తుల హితమాయెనన్న కౌషధ
ముల్ రోగిమెచ్చునా యామినీచరగ్రామణి విధివశుండై యావేయి

యాविभీషణునిగని యోరిసేనెసఁగు కామితార్థములను సమర్థత నొంది బొగరునఁ గాఱులాడుచు వైరులఁబొగడఁదగునె॥ కాళి॥ 3

కలిగినాఁడువిభీషణుం డనుశత్రుఁడు ఖలుఁడు కృతఘ్నుండితని తోఁజెలిమి దలంప గూడునాఁదాయాది చెడఁగోరునను నాపలుకు నిజ మాయెనెరుఁ డిటుబలికినఁ బలిమిఁ దల తెగవ్రేతును బగదీర నసుర కులాధమానిను గాల్పనెయని దశముఖుఁడు బలుకవినిరోషమున విభీషణుఁడు నల్వురమంత్రులనుదానెగసెను గదాయతభుజుఁడై॥ కాళి॥

గగనమార్గమునందు నిల్చివిభీషణుఁడు గంభీరముగఁ బల్కెను రావణా అగడుఁజెందిచెడిపోకు ప్రియవాదినై హితము నాచరించునను దిరస్కరించితిపట్టినా తగినమన్ననకెన్ని మత్పితృసముండవు దశరథతనూజుఁడై యవతరించెఁగాలుఁడు జగతిరామరూపమై మహిజాత సీతయనఁగ జనించెను జనకునింట నని నతండు॥ కాళి॥ ౫

ధరణీభారమువూన్ప సీతారాములు దలఁచిరి విధిప్రేరితుఁడవై నేఁ గఱపిన హితవాక్యములు వినవైతివిప్రకృతి కరయసాక్షిభూతములవెలిలోను తానెచేరియునా నారూపనామభేదముల భిన్నునివలెఁదరువులందనలుఁ డొకఁడైన కరణిరాగ వస్తుయోగమునరక్తస్ఫటికమను నట్లాహరి గుణాకరుండగునె॥ కాళి॥ ౬

కాలమవ్యక్తము ప్రధానపురుషులనగ నాల్గుప్రధాన పురుషులచే జగము లిలఁదనరు భగవంతుఁడు రాముఁడై సంహరించునిన్నునీ వారితోనిదినిజమ్ము బాళిసేఁజని హరికిసేమమున మ్రొక్కి శ్రీలలర నుందునని విభీషణుఁడు వారల బోలిమాలిన భ్రమలందొలి శేషాద్రి పతియ శోవిశాలుని సేవజేయ నపుడెచనె॥ కాళి॥ ౭

౬౧. సావేరి - అటతాళం.

పల్లవి-కామలీలాకార్ముక విజయభ్రూలతా ఖలపావనసువ్రతా
హిమశైలసుతావినవే॥

అనుపల్లవి-ధీమంతుఁడగువిభీషణుండు నల్వురు మంత్రులతో వచ్చిది
వినినిల్చిరాముని శ్రీమహితనామునిపాద నీరేజాతములు
చూచి నతుఁడై రామా రాజీవలోచన నా సామీ వినుమని
పలికెఘనముగనను జెవులపండువుగ॥ రామ॥

చరణములు-నేవిభీషణుఁడ సతినిముచ్చిలినట్టి రావణునితమ్ముఁ
డను రామాఅన్నచే విడువబడితిగుణ ధామా యింక నీవేగతి ఘన
శ్యామా సీతాదేవి రామునికిమ్మని దశముఖునితో చెలిపినజంపవచ్చెను
రణభీమా అదేవారికివెఱచి నేవచ్చితినేని సేవార్థముదేవ దేవదీనులకు
నీవేదిక్కనిననువిని సుగ్రీవుఁడితనినమ్మకుముమా యావిపగతుని య
నుజుఁడుబలియుఁ డనఘ సెలవీదురింతు సచివులతోననియె రఘు
పతితో॥ రామ॥ ౧

ఇనకులమణిరవిజునిమాట వినినవ్వి యనెనేఁదలఁచినమాత్రము
నజగము లనుజగత్పతుల నిమిషమునఁదురింతు జనన మొందింతు వేగ
మునందెమ్మా దనుజుని సకలభూత అభయ దానకంకణముగట్టితి నే
లోకమున ననినజన నాయకుఁబోగడి దినదాథాత్మజుండో యననావిభీ
షణునా మునిదెచ్చి కనుపింపం గనిమ్రొక్కి రాముని ఘనశ్యాముని వి
శాలాక్షుని మనోజ్ఞముఖాబ్జుసధనుశ్శర మహితకరుఁ బ్రశాంతుని లక్ష్మ
ణాన్వితుఁబొగడ దొడంగెవిను॥ రామ॥ ౨

శ్రీరామ రాజలలామ మొక్కెదనీకు సీతాహృదయాభిరామా
ధనుర్ధారిపూరిత భక్తకామాశాంతా కారా యనంతశ్రీధామానమ
స్కారము సుగ్రీవమిత్ర జేజేనీకం జలిరఘువరసార్వభౌమా జగముఁ
కోరి పుట్టింపఁజేరి రక్షింపనోలి శిక్షింపనీరీతులకాది కారంబగు నీకు
నతి త్రిజగద్గురుండవై తగు నీకు జో హారులాదిగృహస్థవగునీ కమిత
సాష్టాంగములుచేతుహరి నుతవాగ్ఘరీ యనెవిను॥ రామ॥ 3

చరాచరభూతములు చేచెలఁగి వ్యాపక స్వరూపమున వసించి యుండు టెఱుఁగరజ్ఞులు మాయనుంచి యెఱుకమఱచి జన్మమృతులు గాంచి యెపుడు తిరుగుచుందురు శరణాగతులఁ బ్రోవవే దేవ దయార సము నించి సుజననానా దరణీయముగాదు ధరణీధరలోక సరణి శు క్తి రజతముకరణి భ్రమయని యరయు తజ్ఞులుపుత్రదారగృహాదులం దాస సేయరు విష యరతులగుదురు తుదనరయనివిశోక కరములగు ను జనుఁడివిగనుఁగొనువరదాపాలితద్విరదా యనెను॥ కామ॥ ౪

నీవే యింద్రుఁ డీశానుఁ డాద్యంతమైనది ద్దేవతలు నీవణువుకన్న నణువు నీవు గొప్పగను ద్రిభువనావళి కనిన తండ్రివన్న నీవె ఆదిమ ధ్వాంత రహితుఁడవు పూర్ణుఁడవు నీవవ్యయుఁడవు సుప్రసన్నశిరో గ్రీవశ్రోత్రవక్షువాఙ్నేత్ర శ్రోణినజితుఁడవు మా యావాసవసాక్షివి నీవుదృష్టవుశ్రోతవు గుణాన్విత పంచకోశాతీతుఁడవు నీవనాశ్రయుఁ డ వవికారివి భావరహితుఁడవాదిపురుషుండవు ప్రకృతికవ్వలివాఁడ వనె॥ కామ॥ ౫

మాయచే నిజరూపమును విడి నరునివలె మహిఁ జూపట్టితినగు ణి యంచు నినునిర్మాయకునిగాను దలంచు మహిత ధీయుతుఁడు మో క్షము గాంచు గాన నీయంఘ్రి భక్తియును నిచ్చుచేనేఁగందు నేసిన త్సుఖములఁగందు యోగిధ్యేయ సుజన విధేయశుభనామధేయ ప్రణ తగాధేయ ననుఁబ్రోవు శ్రీయుతాకఘ్నులకునతియవి నుతిఁ జేసినవిభీ షణునిఁగని రఘునాయకుఁడు హితముగోరుము యిపు డేమొసంగుదు దనుజకులతిల కా యని పలుక నతఁడు పొంగె॥ ౬

నేనుధన్యుఁడ గృతకృత్యుఁడనై తినినుగంటి నీదయగంటి బ్రం హ్మానందము చేకొంటి జగతిలో నెవ్వాఁడు ననువంటిఘనుఁడు నేనొల్లన తీసుతసంపదల హరి నీయందే భక్తియుండవలె నంటి నానట్లకానిమ్మ న నసురజానికిఁ మదిమెచ్చి నే నెమ్మదిలోనిన్నె నమ్మితిననినవానిమది నీ

తాపమేతుఁడనై నిల్తు నకుటిలుఁడవైనను ధ్యానించిభవజలధి దాఁటు ము నన్యమీస్తవము దీనిఁబఠించు నతఁడుకోర్కెలుగాంచునని॥ గామ॥

ననుఁగన్న ఫలమిప్పుడే కాంచుమీఁవు లక్ష్మణా లంక నేలింతుజాధు జలముగొని తెమ్మభిషేకింతు నేను సిరులు గనర దీవింతు నీతోడనె దనుజునిచంద్రార్కులెందాఁక, నిలనాకథయుండునందాఁకనుండు నీఁదురాజ్యమును జేయునటంచు మనుజేంద్రుఁడు పల్కి దనుజేశుఁ బట్టభద్రునిఁ జేసె మంత్రులతో వానరులలరిరినజుఁడాలింగనముచేసి విభీషణా రా వణవధకు తోడుగమ్మని పల్కి సత్కీర్తి సాంద్రుఁడగు శేషగిరీంద్రుని సేవమొనరింతమనె॥ కా॥ ౮

౬౨. కాఫీరాగం - ఆదితాళము.

పల్లవి-అళినీలకుటిలాలకా ని స్తులకస్తూరికా లంకృత ఫాల ఫలకా
సఖీ జనతిలకా వినవె॥

అనుపల్లవి-అల పంక్తికంఠుఁడంపఁ శుకుండను నసురుఁడటువచ్చి వినువీ
థినిల్చి పలికె సుగ్రీవ మహారాజ రావణుండునిన్ గరపు
చు నిమ్మాట లనెను॥ అళి॥

చరణములు-మంచికులమున జనించినావుకపి మండలాధిపతివై నావు ఎంచినా వనుజసమునిగా నిను నెపుడుధనముతోఁడఁగుడువక పోవుమో హీంచి సురలులంకఁజొర లేరెంత మీరనిదశముఖుఁడు దెల్పెనె శుకుఁడు॥ నళి॥ ౧

వానరులానుడివిని చంపెద రఘువీరామ దయ చే నివారింపుమన నభయ మిచ్చితి వెఱవవలదనెను రామ తన్మనాథుఁడుకపిసేనకుకుఁడరసి మాద్రోరతో నేమందు నినజయనె॥ నళి॥ ౨

వాలిమాయన్న యెటు లట్లనీవు వధకర్తుఁడవనురా పోతులువయని లీల నాదిత్యసుతుఁడుపల్కుకవాఁ డేగి రావణునితో నుపమువాలి

యేయని యదంతయును దెల్పెనువి పాదహృదయుఁడై యుండె దనుజ
పతి॥ నళి॥ 3

అటమీఁదట రాముఁడబ్ధియుప్పొంగుట గనికను లెఱ్ఱఁగఁజేసి -
కుటిలభృకుటియై పలికెఁగనుఁగొను లక్ష్మణననుఁగన వారాశిది క్రొట
ము లాక్రమింపఁగఁడఁగె పీనిమ దమడఁతుఁ గపులు శ్రమముఁబాసి చ
టులగతిలడచిపోదురుగా కని చాప మెక్కుడిసునాళమ్ముదొడిగె॥ నళి॥

గడగడ వడఁకెను బుడమి దిశలవిసెఁ గడలి దివ్యతనువుధరించి
వడిగావచ్చి సన్మణులను రఘువరు ముందరనుంచి నమస్కరించినే జ
డుఁడను శ్రీరామ శుభనామ నా యెడదప్పులను మన్నించి జడు దయ
గావుకావు భూతపంచకములకు జడిమ స్వధర్మమని పలికె॥ నళి॥ ౫

నీవునిర్గుణుఁడవవికారివి మాయావియాతఁటివిరాడూ్రపు నీవంగీ
కరించి జగముల నేర్పునసృజింతు వౌర నీవై పులో దేవనీసత్వమున సు
రలైరి విధిప్రముఖులకునీవెపా్రపు భావజారి కినుకచేఁబొడమె భవ్యగు
ణసాంద్ర రాఘవేంద్రయనె॥ నళి॥ ౬

పుండరీకాక్ష మాయామనుజ తనుండవని నినుఁదెలియఁగలనే
దండమే మూర్ఖులకు సన్మార్గ దము పశువులకు మునుకోలవలె నే
నిఁకనీదండ చరితి దండమయా కో దండధారి యభయమిమ్మింకనే నిం
దుభక్తిలంకకు ద్రోవయిత్తు నీకనుచు సరిత్పతి వినవిన్నవించె॥ నళి॥ ౭

రిత్త వోదీమహాశరముకనుకిత్తటి గుఱిఁజూపుమని హరి యెత్తి
పల్కిన నన్ను బాధించుచు నున్నారుధీరులుద్రుమకుల్య మనుదరినా
మొత్తముపై వేయు మని పల్కెను స ముద్రుఁడు రఘుపతుఁడు నలరి-
సత్తుగ శరము నేయ నాభీరుల రిత్తఁజేసి యపుడెపొదఁజేరెనది॥ నళి॥

చెలఁగివిశ్వకర్మసుతుఁడానలునిచే సేతు వొనరింపు మితఁడుతో
లుతనే వరముగొనె నిందుకని పలికి హరికెరగి చనె సాగరుఁడు కడు

నలరె లక్ష్మణకపీంద్రులతో శేషాచలేశుఁడగు రఘువిభుఁడు నలునీజ
లధికి సేతువుగట్టుమని సెల వొసంగెనగచరులు హర్షించిరి॥ న॥ ౯

౬౩. సురటరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-రామలింగా వృషభతు - రంగాయ సితాంగా॥ రామ॥

అనుపల్లవి-కామితప్రదస త్కరుణాపాంగా కామగర్వభంగా గంగో
త్తమాంగా॥ రామ॥

చరణములు-అమరాచలచాప అజ్ఞానంధదీప సనాతనరూప సు
గుణకలాప అమితప్రతాప శమిత మజ్జనజన్మసంచిత పాపవినుతారాతక
రూప విశ్వనిక్షేప॥ రా॥ ౧

బాలేందు కిరీట భవ్యజటాజూట శీల సల్లలాట శ్రుతిచయ
ఘోట త్రిపురదావకృపీట లీలాహాస నిర్మూలితనిశాట శూలాయుధ
ఖేట సుజన హేమకూట॥ రా॥ ౨

సోమార్కానలనేత్ర సుందరీజనచైత్ర హైమవతీకళత్ర సన్ను
తపాత్ర కామలతా లవిత్రసామజాసుజైత్ర సకలలోక సూత్రశ్రీశత
తచరిత్ర శేషాద్రిశమిత్ర॥ రా॥ 3

తాంతకిట రిమరిస రీతమత ఝే మపధతకుంత ఝేంతారితధప
ధమప తాహతనటతక ఝేంతారిస్సరిగరీ సనిసరీ సనిధప తాంత కిటక
తక మపనిధపమ ధళాంగుధిమితక దదింగిణతోం॥రా॥ ౪

౬౪. బిలహరి - ఆదితాళము.

పల్లవి-విను సర్వమంగళా నయసకళా - విజితాంబు దళ శంఖ
సుందరగళ॥

అనుపల్లవి-ఇనకులమణి సేతువు మొదట రా - మేశ్వరు నొనరించి
పూజించియేమనుజుఁడు సేతుస్నానము రా మలింగ దర్శన
సన్మానముగను నతఁడు పంచమహాపాతకము లను జయిం
చునాదయనటంచుఁ బలికెను॥ విను॥

నరుఁడా కాశిక్షీఁబోయి గంగాజలముగొని యరుదెంచి రామే శ్వరుని నభిషేకించి పరఁగజలధిలోఁబొడవైవ బ్రిహ్మాపాపుఁడౌనని యీాక్రరణి తరణికులాబ్ధిసోముఁడు శ్రీరాముఁడు పల్కుదరుచరులుత్స హించి చలము బెట్టించి గురుగులగతి దొంతరలుగా బయనములును తరగతిగొని తరలఁగా అరుసుగనలుఁడందినాఁడు సేతువొనరిచె నోజబ దునాల్గుయోజనము లిఁక॥ విను॥ ౧

ఇరవై ఇరువై యొక్కటిరువై రెండిరువై మూఁడు, మఱునాఁడు మూఁడవనాఁడు చతుర్ధపంచవా సరముల శతయోజనములుకపు లు సేతువు పరువడిగట్టిరి చూఁచుహరివర పరివృతులయిదా శరథులు హనుమంతాంగదులనెక్కమైబొదల మెరసి సువేలాద్రికిజనికాంచిరి పరిఘ ధ్వజ తోరణాం బధికహిరణ్మయపాకారసౌధగృహ వర విటం కమైతనరు లంకం బొంకము॥ విను॥ 3

పదితలలను మణికిరీటము లుంచి చెవుల స్వర్ణకుండలములు పె ట్టిచేతులు గదియరతనాలకడేలు గీలుకొల్పి కలితాంగుళముల నుంగర ములు పదిలపఱిచి జొమ్మున వేల్పుటేనుఁగుకొమ్ముపతకమై తనరార ఘనరుచి దేరఁ దిరిదిశలగెలిచిన భీరముతనపాదముచఁ దగుగండపెండే రము చమరుగనుత్తరగోపురముమీఁద దశాననుఁడు కొలువుండె నిం డుమనముస॥ విను॥ 3

పా ఠాం త ర ము .

చలువ గొడుగుల నీడరావణుఁడు వి శాలసౌధమున నుండె యోధవరులతో అపుడు శకుఁడను చారుఁడా రావణుని గని విపుల మా దనుజసేనకు కపిసేనకు నెపుడు సంధిగాదు దేవాసురుల వలె నింక నొకపని తడవుసేయకు నృపకుంజరునకు వైదేహినిచ్చుటొండె జగద మిచ్చుటొండె రాముఁడు సుగుణాభిరాముఁడు విపులాత్మజ నేఖ

లముఁగొని యొఱుక దెచ్చితి వాబల మిపుడుజూపు నీసతుల లంక రమి-
యింపు మనినీతోఁ దెల్పుమని పలికెనని॥ విను॥ ౪

శ్రీరామలక్ష్మణులు సుగ్రీవ విభీషణులు చెలఁగినల్వురొక్కచో నున్నారు చూడు వీరె లంక నశింపఁ జేయఁజాలుదురితర వీరులనేకులు న్నా రెన్నుచో సారమాప్లవగ సేనసంఖ్య సేయనాతరమా మేరుమం దరతుల్యులయోధాగ్రేసరుల చేరి వినులంక కెదురై పలుమాఱదల్చు చు ధృతికిఁగుదురై మఱియూధపులు నూఱువేల్గొలువ మెలఁగు నతఁ
డు దివాకరసుతుఁడనిపలికె॥ విను॥ ౫

ఇతఁడగ్నినందనుఁడు సేనాపతి నీలుఁడు ఇతఁడు వాలికొడుకంగ దుఁడు యువరా జితఁడతుహాంత యా హనుమంతుఁ డీఘనుఁడె సీతనీ క్షించిచనె రామునికడ కితఁడు శ్వేతుఁడు రంభుఁడితఁడు శరభుఁడు పన సుఁడితఁడు మైందుఁడు ద్వివిదుఁడితఁడు యోధాగ్రేసరుఁడు ఇతఁడు వి శ్వకర్మసుతుఁడు నలుం డీ బలములెన్న లేఁడీశుఁడు అతులశౌర్య రతి
బలాఢ్యులందఱు చతురులసురవధకుదనుజవర యనియెను॥ విను॥ ౬

ఇరువదియొక వేలకోటు లిరువదియొక వేల శంఖము లిరువది యొక వేల బృందములు సుగ్రీవునిమంత్రి వరసేనలబలము లెక్కవెట్ట నా వశముగాదు రేయుఁబగలుఁ బరమాత్ముఁడాదినారాయణుఁడు రా ముఁడు పరాశక్తి భూపుత్రిలోకజననియితి లయకారి అనజగముసంభ వమాయె వారితో వైరము కొఱగాదఖిలమాతసీతయనినీవు గోరితెచ్చు
కొనుట కార్చిచ్చు తెఱఁగనె॥ వి॥ ౭

జలబుద్బుదమువలెఁజంచలము. సంసారము క్షణభంగురము కా యము పంచభూతముల వల్లనై పంచవింశతి తత్త్వాత్మకమైజడమై పొ లుపొందు నట్టిది తెలియమాయముఇలనెవఁడుదీనియందుమమత సేయు- మలమూత్రములగంపరోతకొంప హంకృతితెంప సలుపుటేమిటికి క

లుమము సుఖా దులఁ జెందునేది యది దేహము కలుగకర్తననుట జీవు
నకుజ న్మలయంబు లటుగానమమశలణఁపు మనె॥ విను॥ ౮

అతిశుద్ధమతి నిర్మలమాత్మవిజ్ఞానరూప మచలమవ్యయంబుస్వ
జ్ఞానమున వెతఁ జెంది జీవుఁడు మోహితుఁడౌఁ గాన నీవు సన్మతిచే
నాత్మననిశంబు నుతియింపు దారపుత్రా దులయందు పరక్తిఁ జెందు -
సుతుఁడవు విశ్రవసునకు సుఖముల్ సతమునకు క్షితిసుత రామునకిచ్చి
రాజీ వాక్షుని మరుఁగుజొచ్చి బ్రసుకుమిల శేషశైలపతి భక్తిరావ
ణాయనిపల్కె శుకుఁడా యెడనిఁక॥ విను॥ ౯

౬౭. అసావేరి-ఆదితాళము.

పల్లవి-పోలఁతి యీ చరితము - పోలఁ దిలకింపవే॥

అనుపల్లవి-లలితములౌ శుకుని - పలుకులువిని పది - తలవాఁడరిగి శి
ఖవలెనై వానితోఁ బలికెఁ బ్రియమాడిబ్రతికెడి నీవు సిగ్గు
లేక జగత్ప్రభు - భుని నను బోధింపవచ్చేవిపుడేచంపుదు
నిను - గలఁపవధకర్తుఁడవుగావిక దలఁగిపో మూఢుఁడా
యన విహ్వాలతచేఁ జనె శుకుఁడు మునుబ్రాహ్మణుఁడు వా
నప్రస్థగతి నుండె పోలసురలకు మేల్కీడ - సురులకుఁ జే
యఁగ - నరణి శుకుఁడు సేయు - జన్నములు చెఱుప వ
జ్రదంష్ట్రుఁడరయ నొకనాఁడా - ధరణీసురునిడాయనగస్త్య
ముని యరుదేరఁ బూజించి యతఁడారగించిపో - మ్మనముని
యొప్పిపాయస్నానము సేయతరివేచి వజ్రదంష్ట్రసురుఁడగ
స్త్యుఁడై వచ్చి - తగమాంసాన్నము వేయుమని వేడిన -
త్వరగా మాంసమువంటకమువండిరి మునీశ్వరుఁడు భుజింప
నయ్యెడవచ్చికూర్చున్న తఱిశుకునిభార్యనావేశించిరక్కసుఁ
డు మానికినరమాంసమిడి చనియె భ్రమియించి కూడు
కూరలుమునిచంద్రుఁడరసెమునుఁడా మిమయోగ్యమిది పెట్టి

తి వనిశపించె నసురవగుమయనుచు నెఱుఁగవని శుకుఁడరు
వఁగా ధ్యానించి మునిపలికె॥ హా॥ ౧

ఆవిచారముచే నిట్లయ్యెనానుడిదప్పదనఘ త్రేతాయుగమున
రావణుఁజంప రవికులమున హరిరాముఁడై పుట్టెని రథిగట్టుసమయము
న దశముఖుఁడంపఁదవిలి దూతకృత్యమునకుఁజని రాముని దర్శించెదవు
ముదమున నకళంకమా నవనీ సుతత్వము నీ కబ్బునని చనెగుంభ భ
వుఁడు శుకుఁడావిధమున సద్విజుఁడయ్యె నవలమాతామహుఁడగు మా
ల్యవంతుఁడుసవినయమున దానవవిభునిగని రాజ॰ అవనీసుత పురిఁజేరి
నదిమొదలు దుర్నిమిత్తము లొదవె వినాశకరములై మేఘములు గురి
సె నెత్తురుజడి శివలింగములు రోదనముఁజేసెడి కరులకొమ్ములునల్లనై
నవి యూపులీనెఖరముల గని గవిసెనెలుకలుపిల్లితో ననియె॥ హా॥ ౨

ఒకవింతదనుజేంద్రి యొకబోటిమగవాఁడూ రక ఇల్లిల్లుదిరుగు
నిర్భయమున వికటదంష్ట్రినన వినరము దెలుచుచు నిక్కాలమును తె
ఱఁగు విను సీతను సకలేశుఁడగు రామచంద్రున కిచ్చియుమఱుగుఁజొ
చ్చి నను అకుటిలకరుణాఢ్యుఁడై నిన్నుఁగాచు శ్రీహరి రాముఁడైపరఁ
గు నను తత్వము ప్రకటముగా మాల్యవంతుఁడుదెల్పరో షకషాయిత
లోచనుఁడై రావణుఁడుమూటికి దిక్పతులఁగెల్చినానవనీ దేవముని
రూపుని ఒకపేదమానవుని రాఘవుని శరణొందునా మిన్నకలంచము
లు రిపులచేఁగొని నావేమో గానహాగడెదెవరినిఁకబుద్ధిగాదుమగు తా
తని యెంచినాపొమ్మనిన నతఁడరిగె॥ హా॥ 3

రావణాసురువైభవముఁజూచి రాముఁడు లక్ష్మణుని చేవిలుగొని
యర్ధచంద్రాస్త్రమూవింటఁదొడిగి నింశాఱఁదీసియేయ నదియ సురాధి
పుపైఁ జనియొక్కటఁపదినూత్రై వెయ్యి సంఖ్యలనుగడచి పదితలల కిరీ
టములుపడఁగొని వెలిగొడుగుల వేవేగద్రుంచి మావలఁబోదిఁజేరెశర
మూవేళ దనుజాగ్రణి సిగ్గునగ్రుంధి వేవేగనంతః పురవాసమున కేఁగిథీథ

రుల రావించి భావించి లావునిర్భయమున సమరోత్సవము సేయఁజనుఁడు మదాజ్ఞావిముఖులను రణభయుల బీరమణంతు ననఁగ శేషాచలదేవుఁడగు రాఘవునిచే ననిఁ దెగినమేలని తలంచి రందఱును॥ పో॥

౬౬. నాటరాగము - ఝంపతాళము.

ప్రథమయుద్ధారంభము.

పల్లవి-గారీ వచోవిజితచారీ విను శ్రీమిూఱి॥

అనుపల్లవి-శూరులై యనికిదివిజారులేగఁదోరణ భేరీ మృదంగముల్
పృథులశంఖారవముల్ వారకమ్రోయించి మహామకర
హరి కరి వాహనముల నారోహించి ఘనవైరి భయద కర
వాల గదా శూల భిండి వాల చాపములు ధరియించియా
యితపడిరి॥ గా॥

చరణములు-అటకుమున్నె రాఘవాజ్ఞచే వానరుల్ పటుఘోష భీషణ స్ఫుట శౌర్యులై మహావిటపముల్ బలుగిరుల్ పెకలించుకొనివచ్చి కుటిలరావణబలము గూలు రాముఁడు గెల్చుఁ జటుల జయమొందు లక్ష్మణుఁ డీనజుఁ డరినోర్చు నిటుజూడుఁడటంచుఁ దలపడిరరులతో నప్లుగడుఁబూనికరణమొనరించునార్భటుల హనుమానంగదనీలకుముద శరభ నలజాంబవత్సుషేణాది యోధవరులు॥ గారీ॥ ౧

లంక వాకిళ్ళనిలావుమై కపులు నిశ్శంకనసురుల నఖాస్త్రములవిదళించఁగా బింకముల్ దనుజులెమ్మొయిఁ బల్కనలిరేఁగి పొంకమౌ పురద్వారముల వెడలిరి తోమరాంకుశశరాళిచే నగచరులగీలించి అంకెలువేయఁగనిప్లవగులహితులబీరంబడంచి రాజిస్థలిని బహుపంకమయి మేదో మాంస రాశి నెత్తురు పంకిలమైపరఁగె మహాద్భుతముగ నయ్యెడను॥ గారీ॥ ౨

మరలిదితిజుల్ కరుల హరుల దేరుల నతిత్వరగఁబూరికొల్పిసంగరకేళిసల్పిర త్తఱివనేచరులు నట్లనపేర్చిరి జయేచ్ఛన్ వేగమును బలము

నుగల్గి వేగముగ నమృతముగొనిన సురలవలె రావణాసురుఁడల సీతా చోరుఁడయిన పాపమువలన నిశిశరుల దొరలు దొరలిరిలఁ జతుర్థాంశ శేషసైన్యముల్ బఱచె భయధృతంబులయి కలఁగి॥ గారీ॥ 3

తనబలములిట్లాటఁగనికనలొక్కపుడై ఘనుడింద్రజిత్తుమేఘములలోదాఁగి క్రిన్ననశితాశుగవితానములొలివర్షించె వనజసంభవుని వర మునఁ గన్న బ్రిహాస్త్రమున మర్కటానీక ముల నెల్లఁబడ నేసె దినకులమణి కోదండదీక్షాగురుఁడ య్యును బ్రింహాస్త్రమును మన్నించిత క్షణమూరక యుండిస్వబలముల్ గూలు టరసి యనల సన్నిభ జ్వాలధ్వయద నేతుర్ఁడయ్యో ధనువుఁ దే లక్ష్మణా దనుజు భస్మీకరింతును బ్రిహ్మాసాయకం బునఁ జూడు నాబలం బని శేషాద్రి పతిపల్కిన వాఁడుచనె నంతవనచరుల్ బడుట గనుఁగొని రాముండడలి యోహనుమంత క్షీరాబ్ధికావల దివ్యౌషధిజనకమగు ద్రోణనామగిరి గలదది వేఁ గొనివచ్చి కపులబ్రోవు మనఁబావనిదినమునఁ వని తెచ్చి వనౌకసుల సజీవనులచేసి నగముమున్నటివలెనిడి వచ్చి॥ గారీ॥ ౪

౬౭. ఆరభిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-సారదయా ధురీణ సంగిత విద్యాప్రవీణా వినవే॥

అనుపల్లవి-ధీరులైన విరుల్ చెలఁగి భీక రారవముల ను అంకెలువైచి మీాటిన దివి ని రావణుఁడు మదిని నారసి వందురి రాముండు నాకెన్న దేవతానిర్మితుఁడయిన వైరి బోరనతని జంప యూథపులెల్లఁ బొండిటు సేయని వారిఁ జంపుదున నేను॥ సార॥

చరణములు-రావణానతి సబలులయి చని ధూమ్రాక్ష యూపాక్ష శోణితాక్ష మహావీర మహాకాయ ప్రహ స్తాకంపన మహోదర మహాపార్శ్వులు దేవాంతక నరాంత కాతికాయ త్రిశిర ప్రజంఘ కుంభనికుంభు లావనచరౌఘములోఁ దలపడిరా రావీరియద్భుత రా

ద్రిరసములే మనందగు గదా ముసలాశుగక్షురీ విశేష సాధనాళిచే వి
దళించిరి దానవులు కపిసేనాపతుల॥ సా॥ ౧

మర్కటుల్ బలియురయి కొండలఁ బెనుమ్రాకులఁ బండ్లగో
ళ్ళఁ బిడికిళ్ళఁ గర్కశ పదఘట్టన శిలోరు కర కపోలోదరముఖాంగ
ము లగల మార్కొని మోదికఱచి జీమిరిచి తన్నిరనవేగ నసురులెదు
ర్కొనరైరి వైచి లంకకైపాఱిరి కుర్కురశబ్దముల బలీముఖుల్ కొ
లంది నాఁబడక బల్తఱిమిన ప్రహస్తుఁ డర్కకులచంద్ర ముదితాగచ
ర బలాంబుధిఁ జెల్లెలికట్ట కెవడినిలిపె॥ సార॥ ౨

ఒకనిఁబదింట నూటవెయ్యింట వనౌకసుల నొక్కొక్కములికిఁ
గూల్చి నికషాత్మజమంత్రి జయప్రశస్తి నెఱయనీలుఁ డదలించి పేర్చి
కడిమి నొకతరువుఁ బూని వాని తేరుమీఁదికిం బోయి సూతుం జంపి
హయముల మకురడంచి విలువ్రించసీల నిలిచితిఁ కనునొందఁగ నాగ
కేతనుం డిభంబుగతి రోకట నడుప నీలుఁడొకట సొలసి తెలిసి పెఱగి
రివైచి యురువడి రావణామాత్యులఁ బొరిగొనియె॥ సార॥ 3

తలలువీఁడ రక్కసుల్ బర్వఁగని తారాసూనుపై నరాంతకుఁడు
చలమున హయముదోలిర క్తినేయఁ జలమున నంగదుఁడు వాజిపడనడ
చెఁ తలఁకొందక వాఁడురస్థలిం బిడికిటఁ వ్రేయసోలి వాలికొడు క
టఁ దెలివొంది ముష్టిఁ బొడువఁ గుంది పొలిసె నరారియు దేవాంత
కుండ ప్పుడంగదుని దాఁక హనుమంతుఁడాఁ కలిగొనినబులోయనఁ
మొడఁజొచ్చి ఘనుండగు దేవాంతకుని రూపమడంచె॥ ర

అంతకాభీలుఁడగు నీలుండుపెల్లార్చ మహోదరుం డదల్చి త
న దంతిని డీయని డీకొల్పి రిపు తాటించినఁ గపిసేనాపతినొచ్చి పంతం
బు మీఱనగంబు గొని స త్వరంబుగ నేయ కరితో నొరలి గంతుఁ
గొనె మహోదరుం డంత నె జంత్రమనఁ ద్రిశిరుం డనిలసుతుని శ

రామ్మృతు నీఁజేయు నతండరద మిం తింతలుగఁ జేసి వారివారిఁడు తల
లిల గూల్చెఁ వజ్రిగిరింగూల్చులాగున॥ సార॥ ౫

అంజనీతనయుని గదఁగొని ధూమ్రాక్షుఁడేసిన బిట్టలిగి నృప
కుంజరుఁడు రుశైలముదెచ్చి వైవఁగూలెవజ్రిధరుఁబడు బలుని కరణిఁ
గెంజాయకనుల్ ముడివడిన బొమల్ పెంజీకఁటినేలు మైలోడవుల రం
జిలిన కంపనుఁడు తేరెక్కి వెస శింజిని మ్రోయించి పావనిమెయి శిశా
స్త్రములఁ జిందఁగ సకోపుఁడయి ప్రభంజనాత్మజుఁడు మ్రానిచే వాని
భంజించెఁ దేవతలు జేజే యనఁగ॥ సార॥ ౬

గదఁబట్టఁగ ద్రిప్పి మహాపార్శ్వుఁడు కాలాగ్ని సన్నిభు రుషభు
నేయఁ జదికిలపడి మూర్ఛిలి తేరి ఆమ్ము పృథుల కీశవరుఁడు పోడువ
వాడిగ్లెఁ విదితుఁడయి మహాకాయుఁడరదంబు వెసఁబఱపి సజ్యకా
ర్ముకుఁడయి చెదరకుడి కపులారా వినుఁడీ కదనము వీరాగ్రేసరుఁ డగు
రాఘవేశుతో గాని నీయు తరమా మాతండ్రి దివిజులగెలిచెఁ గైలా
సమెత్తె నేనటు గావుననలతి గానని పల్కు॥ సార॥ ౭

అంగదుఁడుమహాకాయుని గని యూహా రజ్జులేల మీాయయ్య
నుని ఉంగుదుతోఁకను జుట్టి పయోధి లోముంచఁడె మాతండ్రి ము
న్నుఱఁగవా వెంగలీ యనుచుఁ బాదపము వైవ విశిఖంబునఁ దుంచి
శాణవృష్టి నంగదు ముంచి గదగొనిసోలయఁగ చొంగదొరంగ ఫుడెఁ
గపులడలఁ సురారిరైమెదింట బదిట నొకట జెలఁగి మూట నూట నల
నీల గవయ గజ గవా తౌనిలసుతాదుల నేసె॥ సార॥ ౮

అంత నంగదుఁడు తెలివొంది ఘన గదాయుత భుజుఁడయి మ
హాకాయు ర థాంతరమునకుఁ జని హరిసూత కేతన చాపముల్ నుఱు
మాడె నిర్వూరు గదల్ వింతఁగాఁ గొనిపోర నపి పొడ్డై.య వియన్ మ
ల్లయుద్ధమున దుందుభి నంత మొనర్చిన వాలిదాలాపువలె సరిగానద్దుచు

జా బొడిచి వడిఁ ధరణిఁ ద్రోవ నెదిర్చి శ్రీరఘురాముఁ చెంత కేఁగి ముక్కి-న వాలిసుతు శేషగిరీంద్రుఁడు గౌగిలించెను జెలఁగి॥ సార॥ ౯

౬౫. శ్రీరాగము - త్రిపుటతాళము.

అతికాయు యుద్ధము.

పల్లవి-ఆర్యసమ్మతమైహితంబగు నార్యయీచరితము విన వే॥

అనుపల్లవి-శౌర్యఘనగాంభీర్యసమరచా తుర్యాది నహాయుఁడయి య తకాయుఁడైశ్వర్యవిభవము లనుసరింప న వార్యమయి గు ణరవముమ్రోయఁ సూర్యానిభ మగు రథముఁ బఱపి య సురావళి నోడకుమని పలికె॥ నార్య॥

చరణములు-బాణాసారమున వనచర సేనానాయకుల తుళ్ళ డఁగించి సేనానాథులఁ జంపక రామ భూనాథుని నెదిరి సుజ్ఞానమూ హించి రావణసూనుఁడదలించి మానమే లేమ ఏ నెలవు గాదు ఏనీతి యురాదు మాతో వాదు బూనిమానిసివయినావు గుణహీనుఁడవు కుల గోత్రమెఱుఁగని వానికిపుడోద వెనిన్నియును సమానుఁడవె మాతోనని పలికె॥ నార్య॥ ౧

మీనై యంబుధిచొచ్చినా గాని చట్టుమోసినాగాని క్షోణికో డీకరించినాగాని మానెక్కి-పండ్లిగిలించినాగాని భిక్షుఁడవయినటించినఁ గాని గూనిబాపడవయినాగాని దొరతనముమాని మౌనివయినా ముస లివయినా గాని శాంతిగొనిపోరుమఁగఁ గలిక్కినయినాగాని నినుబోనీను నీమీఁద నిడిన తలఁపు మానన నెహారితో నసురవరుఁడు॥ నార్య॥ ౨

జ్వాలభీలంబౌ దావాగ్ని లేల లక్ష్మణదేవుఁడెదిరించి మేలరా పడుచ రజ్జులుచాలా పేరెదవు చక్కఁగా నిలువు నీకొవ్వడంతు శే జేలలర ననిన చాలు సౌమిత్రిగొలువు పె క్కాలముల తెలఁగు నెఱ గవు జరుగు కాలభుజగాభ శరజాలము పాలుగావలదనుచు నుద్వేషా ఛ్ఛమున నెత్తురొలుక వాలమ్ముగీలించె లక్ష్మణు॥ నార్య॥ ౩

దానబలిమెచ్చి యీఘనుం డే నన్నోర్వఁగఁ జాలునని యంబ
వానచేముంచె రావణి రామానుజుఁ డతఁడస్త్రనలముచే దానిమాన్పి
పగవాని మైతూపుల వేనవేల్నించఁ గానిష్ఫలమయ్యె హీనునకుఁ జేసి
నమేల్ కరణినా లోన పవనుఁడు వచ్చియజుచే దానవుడు వజ్రకవచ
ము గొనిపూనెనని తెలిపిన రఘుకులుఁడానిశాటుని కవచముదునిమె॥
నార్య॥ ౪

ధీరుల్ దానవ మానవ రాజ వీరుల్దివ్యాస్త్రముల్పరఁగించి పే
రలగ్ హరిహరి కరికరి నెరసిన పరుసున పిరుదివియక గెలుపు నుబ్బున
బోరి రరుదారగ్ ఘోరశరక్షత శరీరులై గైరికాభరక్తశైలములన నె
ప్పిరి కలన నారి సరి వోసి బ్రహ్మాస్త్రము దార మంత్రాన్వితము గా
నిండారఁదీసి మనుకులుఁడేయసురారిసుతుతలదునిమె దుదినది॥ నార్య॥

అలో దేవతలానందమునఁ బూలవానలు గురియించిరి చాలా
భక్తినుతుల్ చేసిన తమ్మునాలింగనముఁజేసి మైనిమిరెఁ గరమున ద
యాలోలుఁడైన హరి బాళిగపులునుద్వేల హర్షాబ్ధిదేలిరదిచూచి సైఁ
చక నేచి కాలయములనఁ గుంభనికుంభు లోలి రణకేళి నగచరులఁదో
లి తరిమినవారిఁజంపిరి వాలితమ్ముఁడు నతని కొమరుఁడు॥ నార్య॥ ౬

యూపాక్షుండు ప్రజంఘుఁడు మైందు తో పోరాడి రణోర్విఁ
గూలిరి కోపోద్దీపితుఁడై శోణితాక్షుని రూపఱ ద్వివిదుఁడు బొడిచి పా
దమునఁ బ్రామెఁ బ్రతాపమనువొంద బాపురేయని ధూమ్రాక్షుని
హనుమంతుఁడేపునఁ దెగటార్చి యార్చెను జేర్చి అపదలఁబడి పఱచి
హతశేషాసురులు రావణున కెఱుఁగగ్ రూపించి రతికాయాదు లీల్గుట
యును శేషగిరీశునిరామునిజయ॥ నార్య॥ ౭

౬౯. గౌళరాగము - ఆదితాళము.

రావణుని ప్రథమయుద్ధము.

పల్లవి-సూరిజనసౌఖ్యదాయినీ యీ సుచరితము సునీసువ్రితము
కాత్యాయనీ॥

అనుపల్లవి-ఘోరనతికాయాదిఘనుల్ బడుట కాంరాటపడి రావణుండు
కనుల్ సమీరసంయుతాగ్ని నెనయుగా ఖరారిపైఁజనఁగా
మదినెంచివగమీఱ నింద్రజిత్తులంక కాపాడస మిద్ధరితంబ
యిబలంబునడువఁగ భూరిసాయుధమగు రథమెక్కి పొగరున
నిక్కి నడచెను ద్రొక్కి॥ సూరి॥

చరణములు-వింటగొనయమిడి కపుల నదరంటశరముల నేసి చం
పి దంటయగుచు నినసుతాదుల వెంటనంటి మంటలడతు నారాచముల
చే మదమడంచి బెబ్బులిపేరాఁకట నొంటిఁ బడివచ్చు పోల్కిదశాన
నుండు హరిగదసెనదిగని త్రిదశకంటకు నెదిరివిభీషణుఁడుగదా కనద్బా
హుండై దాఁక నతనిపైనంటిన పగ మయదత్తశక్తిన న్నసశక్తి నేసె
సుయుక్తి॥ సూరి॥ ౧

అయ్యస్త్రముగనినాచేపర మియ్యఁబనుతఁడు వధకుదగఁడ
య్యాయని సౌమిత్రిస్పృపు నెయ్యమెటొంగిచయ్యనఁ బిరిందికి విభీషణు
నెయ్యఁదిగిచివి ల్గానియనికిగరియ్యుండై నిలశక్తివచ్చి నరేంద్రసుతుఁ
జొచ్చివెలిఁగెను హెచ్చిడయ్యఁడెమ్యొ సకలశక్త్యాశ్రియుం డనంతుఁడు
హరికి తగునను నతనికెయ్యది దుర్భరంబెటులైన యిలఁబడె దానన
రభావన॥ సూరి॥ ౨

సోలఁబడియున్న లక్ష్మణుని చాలి కరములనెత్తఁబోయి వ్రాలి
రావణుఁడు సిగ్గుపడె జాలిజగతిమూలమై తగువిరాట్పురుషుఁడై పొదలు
విష్ణుగదలపఁగ సురారి కేలీల నగు రావణుఁగనియొ కింతలోనఁ జనిపా
వని యశనిఁబోలుపిడికిటను బొడువమోకాళులుభువిఁ మోదఁబడి ఇ

లేఁడు ముక్కులన్ జాలరుధిరముగ్రక్కలక్ష్మణున్ సామీరిఘనుండై
కొనిచనెను॥ సూరి॥ 3

రామత్న్వానాథుఁడనిలజుని సామర్థ్యముఁబ్రియముగనిపొగడి భీ
మాటోపమునధనుర్ధరుఁడై మారుతి నెక్కి కౌఁగిలుచునాఁటిరుద్రుని
వలె గదియఁదెలిసి దనుజకిరీటిమహాహర్షణమునఁదే రెక్కి రాఁగను న
రాధిపుఁడు బాగ్గాఅదల్చిపోరాదైత్యాధమా బ్రదికిపోతే న పరాధము
సర్వసముఁడనై ననా కేమిటికిఁ జేసితివి నినుభళీయిలకిడుదు బలిగననెఁగ
దుఁగెరలి॥ సూరి॥ ౪

శ్రీరామునినుడివి వాహాన మైరాజీలు హను మంతునేసెసు
గూ్రరాస్త్రములరావణుఁడు కినిసివానరాగ్రణినొచ్చి భూరి తేజో బ
లంబునవృద్ధి బొందెఘృతముచేనగ్ని వలెన్ రఘువీరుండపుడంజనీకొమ
రుని వివిక్తసవ్రణునిగని రావణుని తేరు గుఱ్ఱములు గొడుగువిల్ సారథి
కేతువుఁద్రుంచి యర్ధచందురు లకోరియలఁ బడల్చెకిరీటము ల్గూల్చిర
విసముల్లసత్ప్రభముల్॥ సూరి॥ ౫

బాణావళినొచ్చినావిపుడు ప్రాణాలతోఁ బోశ్రమదీఱఁగోణాధి
పానాబలమరయ జాణవై రేపురా కానీ యనీ నృహరివలుకవాక్యాం
డములనునొచ్చి డగ్గరి కరేణు పతిమృగపతిచేఁబడి యరిదివిడువఁబడిప
ఱచుకై వడిమానమేది రావణుఁడు పాఱి కడునడిక్ లంకఁజొచ్చె మది
నెంచె నాశ్రీనివాసుఁడే రాముఁడు ధరణి శేషగిరిధనియనంబరఁగెనని॥
సూరి॥ ౬

౨౦. తోడి - అటతాళము.

పల్లవి-కామంసంజీవనౌషధికల్పలతా - శ్రీమేన కాసుతా వినవే॥

అనుపల్లవి-ఆమీఁద వగచె రామచంద్రుఁడు హాలక్ష్మణా హా యని
విలపించెను॥

చరణములు- తానువిష్ణుఁడైనమునుమాయ చేనుజగములనెల్లనుమో
హింపఁగానుమదినెంచి నెవరుమించితిక్షోణిపైఁబడి మూర్ఛసొక్కియు
న్నవానిజూఁచి కన్నీరునించి నానోముఫలమా నాపెన్నిధానమా నా
నీడ నాతోడ నేనీతోడఁ బూనిరాఁదలఁచి నినుఁ బిలిచినగాని పల్కవ
దేకోపమా నేనన్యుఁడనే కరుణజూడగదే నన్నుగన్ను లలరఁగనని
నృహరి॥ కామ॥ ౧

అంతరాముఁడు చింతాకులుఁడై ధీ మంతాయోహనుమంతా
రానా సంతాపముదీర్చుమా సంజీవనిఁ బంతముతోఁదెచ్చి ప్రాణములి
చ్చియీపట్లతమ్ముని జేర్చుమా మంతు కెక్కనీమహిమమునకొంతదేవా
వని మొక్కిచనె నా చక్కనంతయును జారులవలనవిని యసురపతి కా
లనేమి గృహాభ్యంతరముఁజేర వాడతనిస పర్యలఁ దనిపి కార్యమేమని
యడిగె॥ ౨

రామానుజప్రాణమీమారుతి దివ్యసామద్రికిఁబోయె నామార్గ
ము విఘ్నమూమాయలుపన్ని యీరేయిగడుపునీ మేలుమఱువన నుద
శాశ్యునికాలనేమిబోధింపనెన్ని మామారీచుఁడేమాయె నట్లనె నేన
నుమానమేమి రావణాసీజీవనమేమిహితనుతపౌత్రబాంధవు లీల్గిరవనిజ
చే నేమి తనువేల హరికినిచ్చి సీతనీరాజ్యము విభీషణుని కిమ్మనెను॥ కా॥

ముని వైయడవికిఁ జనివైదికకర్మఘనుఁడై విజనస్థలివైతగునునికి
గొనివైరాగ్యమున విషయాసక్తిఁ జనునింద్రియములమెల్లనదిగిచిపర
మాత్మనెనయించి చిత్తమునినిను ప్రకృతికివిలక్షణునిగాఁదలపోయు
మనఘ చరాచరజగ ముబుద్ధ్యాదికములను బడెడిదేడిదిచతురా ననుఁ
డుమునుతృణముతుదయా నిదివిను ప్రకృతిజన జననలయ కారణము
దియెమాయ యనఁబడునెనతఁడు॥ కా॥

శ్యామారుణశుక్లభామాకృతిఁ బ్రజల నామాయసృజియించి
కామక్రోధాది నామాద్భుతసుతులను హింసేచ్ఛాది భామినులఁగని

యదిబహు బాళిఁ జెందించఁ బరమాత్మ నీగతులను ఏమియొల్లనియా
త్మేశునందదిస్వగుణస్తోమము నారోపించుదీపించు స్వామి నిర్మలుఁడైన
ను బ్రకృతి సంగివై వెలిఁగని బ్రమసి తనుదామఱచి గుణ మోహి
తునిఁగా దలఁచితనుదెలియుక్రియ వినుమనెనతఁడు॥ గా॥ ౫

ఏకాల మునవివేకాఢ్యుండైన శ్రీకారణగురుని చేకాయికమో
హాశోకాదికము లేనివానిఁగా దెలియం జేకుఱునత్తఱిమరల్చిచూడ్కిఁగ
ను నాత్మజీవన్ముక్తుఁడై ప్రాణి ప్రాకృతగుణములచేఁ బడకనీవు నిన్ను-
పరిశీలించుయత్నానేకశిక్ష కరుణదక్షుఁడవై ప్రకృతి కవలివెలుఁగని
యాత్మను దెలియ నీకొదవు ముక్తియదిబళువే ని సగుణాత్మధ్యానము
ను జేయుమనె॥ కా॥ ౬

ఉదయార్కోజ్జ్వల హృదయాబ్జకర్ణికాభ్యుదయాసనమున స
దయామతి సీతగదియ నలరునాస కన్గవయుదుకై పొదలువాలి మెఱు
పు బోలుచేల నానికదలునందెలవానివిదిత వనమాలాన్వితునిఁ గౌ
స్తుభహారాంగద కటక కిరీటుని వీరాసనునిముదమొద వకేల్ దోయివి
ల్లమ్ములఁ దాల్చికొల్చు లక్ష్మణుతో సదరహాసముగ బల్కు రామ
చంద్రుధ్యానింపు మధిపా యనెనతఁడు॥ కా॥ ౭

ఈరీతిగ హరిచారిత్రము వినుము చేరిశుభములవ్వారి కర్మా
నుసారిగావచ్చిన దురితౌఘములు తొరిచెడుఁ గార్చిచ్చుదారిలో మీఱి
కంటకమునిల్చి హెచ్చునా మారవికార పౌలస్త్య వీర వైరముమాని
భక్తిఁబూని శ్రీరాముఁ బరిపూర్ణు నెకసిసదారూఢభావ భావితుని శ
రీరనామ రహితుని శేషాదినివాసుని దలఁపు మనె మారీచజుఁడు॥
కామ॥ ౮

౭౧. కన్నడరాగము - ఝంపాతాళము.

పల్లవి-శరణాగత సంభరణా - వరకువలదళనయనా కృతతుహిన
కరచండకిరణా వినవే॥

అనుపల్లవి-పరతత్త్వశ్రీయుమహాత్త్వాద్యసుధాత్వ - సరణిబల్కు కా
లనేమిపయిన్ రావణుఁడు కెరలితప్తఘృతంబున జలంబు వ
డినక్రియ - మెఱసినిసుఁడు గ్రంతు నామాటమీఱితి పరుల
చే - లంచములు గ్రహించిరామకిం - కరుడవై గురుని
పోల్కి బోధించెదవర రేయనఁగినుకవల దంచుగదిలెవాఁడు॥
శరణా॥

చరణములు-హిమవన్నగపార్శ్వమున వసమురచి యుంచికాల
నేమి మునివలెనుండెను మించి సమీరసుతుని భ్రమింపఁదలంచి అ
మితజవంబునను గపివంశమణివై హాయసాధ్యుఁడై యేఁగుచోఁబుష్యా
శ్రమముగని తెమలితోఁ గ్రవ తోలంగెననికలంగి యీసంయమినడిగిపో
దమనుచుఁ బోయితత్పాదములకు మ్రొక్కి దేవరామభద్రదూతను
హనుమంతుండనఁదగువాఁడ దృష్టాతురుఁడఁనుద కముఁజూపు త్రావిపో
యెద ననిపలికె॥ శరణా॥ ౧

అమృతోపమమహా కమండలముతోయంబు ద్రావు ఫలనిచ
యంబు దినువినుతంబు నమంత్రముగనిత్తు నౌషధంబు సమరతలంబు
నఁబడిన లక్ష్మణుఁడెలమి సమరసర్వకాలవేత్తయనగాఁ దెలిసెను శ్రీ
మముదీర్చుక రేపు బొమ్మురే పకడనని తమకమునమానిపలుకగుం
భజలమల్పము కొమరున సరస్సునవటునిఁ బంపిచూపింపు సుమహితయు
ను పవమానసుతు వెంట శిష్యునంపి మడువుఁజూపి రమ్మనెఁ గపట
ముని॥ శరణా॥ ౨

కొలనాద్విజుచేననిలజుఁడు గాంచి క్రొక్కమించి కనులు ముకు
ళించి ప్రవేశించి జలంబుద్రావెను సంభ్రమించి బలుమకరి మ్రింగెను
హరిప్రవరుండు తడబడక తనహస్తములనదువక వెస మొసలి తలబ
గిలి మృతయైమదవతియై చూపట్టె బలియుఁడ భవద్దయను శాండిల్యా
శాపము పాలిసె నే ధాన్యమాలినియనఁ సురాంగనను బలదు ష్టుని

యనుచు నమ్మనిటమ్ముగ్ గనిన వానిఁజంపి విజయముచేయుమని యది
చని॥ శరణా॥ 3

అతివేగమె యాంజనేయుఁడటుపోవహో ఇదేమి ఇంతకురాము యుపదేశమిత్తు తత్వ దక్షిణ యీ గురుస్వామికృతుకము నందిన మేల నట్ గొమ్మనుచుఁగుటి లయతినిముష్టిఁబొడుపస్తు రాహితుండపుడు మత కములు బన్నంగ మరున్నంద నుం డన్ని వితగానెనర్చి కాలనేమినివ ధించెవి తతమాయికుని భటుండుమాయలట్ బడునె శ్రితహితుఁడా క్షీరాబ్ధిదాఁటి ద్రోణగిరి జేరి యౌషధములను గానక గిరిందెచ్చె॥ శ॥

ధరమత్తటి మారుతిడించి రామ ధరణీశుపాద సరోరుహముల జోహారు శిరంబొరయసల్పెను వేమాఱు నరహరి యాదరణమెఱయం బ్లవగకేసరికుమారుం గౌఁగలించె సుషేణుండౌషధ వరముగొని సౌమిత్రికి శ్రీమీఱ జికిత్స నెఱపెనఁట నిద్రపోయిలేచిన టులనెంచి నిలు నిలు దశానన పోరిగొందునీవెచటఁ జొరగల వను ననుజన్ము శేషాచలేశుఁడగు రఘుపతిశిరము మూర్కొని యెదనుంచె॥ శరణా॥ 4

౭౨. ఉసేనిరాగము-అటతాళము.

పల్లవి-మాంగల్యమూర్తిలస - మానకీర్తిహృతాంగజార్తి వినవే॥

అనుపల్లవి-ఉప్పొంగి రామభూజానిప్లవంగ - పుంగవులతోడ నప్పుడు
విభీషణోపాయ సంగతుఁడై పోరికింగ డంగెనంగదాదులు-
తుంగగిరి శృంగ తరు ధరులై - సింగముల భంగిని జెలం
గిరి॥ మాం॥

చరణములు-రావణుండుకొలువు లోవసించిరాక్ష సావళిఁగాంచియనెరాముఁడు నరుండా భావింపమదిని నారాయణ దేవుండువిధిని ణాయమతనిచే చావునాకిది నిశ్చయమిందు కైవగవఁగాదువిసనరణ్యుఁడట్ భూవిభుఁడునసుదిట్టె మావంశజుండైహరివిను నీవారిఁజంపునని పూనెఁ గావలయుపని గావ కుంభకర్ణుని దాౢివకుఁదోడి తెండని పంప

ఘటులేగి వివిధముల బోధ గావింప మేలుకొని సురఁ ద్రావిభుజియిం
చినని సభన గ్రజు పదములకు మ్రొక్కెననుజుండు॥ మాం॥ ౧

ఆదరించితోడ మీఁదనిడుకొని యాదశగ్రీవుండనియె దమ్ముఁ
డా పోద్రోయరాని వెతవచ్చెనిం కేదిగతి దీనికీయనిలోగ్రి వ్యాదవరుల
నిర్మూలనమాయె నీదుకృపాణిచేఁ గానిరా మాదిశత్రుల గర్వముడుగ
దనిన నవ్వి యతండన్ననుగన్గొని మున్నేఁ దెల్ప లేదా దీనఁ జేటగునని సీ-
తాద్వైత సాధ్వీనా రాయణుండు యీవాదు లేల నారదమౌని యొక
నాటినిశిగిరి మీఁద నేనున్న తఱిరా నమ్రుఁడనై యుదంత మడిగితిననె॥
మాంగ॥ ౨

దేవతలు మీచేవం జెడిపోయి రావణ కుంభకర్ణాసురుల చెట్ట
మీ తో విన్నవింపవచ్చితి మన శ్రీ దేవుఁడనుకంపమతి పెఱుగుంచి
వేవేనిలింపావనుండై పరమ పావనరఘుకులో ద్భవుండయ్యెనని సుర
ముని పనివినెగణుతింపరా మావతారసహస్రాంశ ననుమాహరి లీలా
వతారము లెవ్వియైన రాముఁడు శివుండు నీవు రాముని భక్తి సేవింపు
మెవ్వారావిభు భావింతురనుఁగులై పార వ్యయసుఖముగాంతుర నెదై
త్యుండు॥ మాంగ॥ ౩

కుంభకర్ణు వాగ్దంభమువిని యూర కంథేకము క్రియున్ ముఖ
మొప్పఁగ జంభాహితారాతిని మరణావి సంభ్రముకైరా రాఘవాస్త్ర
శుంభత్ప్రహారహతి నేచివి జృంభించ లేవు నిద్రించంగఁ లెమ్మ్రతండిరియ
నె నాకారాదుర్లభితశాఖిలతాంత బంభరుండితండనిరా నంభోధర
మువలె మేన మరఁగోటదాఁటిది కుంభికరదృగ్ధోస్తంభవిన్యస్తనిస్తుల-
దంభోళి సమధికకదా వష్టంబుఁడై వెడలె ఘటకర్ణుఁడు॥ మాంగ॥ ౪

పౌలస్త్యుఁడబ్ధియుల్లోల్లముగనార్చి యూలమున గపులకీ లెడలిం
చి జము పోలికరాఁగా నన్నకుమ్రొక్కిలీల ననురాగావహా దృష్టినను
పాలింపవేగా విభీషణుఁడ మేలెంచి బాగాబోధించితి నేలంకేంద్రుని

జగన్నుత రాముఁడు సీతనిమ్మతని కనఁగా సాలోఁగా గరవాలమొత్తి
చంపఁగణంగి నమ్ముఁదోలె రామునిచరణాల యుజముల్ చేరితి ననవా
సమ్ముఖుండై యతం డతనిం గౌఁగిలించెను శ్రీనొంది చిరంజీవయి శే
షగిరిపతి జయమనుమనెను॥ మాంగ ॥ ౫

73. మధ్యమావతి రాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-సారవచన రచనా విశారద క్రూరదానవఖండనవిశారదా॥

అనుపల్లవి-ధీరుఁడై కుంభకర్ణుండనుజుని నూరడించి మదించియుండుట
వైరుండాప్తుఁడని తెలియుదని సమద వారణమువలెఁ గూ
ల్చెఁగపులను ॥ సార॥

చరణములు-దండి మగలనగలించగని కోదండమెక్కిడి యఖం
డాసుగములు చండభాను కులుండు దనుజవరు గండడంచిమించి నిండు
కోపమున ననలాస్త్రమున ఖండించెను వానివలకేల్ మొండుగాదని
క్రిందనగచరులు బెండాబుడసరై పడిరి విను॥ సార॥ ౧

పెరిగిన పగచే సాలవృక్షము బెరికికొని నృకేసరి కెదురై వాఁ-
డరుగఁగా నరుదేరంగనిరాము ధరణీపతి చెంగలువ సరములాగొనరు
శూవులఁజూపి పటుపుబాహువునటి కెనైంద్రమునఁ బరువుతోఁ రాసనుర
కాళ్ళదుంచె భల్లెమున నేఁడు పిల్లతూపుల॥ సార॥ ౨

దొర్లి దొర్లి బడబాముఖముక్రియ దొడరి నోరుదెఱచిచంద్రుని
మింప దర్లురాహువుమాడ్కి రామునిపై దొర్లగనియప్పొగరుల దెగ్రి
వ్రేసెను రాముఁడైంద్రమునఁ బొర్లితలపడెనులంక భోరనఁదనువు
నీరధిఁబడెను॥ సార॥ ౩

లంకగోపురము గూల్చెఁదలతోఁ బొంకమేదిజలధితిమింగిలాది
సకులంబ చుతనువు పడిచదిపె జంతుకోటిమిగుల జంకుదీఱె నుతించి
విరులజడి వొంకముగ సురలుగురిసి రరుః పంకజాత నేత్రుని ధనుర్బా
ణ పాణియగు కోదండరాముని॥ సార॥ ౪

రాముని గనుగొన దేవమునివరులామునికొన్ని ప్రేమ సేగుదెం
చిరి ధామచే దిశలు వెలుగ నుతించె దైవతమునిహారిని రామచంద్రుని
గురుని కువలయశ్యామసుందర శరీరుని దయా సామదృగ్గళిత నిజాశ్రి
తార్తిని సామిని శేషశైలాధిపుని॥ సార॥ ౫

౭౪. పూరిరాగము - త్రిపుటతాళము.

పల్లవి-శ్రీజగన్నాథ హేరఘువరదయానిధే॥ శ్రీజగ॥
అనుపల్లవి-ఓజసా తేజ సాంబ్రాజ్య సేత్వన్న మోహారే॥

చరణములు-కారణా కారణాఘనివారణ నారాయణ ధారణా
శ్రియుపరిమాత్మ॥ శ్రీజగ॥

నిఖిలలోకాధారసాక్షిన్ విశ్వస్యబోధాకర సుకరూపమా
యా మనుజశరీర॥ శ్రీజగ॥ ౨

పూర్వోపి సర్వేషాంస విభాసి స్ఫురసి త్వమమరాత్మనాంకర్ణ
ధారో భవాంబుధేః॥ 3

ఉన్మీలయే న్నేత్రి సృజసిజగదుప సంహారసి విన్మాత్రోత్వాయిస
స్మనో నిమీలనేన॥ ౪

యస్మిన్ భారతీదంచరాచరం యస్మాద్భవతీదం తస్మై బ్రహ్మ
ణే తేనమః॥ శ్రీజగ॥ ౫

ప్రకృతి పురుష కాల వ్యక్తావ్యక్త బహురూపిణా జానంతియం
సుకృతినో౽ముష్మెయి రామాత్మనేనమః॥ శ్రీజగ॥ ౬

త్వాం సర్వజగదాధార మూర్తిమితి వదతి శ్రుతిరవికారంసా
ళంపతిజ్ఞానరూపమూర్తిం॥ శ్రీజగ॥ ౭

నాధిగచ్ఛంతి బుధాః శ్రుతివాదినస్త్వత్ప్రసాదంవి నా విరో
ధాద్వైతి కాద్దేవనిశ్చయం॥ శ్రీజగ॥ ౮

విలసత్తోమాయాయనాక్వచిదపి భేదోరనేరివతే జలదర్పణాదిశ్రి
భిర్దృశ్యతే॥ శ్రీజగ॥ ౯

కామస్త్వేభ్యోంశ్యా కల్ప్యతేమనసా విషయంతవరూపం దృ
శ్యం కథం కథయ దృశ్యాభావే ధ్యానం కథం॥ శ్రీజగ॥ ౧౦

హేహరేత్వేఽవతారేషు రూపాణి సుహృదో ధ్యాయతియే తే
హితరతిసంసారార్ణవం॥ శ్రీజగ॥ ౧౧

కామాదయశ్శత్రవో భీషయంతి మామరన్యాశృగాలాః యథా
మూషకాన్ తథాధర్మసేతోః॥ శ్రీజగ॥ ౧౨

మానసవాక్కాయికైస్సద్గురురూపధ్యానస్మరణార్చనేషు
ధురీణానాం సంసృతిర్గోష్పదాయతే॥ ౧౩

మామవనే వేత్వాం శేషాచలస్వామిన్ మణిరఘూణాం సు
నామన్ శ్రీయోధామన్ భూమన్॥ శ్రీజగ॥ ౧౪

౭౫. పంతువరాళిరాగము - ఆదితాళము.

పల్లవి-భాషాపతినుతగుణ - భూషాపరితోషా యోషామణిరో
విన వే॥

అనుపల్లవి-దోషాకరాంతకుని - భూషించి నారదుఁడు తురషాణ్ముఖ్యు
లఁగూడి - భాషింపుచుఁ జనెవిభీషణాకృతికిఁగుంభకర్ణుఁడు
చేర్చి మృతుఁడౌటవిని దశాననుఁడురోష శోకములు బెనఁ
గొనఁ గొలువులోనేలపైఁబడి మూర్ఛిల్లెను॥ భాషా॥

చరణములు-భోరునఁగన్నులనీరు వరదలైపార నోరుబెఱచియు
డలెను అనుజుఁడాయని పేరునుడివిబడలెను వీరుఁడాయింద్రజిత్తు కారు
ణ్యమున నెత్తి శూరులేద్దురెనేను పోరునరాఘవుల వీరమున్ బీరుఁడితం
డనమాన్పినీబుణంబుదీర్చెద ననుఁబంపగదే రాత్రించరశేఖరయన
గారవమున సెల్వొసంగెను॥ భాషా॥ ౧

సన్నాహసేనలతో విన్నాణిమైరావణి కన్నువారెల్లఁజెల్లఁగ ని
కుంభిళలో నున్నయనలుఁడు వెలుగఁజెవ్వారుచెంగల్వలుసిగఁజుట్టి సూ
ర్యపుటము వన్నెపటముకట్టి గట్టి - మిన్నా కెంజాయపూఁత సన్నఁగా

నలదిసృక్సృవాది కుశోన్నతాస్తరణుండై హవిస్సుపరి సన్నుతియు
జ్ఞయేస్వాహా యని నిష్ఠతో వదలక వేల్చె॥ భాషా॥ ౨

ధూమసంతతి భూనభోమండలమునిండ రామావనీంద్రుఁడిందు
గనివిభీషణునిచే నామార్గములెల్ల విని యామాయవిందుఁడితు నే నాగ్నే
యాస్త్రమునఁ జూడుమా మిత్రయనిననాతో సౌమిత్రినిఁబంపుమి
యామినీచరునికి పదునాల్గేండ్లాహారనిద్రలు లేనివాని చే మృతి మిటి
యనిన నెచ్చెలిమెచ్చి భూమీశుండు తమ్మునిఁజూచె॥ భాషా॥ 3

శాంతాకారాయ అనంతాత్మనే నమ శ్చింతాలతాచ్ఛేదినే
రామాయ సీతా కాంతాయ పరమాత్మనేయనిన లక్ష్మణుని సంప్రే
మ నెంతో దీవించి యాచి యింతితనరానిఁ శోషించిమన్నింన తిచ్చెఁ
దాశరథి హనుమంతుపై నెక్కె లక్ష్మణుఁడు కపిసంతతుల్గొలువ విభీషణు
తో మంతుగన్న పరాక్రమాలాపము లంతంతఁ బలుకుచుం జనెను॥
భాషా॥ ౪

మితిమేరలేనిబల ప్రతతిగొలువభల్లూక పతిజాంభవంతుఁడుబ
రా బరిసల్పివాలి సుతుండుసురటిప్పరఁ జతురుఁడయినల్వురు సచివుల
తో విభీషణుఁడ నంతుఁడయిగొలువనెఱ దొరననుచురామానుజుండు
రణ రతిమదిఁ ముప్పిరిగొని నికుంభి లకు వెసఁజని తదేకనిష్ఠాన్వితు
నసురవర సుతునిఁగని గొనెను విల్ శేషాద్రిహరినిఁ తలంచి॥ భాషా॥౫

శుద్ధసావేరి - అటతాళము.

పల్లవి-శచీనీసందర్శిత మణిదర్పణా మహారణనిపుణా - సమదారి
దమనా వినవే॥

అనుపల్లవి-శుచిప్రమితా శుగమునునాజీ - సుతుఁడాజి చిలుక తేజిదో
ర - రుచిందనరి యింద్రజిత్తుమేన - రూపడంచి చలియిం
చఁగభంఛి - నచరాచరపా జగంబులకు - ప్రముదకంటు

కుడనక్షజను నిన్ను చటుదుమ్రించి ప్రభూతబలి - యిపుడు
చూడుమని కడకతోఁబలికె॥ శచి॥

చరణములు-ద్రోహిసీమంత్రిమును పనిగొన నాహుతాశనున కిడెనిటుగఁబూర్ణాహుతిగ చేతు ననిన లేచి యసురవరసుతుండతనిఁజూచి బాహుబలమున నిన్నుజం పెద బ్రదికిపోలేవసిరథమెక్కి సాహసంబున చాపమెక్కిడి శరములువడి బరపె నరుఁడుగ వే హనుమంతుస్కంగం బగలనేసి పినతండ్రిసిగని నీదేహమేలకాల్చునే ననువ ధింపించం గడఁగి తివనిపలికె॥ శచి॥ ౧

ఓరిసీవిటు జూడుమనుచు పోరిగెలుపెదఁ గోరిముంచెను నారసపుబడి సౌమిత్రిసు రారికొడుకడరె నతిబలులు కేరిదూరికటారిచూరిగు తారిపేరిడినలకోరిలఁ జీరిచేరిబలారిన్యృత్రుల దారినెఱసడివారిమెరవడి మేరికినైనక్షజగంబులను మెఱుంగనుపోనిపొదలుకదలిక మారుమారుమను నదల్పులను తీఱదొకనినొక నేలపొగడ॥ శచి॥ ౨

భానునిభమగుచూడ్కి నారాచ బాణములులక్ష్మణు ననిలజుని విమలముఖాబ్జముపదింట విభీషణునేసి నానరుల గజగవయగవాక్ష వాలిసుతముఖ్యులబడల్చిన దానవాగ్రణివిల్ దునిమి రా మానుజుఁడువాఁడెన్ని వింధ్లెత్తిన మానకపొడిఁజేసి సౌమ్యసిలజేయఁగా నేలఁబడి మూర్ఛదేఱి ప్రూనియన్యధనువునశరములు పుంఖానుపుంఖములుగనిని చె॥ శచి॥ ౩

మేటిమాయలవాఁడు వీఁడొక పాటివాడనక దెగటార్పుమి దేటికి ననువిభీషణునుడిపాటించియా రాజమౌళి సాటిలేక శ్రీరామచంద్రుఁడు సత్యసంధుఁడు విజయశాలియ నేఁటి మాటనిజమేని వీనిఁ గీటడంచునని మైంద్రబాణమేయ నూతనమణికుండలములు సకిరీటరుచిర తిలకంబగుతల పాటిదప్పియిలపైఁబడెసుర కోటివొగడను కిరీటియనుచు॥ శచి॥ ౪

ఒత్తెశంఖము స్వర్ణపుంఖము హాత్తిధ్వని జగమునిండఁగరఘు
సత్తముఁడరసి యిదితమ్ముని జయనాదమని పొదలెమ్మదని క్రొత్తగాయ

ముల తగుమైత్రీఁ గువలయేశ్వరు పాదయుగళికి నొత్తమిల్లినఁగ్రుచ్చి కౌఁగిట నునిచెలక్ష్మణు నాపైరామనీ- చిత్తము కరుణాయత్తమగుటఁ జేసిగెలుపుగొనివచ్చితి పురుషోత్తమాఖ్యనొనరి శేషగిరి నుండుహరివ నుచుఁ బలికెనతఁడు॥ శచి॥ ౫

77 శంకరాభరణరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవేరమాదత్తకర్పూరవీటి-వినుతాచింతగుణపేటి॥

అనుపల్లవి-వినవేరావణుండింద్రజిత్తగచరులమేటి వీరులఁగూల్చిన కూఁతసౌమిత్రి జయధాటి॥ వినవే॥

చరణములు-ఇలఁబడిమూర్ఛమునిఁగి లేచి పెంచు వలెనోరుపగులం బలవించు దిశలుతిలకించుదలవంచు హాదైవమాయంచు ధృతిడించుఁ దనువేటికని యెంచునంచు॥ వినవె॥ ౧

ఈతనిగుణములెన్న నూరోవెయ్యో- యిఁకగెల్పు పాతరోను య్యోతల-పోతలాయెను విన నవ్వులాయెను కుయ్యో మొఱ్ఱో యనునిలింపుల కయ్యోయనియెను॥ వినవె॥

బ్రతుకేమిటికని యింతటికిసీతా సతిహేతువనిలోక మాతయనక-కాతరుండయి కత్తిదూసి వ్రేయఁగడంగెవాఁత-మితియనవలెనిది రావణున కేదిసేత ॥విన॥ 3

స్వామిబ్రహ్మకులము నందుఁబుట్టి-చంపుదురాస్త్రీలబట్టి శ్రీ-రామావనీంద్రుని గెల్వుమనగిట్టి-రమ్మనిదిగిచెను సుపార్శ్వుండుచేపట్టి॥ వినవె॥ ౪

తిరుగవచ్చి కొలువుకూటముఁజేరి- త్వరగామంత్రులంజీరికరితురగాదులనెక్కి- రండని శేషగిరి- హరిగాఁ దలంచె రామచంద్రునిమాయదారి॥వినవె॥ ౫

. 78 రాగం. కన్నడగౌళ-ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవే కోదండధారిణీ- విమలయోగి మానససంచారిణీ॥

అనుపల్లవి-ధణంధణమని భేరిమ్రోయ రా- వణుండులోకవిద్రావ
ణుండు వెడలె-దనయుఁడింద్రజిత్తరిచేఁబడిన దావంతమునన
నికసేనలతో॥ వినవె॥

చరణములు-బాణతూణ కృపాణధనురాది బహుసాధనములఁ
దనరు తేరెక్కి పెళపెళద్రొక్కి-పొగరెక్కి-తానిక్కి చూచె రాముని చ
క్కి- నాణెమగువిల్లెక్కిడి నృపతియు-నూనమైన నారాచగతినించె- మే
నుసురెక్క-నెత్తురుల్ గ్రక్కు-దల మించెనొక్క-నైనఁజిక్క-నీక॥వినవె॥ ౧

మిడతలగ్నిలోనబడి కాలిన-వడువైదళములు నృహరిచే జచ్చి
నదిగనినొచ్చి వెన్నిచ్చి-కడువడిఁబరచి లంకజొచ్చి-ఒడల్ వడవడంక
రఘుపతి-యడరి వెంబడించె నని దిగులువడి-పుడమితేఁడేడ నేనేడని పొ
గడెంబదినోళ్ళ హరి రావణుఁడు॥వినవె॥ ౨

నేను రావణుండ నిది లంకయని-తానెరింగి శుక్రసన్నిధిఁజేరి
మ్రొక్కి-కోర్కి- వినువైరి నేనోర్వఁగ సెలవిమ్మనిన నోరీ దానవాధిప
యవిఘ్నముగ బాతాళ హోమ మొనరింపు సపరికర-మైన రథమగ్ని
యందొగిఁబుట్టిన నెక్కి శేషగిరీశు గెల్వుమనె॥వినవె॥ 3

79 నాదనామక్రియ ఝంపతాళము.

పల్లవి - వినవే॥

అనుపల్లవి- ఘనవేదాంత దాన వానీకములు తనచుట్టు కావ
లుంచి హర్షంచి మొనసి పాతాళగుహ ననలునిఁబ్రతిష్ఠించి
మనుచుగురునూక్తి హోమము సేయఁగాదొడగె॥ వినవె॥

చరణములు-ధూమసంతతిభూ నభోమండలమునిండ శ్రీమన్నృ
పాల తిలక అభిచార హోమమిది యనుచుబలుక విభీషణుఁ బ్రేమఁ
గొనియాడి పంపెను హనుమదాదులను శ్రీమీఱ అంగదుని తోత్వరతో
రామవిభునికి మ్రొక్కి-లంక కోటలుదాటి వేమాఱు వానరులు వెదకిరి
దశాననుని॥ వినవె॥ ౧

సరమయను చెలివిభీషణుని పత్నియతండున్న తెరగుచే నెన్నం
జాపగుహావాతి మరుగుశిల మరుగు బాపనలువు పడిచోటంబడిమహా
మాన ధరుడయిన రావణుని శిరములుగలక గుదియలమోదచలమటి
యచలుఁడయి యున్న తఱిని మందోదరిని కురులు పట్టియీడ్చెడ్వఁ
గొనివచ్చె నంగదుఁడు॥వినవె॥ ౨

రైకముడివీడెఁజీరయుఁ బోకముడి వీడెశీర్షకరంబగు మొగంబు
చెలువెడలె నాకుమార రత్నంబు లేమినిట్లు చేకూడెననెకాక లీకల
రవ కోకిల కంఠముగ నడలెను బడలెను యీకష్టమనకు లేదు ఇంతయిన
సిగ్గుయిక రాకొమరుచేకొనరాదే యనిపొగలె॥వినవె॥ ౩

వాలుగొనిలేచిసతి వదలుమనియసురపతి వాలికొడుకు నువేసి
ను హోమమది చాలించి మదిరోసెను కపులుఁజని రాలోలనయన లా
లనముఁజేసి వగపేలదై వాధీనము యీజగము కాల జ్ఞానావలంబన
మొందుమజ్ఞానమూలంబుదుఃఖమోహములహంమతియున నెను॥ వినవె॥

దేహాద్య నాత్మలందీయహంబుద్ధివల దిహసంసృతి మూలము
అజ్ఞానదోహళము నింద్రజాలము ఇది చాలుసోహమనవలెనాత్మ శుద్ధ
డజరుఁడుమమ త్వాహంకృతివిరహితుఁడు సాత్యుతఁడుదేహేంద్రియప్రా
ణధీకాలకర్మ సన్మోహాదులకు ద్వంద్వాదులకున నె దశముఖుఁడు॥వినవే॥

నేనురాఘవులనని లోనణచి వత్తు నిటు రానేరకున్నజిత్తుము
క్తియనువిధానంబుఁ జూరబుత్తు నేనెటులయినఁ గానిమ్మవలసీతఁఖడ్గము
నఁదునిమియామేనగ్ని బడవేయవేడాయ వే నానాతినాడఁబగన్నాయ
కుడతనిఁగెల్వగా దన్యగణ దుర్జయుండనెను॥వినవె॥ ౬

మునుమత్స్య కూర్మకిటిమనుజమృగ వామనధ రణిదేవతారూ
పమెనాసామి మనవంశభూపాలకనిలింప రాజపితృగణముల సముద్ధరిం
చెను ఇపుడిలను ఇనకులమున శ్రీరాముఁడనఁబుట్టె నిను। జంపనెంచెనని
నర్మఁదు విధానపురుషేశ్వరుండనెను॥వినవె॥ ౭

ఆరసిన్నృహారికి సీతనర్పించి తమ్మునికి దొరతన్మమిచ్చి ముదివై యుడ వెలొందెరుగు మింకసుగుణాఖనివయి. యనిపలుక తరుణి లేదజ్ఞతను సీత లక్ష్మిశ్రీహరిరాముడగు నతనిచేవచ్చి చెచ్చెరనైక్య మొందనిటు చేసి తిని. శేషగిరి వరు గుటగంటిననివచ్చె సభక్తులసూరారి॥విన వె॥ ౮

80 కేదారగౌళరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-రతిసంవిద్య మానసుచామ రాలోలాలకా వినవె॥

అనుపల్లవి-చతురఫణతిని తాపసగుణజాలకా అతిక్రోధనులు దివ్యసాధను లగ్నివర్ణ వృశ్చిక సర్పరోముల తులబలులు ఖడ్గరోమాదివీరులుఘోటఖరపస్వాదుల్ తన రతముచుట్టు మతము బిట్టుచూపుచు రావణుడు శ్రీరాజిలెను॥రతి॥

చరణములు-మణికిరీట మకరకుండలముల రుణకిరణరుచిమీఱగా ఘన చిరత్నరత్న ఖచితమగుపతక మురమునందొరయగా కర మొదస్వేల్పు ఏనుగుదంతము తగు తొడవయ్యెను గెలుపుదిశాంతము లను బాటుసీటు దోపనన్యులు భలారె యితడు బలారి వైభవుడనుచు బలుకగదశాననుడా హావకేళికడరెం దిగ్దశావళి దనుకడానికాలగండ పెండేరము దాల్చిబిరుదై మేల్ చిరాకుల॥రతి॥ ౧

ధాణధణమనెడి భేరీరవము తవిలి భువినిండ నాణెమగు వాహన ముల దిప్పువి న్నాణముకోర్కి పండబాణతూణ కృపాణా వలియు వాణిముత్యపు సరులఋుత మెరయ బ్రవీణతననికి వెల్వడెసఖీ జాణయ గుట గాంచిరి విభీషణుని మాటలాలించియీపోణిమెచట గానమని తల యూచి పొంగారు బంగారనిలోనె॥ రతి॥ ౨

వీణెమీటునసూటిగా మార్వి టంకృతి నితూణయుగళి వెడలి పొరలుశరాళి మెరయుగ కేలదీసి పాణిలాఘవమురణపటిమ్మతెబిరుదు మెచ్చెం జేతు వనుఇచ్చగపిశ్రేణిలో వరల జక్కులలో తేనివమువున శ్రీ

దివాసుఁడు జాణ తనమయారె బళి మఝ్ఝారె యని జగతివారెల్లను వానినుతించిరి శేషాద్రిపతి పురాణపురుషుఁడనె నయమెఱిఁగి॥రతి॥ 3

81 నాటరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-సుఖీభవయనివే సఖీమణి వినవే ప్రిఖేలనముగ విభాక
రాత్మజముఖాగ చరవీరుల నెంచి॥సుఖీ॥

అనుపల్లవి-సఖాళి నలరించిమెయిఁబెంచి లిఖించి నటులఁజరించు
వైరుల ముఖాముఖిగ నెదిరించిచలముంచి దట్టించి దశ ము
ఖుండఖిలాస్త్రములను బరఁగించి యఖండగతి నల యించెగ
పిబలము॥ సుఖీ॥

చరణములు-రావణారమ్మనహుంమని యావాయుజుఁడు పిడికిటఁ బొడువసోలివాలి చావుదప్పె నాకీకలు ములవేలనిబాళి గ వేఁబో నెత్తురు లా పదివోళ్ళ బావినీళ్లుగ బెనులోయయనగా వెడలె దలలలో మెదడద రెదేవుఁడెరుగు నీదెబ్బకబ్బయని భావించి యాంజనేయ భళిభళిపరాజే యనీ లావు మెచ్చువచ్చునన బ్రిదికియు న్నావిదేటి బలంబనెప్లవగమణి ॥సుఖీ॥ ౧

అయినను తోడటుగనిమాటఁకొసి నేన వలనిను వేృతు బ్రితిక దవోనా ఆనరాచనుండఅచే నడచినంతలోనా కౌను నివ్వెరబోవదెంత లోహితవాదవె హాని శాచరయన్నదరున దానవుఁడు మార్కొనిపై జదియగ లేని బలుపెనులైయున్న మానెనని హనుమంతుడలవాలి సూనుఁడును నలుడు నీలుడు నమరిరి॥సుఖీ॥ ౨

ఓరియగ్నివర్ణ యటుగూపటుముష్టి - నెంతునని కృతాంతుఁ డనడాసిరోసిమోరి యెబ్బెరాసి చీ రా రాకాసిమారు మాటాడనీకని లజుఁడు పేరడచెవాని సర్పరోముని తారకొడుకు నేర్పరోయనఁదుృం చదిరెనలునిచేఖడ్గరోముండుసారాహిపవరభీముఁడుఘోరారికాలుఁడగు నీలునిచేగొంత హాయిఁజెందెదము రామునిచెంత లంకనాధుఁడంటను

కట లాతిచేత హితులు తెగుబగంబింకఁబొసరమార్వి మీటెయుర్వి పీఁడు గర్వియనుకిన్క—ఁ శంక లేక రఘునాయకునెదిరి శరాసారమున ముంచె నుహరి మంకుగొనియలంచెను అలంచెను కంకపత్రాఖిలాస్త్రముల వహ శాంశరి నేనేమందునే జగములందెఱుఁగ్గవ ఁ్దదు నకళంక ఘోర రామరావణులిటు లాహావంబొనర్చిరి కనులకువిందు ॥సుఖ॥ ౮

భూమిపైనిలిచి హరిరథముపై యామినీచరుండుండ వేల్పుల సామిమాతలిరథంబు రామ మను జపతి కీయవేమీ నే మీ దాసుఁడఁ గ్రహింపు మిదెందె జయదమని మనవిగాఁ చెల్ప నేమేలని త్వరగా రథముతగ వామిదెచ్చి కౌసలేయ యిదిసు త్రాముఁడంపెఁ దేరెక్కి—యీ రావణుఁగొనుమని మ్రొక్కి—దను వీమహాస్త్రముల్ తురగముల్ నేని వెల్ల శేషగిరివరానీవనెను॥ సుఖ॥ ౯

82 రేగుప్తి రాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-కౌమారి రామరావణుల సం గ్రామనిపుణతలు వినుశ్రీ మీాఁటి॥ కౌమా॥

అనుపల్లవి-సామజవరముల్ వశానిమిత్త సామర్థ్యములయి పర స్పరంబు దీమసంబుననిలఁ గలగుక్రియఁ భీమ విక్రమము లందలపడిరి హైమపుంఖకంక పత్రిశిత సాయక సహస్రములుమ హామహులై సాము జేసి యేసి రెంచె నుతించఁ దామరస గర్భున కలవి గాదనఁగ॥ కౌమా॥

చరణములు-ఆగతపునరాగతా సమసమయోగ ప్రయోగకృత ప్రకృతులయి యాగియొక్క—రి నొకరు హుంకరించిరి యేఁగిమార్గానికి తొలుతసఖ గది మొథనుర్జ్యాలతాటం కృతుల్ భూనభోంతరంబు నిండుగాగుణింపు చుగురుల్ దప్పక భాగురుత్వములబల్ బాదలికల బాగుగను శిలీముఖములు కాల్పములు పరపి పరాక్రమముల సింహా

ములే నాగంబోరిరనిని జేరియామానవదనుజ నాథమణులు ఘనాకృ
తులు॥ కౌమా॥ ౧

వింటనుదశవదనుఁడు పదిట పం డ్రెంట నిరువదింటఁ గడువ
డినేయ నంటివాని నన్నింటిఁ దూపులఁబో గెంటివోనే సేరామవిభుండు
సుర కంటకు నపుడా జ్యాహుతినసలు కైవడినఁతడాగ్రహించి యేఁబ
దింట నెంటునూటఁ గనలితనువంటి యమ్ము వాటంబు గనుమి న్నం
టవాటంబనపరగువాని యురము రక్షించి యిలాధిపుఁడద రంటనే
యల్ల మాయలరావణాసురుఁడు సోలి తెలిసెను సొక్కనను॥ కౌమా॥ ౨

మాతలి తెచ్చిన హరిస్యందనము నాతటినెక్కి నృహరిసకోదం
డాతతకరుఁడయి జ్యారవమున బ్రహ్మాండమునిండ మోహరించెను
చాతురినసురాధీశుఁడుఁ స చేతనుఁడయి రామాధిపునెదిరి జాతరూప
పుంఖాంచిత బాణ జాతముఁ బ్రయత్నంబుగ నేసె సీతాపతిమేరు స్థిర
ధృతిమైశ్రీ మతిమైసుకృతిమైతన విఖ్యాతిహెచ్చనంత నెచ్చరించివ
నాటులలరయసురులదరఁ జేర్చె॥ కౌమా॥ 3

రావణుఁడనలాస్త్రము నేయశ్రీ రాఘవుఁడనలాస్త్రమున నెమా
న్పె దైవమున నే దైవాస్త్రముమరల్పె దైవతన్రుపవతంసముఅస్త్ర కో
విదుఁడైరాక్షసరాజుకా కోదరకూర్రాస్త్రము బరఁగింప దావశిఖా
ముఖముల్ భుజగములు రావెడందనఖముల్ గలగరుడా ఖ్యానపుం
ఖాస్త్రము పుంరత్నంబరసిప్రయోగించె జయోన్నతిమై యావిహంగ
మాస్త్రలింగాభర ణాంబకములయ్యహి శరముఁదుంచె॥ కౌమా॥ ౪

నాగాస్త్రము ప్రతిహతంబయిన బాణములడరించెను శతంబు
సహస్రమా గురుభుజపై లంకేందుఁడొకట హరిసారథినొంచి యతం
డ్రతుఁ డైగనని నాశక్రరిపు నవనింబడగ నాక్షణమున నేసి శ్రీగరు
ఛ్ఛరణబూన్చి ప్రహరించె వాహనముల నైంద్రము మూగినసురవర

ఫణరావ్వరోగణ మునువిభీషణుఁడు భీతిలిదు గార్గిచరులు యూథవరు లమైనా-కాదిగ్రియనఁగా దశముఖుఁడుగర్జించె॥ కౌమా॥ ౫

నిటలతటభ్రుకుటిమై కన్గవగ-స్మెరుకెం జాయకుటీక యొాయన-బటుస్థిరకోర్ధాగ్ని నసురకాలి పడునసగని న్మపక్రీరిటివిలు దిటవుగ గొని టంకారముఁజేసి నటుల శరమున లంకాపతి నేసియు-దుటునగం డడంచికపులకు సంతోషముగావించి యాక్రమించి కుటిలాత్మకు నుడు కార్వగను-జగ ద్గురుకోపంబొదవప్రతాపంబున-బటిమనంతకుండనంద గెను హారి పరుసున జరాచరముల నెఱబెదరె॥ కౌమా॥ ౬

పుడమి గడగడ వడఁకె రావణున కెడదభయంబు దొడఁగెఁగు పితుడగు పుడమిజేనికాని శాఠెందుఃకి పోరననుపమయ్యెనిఁకెట్లొకో గడుసుదియనుచు స్ఫురత్ విమానాగ్రములనుండి కిన్నెరచాల్ గనుం గొని కడఁకరెండురూపుల్ దాల్చెనన గాధృతశరచాపుల్ దలపడి యుడుగకసప్తా హోరాత్రిములుస మున్నతినొండొరువులనొంచుచువా రడరి రందు రఘుకులేంద్రుడగు శేషాచలపతి ప్రబలె సుకృతియగుచు ॥కౌమా॥

88 వసంతరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-వినుచెలి॥

అనుపల్లవి-విను చెలిరాముఁడు కడువడి కెరలి తనువునఁదూపులు నిని చెడి సరళి - దనుజునిజెక్కోము నఱికెం దవిలి ॥విని॥

చరణములు- తెలిదామరలనేలుక నులహారిచెంగల్వావిరి వేచెలు వుదాల్చెను తలలుపదిపదితూపుల దినమణికులుఁడిలగూల్చెను వేమొ ల్చెను॥విను॥ ౧

మఱియొకమఱుపదిమార్లు నూరుమార్లు నెఱయుగదలల్ దుర్గిం చు కరములుగళములు గరమునుందుర్గించు సుకరములొటఁగని హారికో పించి॥విను॥ ౨

మణికిరీటములు మకరకుండలములు మంజుముక్తా మణిహార-
ముల్ మణిపతకముల ననువుగ తాళీల్ కేల్ కడెములుగల తనువుల్
చేరెబల్॥ విను॥ 3

తలతొడవులువీనులసొమ్ములనువౌపతకముల్ గల ఖలరావణ
దేహము లెప్పటి వలెఁబెరుగ నచ్చెరువొందెన్నృపమాళిబల॥విను॥ ౪

వేసినేనలసితి నతికివేసారితి వీనికిఁజావు లేదాయెనుయీశరము
లెట్లొ వైరులఁబొరిగొన నివి వితాయెనని హరిచింతిలెను॥విను॥ ౫

కారణకారణుఁడవైయు నరునివలెగన్పట్టెదవు ధరలోనను గార
డిమాయన్న కడుపులోపలిసుధా ఘటమగల్పుమని విభీషణుఁడనెను
॥విను॥ ౬

పొట్టేలునెక్కిన దట్టముశ్రీరాము డట్టెయేయసుధాకుంభము
మెట్టిగాల్చి శాంతిఁబడగొట్టి సురతలల్ తొమ్మిది పదునెనిమిదిదో స్తం
భముల్॥ విను॥ ౭

మోటుమానువలె జెన్నఁటిపగదశ ముఖుఁడౌడుగరచి గేల్దోయి
పాటవమునఁబోరెను శేషాచల పతితోనాఁకన్నొక పగలురేయి॥
విను॥ ౮

84 కాఫీరాగము అటతాళము.

పల్లవి-రమణీరమణీయమె యీచరితము॥

అనుపల్లవి-శ్రమజలబిందుల నున్ముఖుఁడయిరామ చంద్రుఁడు
రావణునితోఁబోరుటెంతో॥రమ॥

చరణములు-ప్రదరములదరంటనేపి పెటపెట పండ్లుగొరికివగ
తుడాసి కొదలేని కినుకచే గోదండజ్యాసియైతనరె నాదముచే మృగేంద్ర
ముడాసి కదిసిగ్గాలము సికటంచుయు గాంతాగ్నివలె రాముండదరెను॥
రమ॥ ౧

అసురేంద్రుని దట్టహాసముననమీఱ మట్టిదీటి యుల్లాసమున నినుగెల్తునని సాహసమున మసలకురామార మ్మాయనిరోస మున వనదుగాని చలంబుననునిజు రూ పైనచాడ్పున పోరి తిద్దరు ॥రమ॥ ౨

ఈవిధమున సరిసరిగా రామరావణులు సరికిసరిగా దేవరాఘవ మనవిదెల్పఁగఁదరిగా భావింపవీని జెంపరలాడువిరివిగా దేవకంటకుని బ్రహ్మాస్త్రము చేవేఁయుమనెనుసురసారథి॥ర॥ 3

బ్రహ్మాస్త్రంబరిఁబోసి రఘుపతి సమంత్రకముగఁజేసి సింహా మేనుఁగుబట్టి సిల్చినట్టికాసి బ్రహ్మరాకాసి పాల్గొననేసి భ్రమచే రావణునితలయిల రాల్చిపోదిఁజేరెబ్రహ్మాస్త్రము॥రమ॥ ౪

బ్రహ్మాస్త్రమునమితిదీర రావణబ్రహ్మ కజుఁడువ్రాసె నారా యని బ్రహ్మర్షిసుపర బ్రహ్మరుద్రాదుల బ్రహ్మస్తవముగవాగ్భ్రమ మునమనసార బ్రింహాసు బ్రింహణ్యరామ బ్రహ్మమిల శేషగిరి హరి యనిరి॥రమణి॥ ౫

౮౬ గౌళీపంతురాగము-ఆదితాళము.

పల్లవి-వినవే కలకంఠ లలితకంఠనుత వైకుంఠ॥

అనుపల్లవి-మనుజేంద్రునిగెల్పు రావణుచావు గని యుత్కం ఠవనచరుల్ చెలంగిమేల్ మేలని వదంతిఁజేసిరి సదంతికము లను॥ విన॥

చరణములు-క్రిందుగ సురదుందుభులు మొరసె రామునిపై దేవమందార పుష్పవృష్టిగురిసె జనవినుతి చెవులవిందాయె నచ్చరల్ దిగ్గద్గాదామనియాడిరి ముందుజేజలరాయని తనువందుజ్యోతి వెడలి రా ఘవు నెనసె॥ విన॥ ౧

సురలచ్చెరువునొందిరీడు పరదారరతుఁడు గురుజనద్రోహియు యయ్యునేడు ముక్తుడైనాడు హరికిమనము సత్యదేహమట్టె సాహరినిగూడు

వారలకెవ్వారికి దెప్పరమన సురమునీంద్రుఁడనిమి దేవతలఁగని॥విన॥ ౨

రావణుఁడలుక నృహరియందే మదినిల్పుటచే రాము వైకుంఠముఁ
జెందె మోక్షము నొందె శ్రీవంద్యుని పగవాఁడై వానిం బొందెఁ గేవల
బ్రహ్మమై నిలచును నికృష్టుఁడైనన నేను ముని॥విన॥ ౩

అని దశాస్యుదునిమి డాఁపలిచేవిల్వాల పలిచేఁదూఁ పొవర నిల
నాసీనుఁడయి నిలచె నింద్రస్తుతిఁ జె న్నారిరి కోరిగను లెటుపై పోల్పఁ మేను
రవికోటి ప్రభచేఁ దనరఁగా వీరలక్ష్మిమణి నెనయు శేషగిరి రాముఁడర
యఁగను॥విన॥ ౪

86 ఆహిరిరాగము ఆదితాళము

పల్లవి-వినవే హేమదుర్గా స్వర్గాపవర్గ॥

అనుపల్లవి-ఇనవంశమౌళి విభీషణుతో నినజానిలజాదుల మీ
తోడుననునే జయముశ్రీయును గొంటి నచుపమమీశథజగతి
వాకుప్రివ్వఁడనె॥ విన॥ ౧

చరణములు-కురులుజీరాడఁగుంకుమ రేఖ గరఁగమోమువాఁడ
వగతో మెఱుగుకన్నులనీళ్ళు నెరజడితో నిండాడనురువులయిన బిగిగుబ్బల
బరువుచేఁ గొనసియాడ సరులురాల మండోదరి మొదల్ సకియల్వచ్చిరి
హా హా రవంబులను॥విన॥ ౨

హానాథ హారావణ హారణశూరా హాలోకవిద్రావణా జితైరా
వణా దీనులమైవగవఁ దేర్పవదేమి రమణ దానవేంద్రాగ్ని హోత్రుని
భూనాయకవరేణ్యుఁడార్చినా నేనురామునికి సీతనిమ్మని నినుఁదెల్పియు
వినవైతివనెను మయసుత॥విన॥ ౩

అన్నా యీయాపద్దు దానితోవల దన్నా యెంతరద్దు చేసితివన్నా
మిన్నయంగముగాల దన్ను టేటిహద్దు పిన్న పెద్దల్వద్దువద్దు అనునాపని
నేమిఫలముగద్దు నిన్నువంటి నెఱ సాహసికులిల నున్నారె యని విభీష
ణుఁడడలెను॥విన॥ ౪

స్వామిలక్ష్మణునిగనియీవిభీషణుబోధింపుమని పల్కినవినితా
మైత్రిఁజేరి తాపించెదవుసఖుండని యాపయినితండు నీకెవ్వఁడు ఇతనికి
నీవెవ్వఁడవేమిపని భూమినిసుకనది వేగమునజను పోల్కి జనిమృతులు
జనుల్ దైవమాయననె॥విన॥ ౫

నేనునీవనుటెల్లభ్రాంతి మేనులమేనుల్ దేహివల్ల దేహియా
నెల్ల మానాభిమానావమానములుకల్ల తాసుజ్ఞానానందబ్రహ్మ మేన
నకున్నవానికి ముక్తియిల్లగునీవనయుంబుగ సౌఖ్యమొంది స మిద్ధతేజ
మున బయల్ సేయుమనెహరి॥విన॥ ౬

కృపదెల్పు రామానుజుని నుడినడల్ దేరి యిష్టుఁడు రాఘవునడు
గుల్ వలగొనినపుడే నిపుణ మీయన్న యపాపుఁడనురాముని యుప
మమెచ్చి యంతఃపుర చపలాత్ముల నూరార్చియగ్రజుని అపరమితము
దనుజుల్ బూనిరా నందలమున నిడుకొని చనెవిభీషణుఁడు॥విన॥ ౭

వేదవేత్తలతోన నాహితాగ్ని సంవిదానముగాను బరలోకవిధు
లవేదోక్తముగనన్నకు విభీషణుఁడుసలిపెను వేదవేద్యుఁడగు శేషగిరిశ్రీ
వేంకటరామేంద్రునికిమ్రొక్కిన సాదరప్రియాలింగనమునహరి యొసం
గెఁజిరంజీవ సుఖీభవయటంచు॥విన॥ ౮

87 బిలహరి ఝంపతాళము.

పల్లవి-దేవాదిదేవుని రామునిసత్యవాణి పూవుఁబోణివినవె॥

అనుపల్లవి-యావచ్చంద్రశ్చ సూర్యశ్చ యావత్తిష్ఠతిమేదిని యా
వద్రామ కథంలోకేతావద్రాజ్యంకరోత్యసౌ శ్రీవిభీషణ
యనియానాడెబలికి తితేలక్ష్మణా పట్టాభిషేక మొనర్చు
మనె ॥దే॥

చరణములు-రామేంద్రుని యానతిశి రమునందిడుకొని సౌమి
త్రివానరులఁదోడ్కొని వేగమెచని హేమప్రాకారసౌధ ముక్తామణి

తోరణము శ్రీమత్ప్రతి గృహాంగణము శ్రీదము లంకాపురీంద్రము
వేమఱుమ్రొగడికళ్యాణ నిలయమనను హేమసింహాసనమునవ్వి భీషణు
నిచె॥ దే॥ ౧

సాముద్రజలంబులు స్వర్ణకుంభములనుంచి శ్రీమించిమైత్రిదె
ప్పించి ధర్మముమెప్పించి యామినిచరులఁ బాలించిలంక యేలుమనిమం
చిహేమ పట్టముబూన్చి సామాదిశ్రుతుల్ పఠించి భూమీసురులుతా
ను విభిషణాభిషేక మొనరించెను రామానుజుఁడు సంభ్రమమున॥
దే॥ ౨

కానుకలతో సఖుఁడులక్ష్మణుఁ డగ్రముననేరా దానవేంద్ర
శ్రీమీఱ విభీషణుండు దీనావనుఁడు వీరాధివీరుఁడు ముందుగౌరవ మా
నితుఁడౌ శ్రీరామప్రభుసన్నిధిఁజేర నానతిఁ వచ్చి యభివాదయహం
నృప చంద్రశేషాచలేంద్రాయని నతులొనర్చె॥ దే॥ 3

88 కాంభోజి ఆదితాళము.

పల్లవి-వీణావాదనాభినయితమస్తకావిలసత్కరాంచితపుస్తకా॥
అనుపల్లవి-ప్రాణసమునిశ్రీమ ద్విభీషణునిరామ క్షోణిపతికౌఁగి
టిలో మన్నించిభువిలో నాణెమయ్యెంగీర్తి కృతకృత్యుండ
నయితిదయ స్ఫూర్తిననిపలికి జాణయె విభీషణానుమతి నాం
జనేయ సీతకు నాగెల్పుదెల్పుమనె॥ వీ॥

చరణములు-మారుతిరాముని యానతిలంకానగరిఁ జేరి శింశుపా
తరువు ప్రాపునఁజిక్కి మీఱినవగబరువుచే నెల్లపుడు శ్రీరామ శ్రీరామ
శ్రీరామ తారకనామకీర్తిన గావవె అనియన వేమాఱుఁబల్కి
సీతాసతికినతిసారెకొనర్చ హితాగ్రణియనుచు నారీమణి తెలిసి దీవనలి
చ్చి హారమణిగణములన బ్రియోక్తులమనిచె॥ వీ॥ ౧

అమ్మాసీతమ్మారాముండురావణుని ననిలోసబలముగాఁ బోరి
గొనెననినగొమ్మవీనులవిందుగా వినియుప్పొంగి నిమ్మహినినువంటిఘను

లెవరుముక్కంటి తమ్మిచూలిసిరిదొరమనుచునిన్ను రా రమ్మాదీవనచే కొమ్మాయనియమ్మయనిచె సెలవియ్య నమ్మరుత్సుతుండు నృపునిఁజేరి మాయమ్మ మీజయముల మిన్నందెననె॥వీ॥ ౨

ఎవరికైనె నేనింతచేసితినట్టి యవనిజ నభిషేకించి యలంకరించి నవరత్నముల మంచిపల్లకినుంచి సవరణఁదోడె తెమ్ము విభీషణాయన నవనిపతి యానతి శిరమునందిడుకొని పవనజాదిసఖులతోడఁజనియ భంగసంభ్రమముతో నిపుణులగు యువిదలనుబనుపజడలు వీడిపించి యువతికిమంగళస్నానమొనర్చిరి॥వీణా॥ 3

పట్టుచీరగట్టి బంగారురవికదొడగి బొట్టుకస్తూరిదీర్చి కాటుకకనులబెట్టి కురులుగూర్చి సరులుదాల్చి పట్టెడబన్నసరము బవిరెలు మురుపుతాళి పతకముకంఠసరులు కీల్కడెములు దిట్టమగువడ్డాణము అణిముత్తెపుముంగరరాణముగలందెలు మట్టెలు జిలిగజ్జలునుకైచేసి మంజులాందోళికమున నిడిరతివను॥వీ॥ ౪

పల్లకిలో సీతాభామశ్రీ రామవలెనుల్లసిల్లఁగరాఁగని కపిదనుజసేన లెల్లగగ్గొనమునుకొని వేత్రహస్తులు మళ్ళింపగోలాహాలమైన పరికించియిలా వల్లభుడనుమతించిచూడఁగా బంచియల్లమాయసీతకవిడిచి ము న్నగ్ని వడినసీతఁ దేఁదలంచి మెల్లనశిబికెడిగిరమ్మని నడచి మృగాక్షి శేషగిరీశుసన్నిధిఁజేరె॥ వీణా॥ ౫

89 సౌరాష్ట్రి అటతాళము.

పల్లవి-శృంగారా నంతకళ్యాణవతీ సంగీతభారతీవినవే॥

అనుపల్లవి-ఉప్పొంగుచు సీతరామునికిమొ్రక్కి చెంగటనిలువము న్నటి నెనరుదక్కి అంగనామణిరావణునినే ననిజంపి చెఱవిడిపించితిని సంగతిగనీమనసువచ్చినజాడలనుబొమ్మనెను రఘుపతి॥ శృంగా॥

చరణములు-అనిన రామునిమదిభావించి లక్ష్మణునిగాంచి కన్నీ రునించి కనికరమునన్ను గనుఁగొనవన్నా అనలునిఁజొచ్చివచ్చిన మీాద నన్నుఁ జేకొనుమని కోమీాయన్న అనినమానినికి కనుసన్న జనపతియొ నర్పజ్వాల నువిపజ్వాలన మొందించెనగచరతతి॥ శృంగా॥ ౧

తరుణిపదక్షిణమువచ్చివిభునికి దండప్రణామ మొనర్చి గురుపతి దైవమనియుంటినేని పరమపవిత్రయో పవమానమిత్ర సరసుఁడగువిభు నిననుఁగూర్చి యరసి రక్షింపుమనిచేర్చి యురికెనగ్ని ని జానకిసురా సుర మనుజకపి వరులుపొగడ॥శృంగా॥ ౨

ఇంద్రుడుయముఁడు వరుణుఁడు గుబేరుఁడు వృషభవాహనుఁడు నీశానుఁడు చంద్రసూర్య సిద్ధచారణవసు సాక్షివి జ్ఞానవిగ్రహుఁడజితేం ద్రియుఁడవు చిదానందమూర్తివటంచు రామునినుతించెను॥శృంగా॥ 3

వసువులలోవిభావ సుఁడవు రుద్రులలో నసమాక్షుఁడవు శంక రుఁడవు వెసఁ జెతుర్ముఖబ్రహ్మనీవె ప్రాణేంద్రియ మసదుగానశ్వినుల చంద్రసూర్యులు పొసఁగఁగన్నులు జగత్క్రీడకు మొదలొకఁడవచలుం డవమేయుఁడ వసదృశుఁడవుమాయ నరాకృతి నరినడచంద్రగితి వనిర మరులు॥శృంగా॥ ౪

ఈమహిసురలు గొనియాడబ్రహ్మ దేవుండుబ్రణమిల్లి వేడభా వింపగా గోరి ప్రణతార్తిహారి దేవ శేషాద్రివిహారిశౌరి రావణాంతకరూ పధారి రాగరహితమనోఽనుసారి భావజారిప్రముఖసూరి ప్రమదకారి యనినుతించె॥ శృంగార॥ ౫

90 రేగుప్తి రాగము-రూపకతాళము.

పల్లవి-వందేవిష్ణుంవిష్ణుమశేషస్థితిహేతుంత్వామధ్యాత్మజ్ఞానభి॥

అనుపల్లవి - రస్తర్హృదిభావ్యం హేయాహేయద్వంద్వవిహీనం

పరమేశం సత్తామాత్రంసర్వహృదిస్థం దృసిరూపం॥ వందే॥

చరణములు- ప్రాణాపానౌనిశ్చయ బుద్ధ్యాహృదిదిక్వ త్వాభి త్వాసర్వంసంశయబంధం విషయాఘ్నాన్ పశ్యంతీ శం యం గతమో హం యత యస్తంవందేరామం రత్నకిరీటం విభాసం॥వందే॥ ౧

మాయాతీతం మాధవమాద్యం జగదాదిమనాతీతం మోహావి నాశం మునివంద్యం యోగిధ్యేయంయోగ విధానం పరిపూర్ణం వందే రామంరంజితలోకంరమణీయం॥వందే॥ ౨

భావాభావా ప్రత్యయహీనం భవముఖైర్యోగాసక్తైరర్చిత పా దాంబుజయుగ్మం నిత్యం శుద్ధమనంతంప్రణవాఖ్యం వందేరామంవీరమ శేషాసురదావం॥వందే॥ 3

త్వమ్మేనాథస్సాధిత కార్యోఽఖిలకారీ మాయాతీతో మాధవ రూపం ఖిలదారీభక్త్యాగమ్యో భావితరూపోభవహారి యోగాభ్యాసై ర్భావితచేత స్సహచరీ॥ వందే॥ ౪

త్వామాంద్యంతం లోకపతీనాంపతిమీశాం లోకాతీతంలౌకిక మానైరభిగమ్యం - భక్తిశ్రద్ధాభా వితచి త్తైర్భజనీయం వందే రామం సుందర మిందీవరనీలం॥ వందే॥ ౫

కోవాజాతుంత్వామతిమానం గతమానం మానాసక్తామాధ వశక్తాముసిమాన్యం బృందారణ్యేవందిత బృందారకబృందంవందే రా మంభవముఖవం ద్యంసుఖకందం॥ వందే॥ ౬

నానాశాస్త్రైర్వేద పురాణైఃప్రతిపాద్యం నిత్యానందం నిర్విష యజ్ఞానమనా దింమత్సేవార్థం మానుషభావం ప్రతిపన్నంవందేరా మం మరకత వర్ణం మధురేశం॥వం॥ ౭

శ్రద్ధాయుక్తోయః పఠతిమాంస్తుతిమాద్యం బ్రహ్మ్యాంబ్రహ్మ జ్ఞానవిధానం భువిమర్త్యాహ రామంశ్యామంకామిత కామప్రదమీశం ధ్యాత్వాపాత కజాలైర్విగతస్స్యా ద్వంద్యే॥వం॥ ౮

91 హిందూఘంటా ఆదితాళము.

పల్లవి-అనిబ్రహ్మరామచంద్రుని గొనియాడర శ్రీతిజాడర॥

అనుపల్లవి-అనలుండాహరివేడర జనె జానకితోడర॥అని॥

చరణములు-సీతాపతిమహాధృతినీ చేనిర్జితత్రేతాయుగజాతారి

వీరనిర్ఘాతలోకమాత॥అని॥ ౧

నీవునాయందు దాచిసురమణిర బ్రసన్నసురమణిర దేవచేకో

రావణాంతక దీనపాలకతిలక॥ అని॥ ౨

కలువతమ్ములకొలనిలోసిరి కరణిర తగుతరుణిన్ మతికీతం బెడం

బనిచేర శ్రీహరి మనిచేర దొడనునిచేర॥ అని॥ ౩

యోషాగ్రణిశేషాద్రివి భూషామణివెలుంగర దోషాధికరోషావ

శిదొలంగుర శ్రీగలుగుర॥ అని॥ ౪

92 పున్నాగవరాళి ఆదితాళము.

పల్లవి-భజేహంభవానిహృదా భావితంబుధసేవితం॥

అనుపల్లవి-నిజాశ్రిత భవదవానలవి నిర్మలనామధేయం అజన్మ

హేయం రారాజగేయం వ్రిజామరేంద్రం రామచంద్రం॥

భజే॥

చరణములు-ఇందీవరదళ శ్యామంహిత ప్రసన్నముఖాభిరామం

బృందారకశోకవిరామం శ్రీకాముకమకామం నందితసనకసనందనస్తో

మ మరిందమంశ్రీరామం॥భజే॥ ౧

ప్రపన్నానందసందోహం ప్రమోదావ హామేయదేహం తపో

యోగసమాధివిమృగ్య తపనజాపూర్వభాగ్యం సుపర్వభావ్యంకృపణా

భావ్యకృపావ నింద్రంరామభద్రం॥ భ॥ ౨

విదేహజానందరూపం విభీషణాదికృతసల్లాపం చిదానంద మూ

లాయితమ శేషయోగసమన్వితం త్వదాప్తివినతస్సదాసిరతః ప్రదుష్ట

మతిమార ప్రసంగవార॥భజే॥ ౩

స్ఫురద్రత్న కేయూరవంతం కిరీటకుండలభానుమంతం పురారాతిలోభంశ్రీ పురంధరమణీమితాభం స్మరాతికాంతంసహానూమంతం స్థిరంశాంతంశ్రీకాంతం॥ భజే॥ ४

జ్వలచ్చంద్రికాంతాసనీసంతుమాసుదయాసుఖాసీనం దళత్పంకజదళాయతాక్షం దయాకటాక్షవీక్షం ఖలారినాశం కైవల్యాకోశం విలాసశేషాచలాధీశం॥ భజే॥ ౫

93 యదుకులకాభోజి అటతాళము.

పల్లవి-వింటివాదుర్గ స్వర్గాపవర్గ విభురామేంద్రుని స్తోత్రము॥

అనుపల్లవి-తెరగంటిరాజగు వేగంటితో నాతమ్మి కంటికతలవిచిత్రము ఇటునది కంటిదోరజ గడమునఁజచ్చిన కపులకమృతపు జడులనలవడిగొట్టించి బ్రతికింపుమనహాని తొంటియటులనొనర్చివానరుల॥ వింటి॥

చరణములు-జంటబాయకనే నంటియంజలిచేము క్కంటినిసీతారామామనఁ గంటినినినుఁబొగడగంటిని ప్రజనోము పంటదశరథుఁ డిదె రామాచూడుమ టంటినంతటరాముఁ డభినుత హర్షమున జనకునకు మొక్కెను అంటకౌఁగిటనిడిసుతునిము ద్దాడికొనియాడి సనె దశరథుండు॥ వింటి॥ ౧

సీతాలక్ష్మణులతోఁ జెలగిసన్మంగళ స్నాతకులకై దయిచేసి చసిన చేతో ముదమసిన శ్రీరాముఁడుసఖని చేబట్టి భరతునెడఁబాసి తోడవుల నేలిరఘువర తోడులగురవి జాతాదికపులబహు మతిమ త్ప్రీతియగుననినఁ బలినుడి మణి జాతినలరించెనతడందతిసి॥ వింటి॥ ౨

అంబరయానత్ర్యంబకసఖువిమా నంబున రాఘవుఁడుండితమ్ము నఁబింబోష్ఠిసీతంబుష్ప కంబునెక్కించంచి కలవుగానుండి సిరులదిరంబుగా రాజ్యమేలుఁడు రాజులై యనినసతిస్వామీ యంబకౌసల్యాకెగి యయో ధ్యాపురిసి విమఁగినగినడి యనిరి॥ విం॥ ౩

హనుమంతుని సకలవనచరులసుగ్రీవునివిభీషణునిమంత్రులను
కూడిరమ్మని ధనదయానమున నిడుకొనెరఘువంశ మణిదానిఁ ఘనప
దంబున జనంబునిగొని జనకజంగనుఁగొని త్రికూటంబునలంక సొగసుగ
నుమిది రణభువిరావణాదులీల్గినచోట నె॥వింటి॥ ౪

ఇదిసేతువుకడలి కీవలరామేశ్వరునుదవించి నానబలామాత్రో
నదేరావణానుజుఁడితడైనచోట్లదె కిష్కింధయబలా వాలిన్వదళించి
నాను జేకొనుమువ నేచరులసతులనని కదలియిదిపంచవటిచిత్రకూటం
బిదిభరద్వాజాశ్రమంబనెను॥వింటి॥ ౫

ధరవిమానమందిటితో డిగ్గిపోడిగసీతా సహితుఁడయియేగపర
మతపోనిధిభరధ్వాజుదివ్య చరణములకునతులిల మ్రొక్కుచుభరతుం
డును బినతమ్ముఁడును సుఖ భరితులే కౌసల్యకుశలియె గురువర్యయనిన
శేషాచల శౌరియందటికిమీ దయనుగుశలమనె॥వింటి॥ ౬

94 ఫరజు ఆదితాళము.

పల్లవి_సేవకజీవమణీవినవే నిజసేవక భామామణీవినవేనిజ॥
అనుపల్లవి-సేవకసారమణీదేవు జితదశగ్రీవుని మహానుభావుని
భరద్వాజుఁడుగనిభాను తేజుఁడీవు పనికిఁజని యేమిజేసితివ
ద్దెల్లను నీదయవల్ల దెలియుననె॥ సేవ॥

చరణములు-ఆదిమధ్యాంతములు లేవద్వయ బ్రహ్మమాలేవా
దినీవాసలీల మాయనీమాయపాదు నీవెబొందమ్మి పాపనికి యానెమ్మి
ఆదినారాయణస్వామీ అంతర్యామినాద బ్రహ్మనందరసికవర సందితా
త్మ పరమాత్మయనెను ముని॥ సేవ॥ ౧

నీవువిష్ణుఁడవు దేవిసీతలక్ష్మణదేవుఁడు శేషుఁడు తెలియనీమా
య నీవునీయందెనీ చేవిశ్వముసృజించి నావునభ యమువలె నీవునంట
కున్నావు నీవుసాక్షివి నిఖిలభూతములలో వెలిపూర్ణుఁడవై వెలయుదు
వనె॥ సేవ॥ ౨

వెఱ్ఱివానికినీవు వేఱైతోచినావు కుబ్జలఁబ్రిజలపోవ గోవిందుఁ
డవు ఎఱ్ఱనై నల్లనై యేమేమిగన్పట్ట నేమిగఱ్ఱి పీవఁబడు నీయెల్లనీ వేజ
గము నీవల్లమఱ్రాకునఁ బవళించినయ్యా యొక మహిమగలదె నీకన్యమ
నెనుముని॥ సేవ॥ 3

మాయజడమైననీచే మఱిచూడఁ బడినందుచే మాయాగుణముల
తోడను జేయుజగములనుఱాయి సూదంటుతో హత్తిక దగినటుహాచే
యువారికిని వీనియందుపచార మాయవు మాయురే దేహరహితుఁడగు
నీకి మ్మహిస్థూలసూక్ష్మతఁ గలిగెనదె॥ సేవ॥ ౪

స్థూలమువై రాజము సూక్ష్మహైరణ్యము లీలను మేనులు వేల
కొలంధులు హేలచాలించితేను ఎనయువిరాట్టనుమూలమైన నీయవ
తారాను సారసార శ్రీలనెసఁగిపాసఁగు నీకథాసుధ గ్రోలు వారలకే
ముక్తియనెనుముని॥ సేవ॥ ౫

నలువమాటలుపట్టిన కులమణివైపుట్టి జలధిగట్టి యిలబరువు
దట్టిభళిరకౌసల్యపట్టి ప్రిబలుఁడగ పఱునట్టివెలయువెంకటరామ శ్రీసీ
తారామా తెలిసి నీవుకావలసిసేయు పనియలవియెవ్వొరుల- కనిపలికె
నుముని॥ సేవ॥ ౬

శరణసుజీవనునిగాఁ - బరమపావనునిఁగాఁ గరుణయుంచి నా
యిలు - సిరివెలయించివీరుల పూజవరించి - నావిందారగించి మించి
పురముపాలింపుమీరే - పెనీవెమాపాఁ పుహరి శేషాచల - నృహరి
యని నగుచు నాజ్ఞనుండె హరి యలరి రందఱును॥ సేవ॥

95 పూరిరాగము అటతాళము.

పల్లవి-మానినీపరాకుమాని నీవువినవే॥

అనుపల్లవి-శ్రీనివాసుఁ డీలీలభరద్వాజు-చేసన్నిటఁ బూజితుఁడై
హితుఁడై ధ్యానించి మదిభరతునిగుఱించి-హనుమంతుఁగాం
చి యనూనకరుణారసమునించి నేనువనినని మొనసొనర్చిన-

నెఱపనులుకుశలము మునివిందువానరాసురులతో మారా
క దెల్పుమనె॥ మానిని॥

చరణములు-ఇదె వత్తుమయోధ్య కని తెల్పుమాగు-యాత్ర మున
కానతిసల్పుమాసచి త్తత్వ మూల్యసౌశీల్య కౌసల్యకుఁ-బతిమ్రొక్కి-
తిననుమా తల్లులగనుమాయి త్తఱినతిత్వరితగతిఁ జనుమాశృంగి బేర
మునన్నృప-సత్తమునిగుహుని గనుగొనుమా హత్తి నందిగ్రామమునను
మనయనుజు-ననుజసహితుభరతుని గుణోత్తరుని- సేమమారసిరమ్మా
యనెనుహరి॥ మాని॥ ౧

మారుతినతిచేసి పనివినెను ఖగపతిగతి శృంగిబేరముఁ జేరెను
సానుజుఁడై రాముఁడు-సీతాలక్ష్మణ సేనాయుతుఁడై వచ్చుట గుహునికిఁ
దెలియంబలికి అతులసుందర మనుజతను వంది-నంది గ్రామస్థితుభరతు
శ్రీవిరతుఁ జెందినతి చేసికుశలమే సుమిత్రానందన సతీసమేతము రఘు
పతి భరద్వాజుకడనున్నాఁ డుసుఖయనెను॥మా॥ ౨

మీరెవ్వరికై నారచీరలు నేలఁబవ్వళించిజడ దారులునై గువ్వ
మేత కాయ-కూరలమెసనను నెవ్వనిపనియేమియా దైవరాయడవ్వి
రాధఖరాసురులనోర్చి వాలిని తెగటార్చి యతనితమ్ముని సిరులఁగూర్చి-
మొవ్వముగ జేకొని కడలిగట్టవ్వలను రావణునిబోరి గొని తెప్పునను
సీత చెఱయుడిపి కొనివచ్చెనె॥మా॥ ౩

ఆకైకకొడుకు హర్షపరవశుఁడైదయ చేకౌఁగిటనుంచి గురుయ
శుఁడైయీయాకృతినెనసిన-యాదిదేవుఁడవౌనీవు కాకుత్స్థకుల చంద్రు
ని రామేంద్రుని-రాకకెఱిగించి సుధనించిమము- మనిచితివని యనేక
బహుమతుల నలంకరించి-రాకొమరుకీర్తి యనిలజుచే సాకల్యముగవిను
మని సుమి-త్రాకుమారక రాఘువులగనఁగా బోదమనెను॥మా॥ ౪

ఆపౌర్ణమంత్రి బుధగురుజనులు జయభేరులువార సుందరులు
రా శ్రీరామపాదుకాంచిత మంతకులై మహారాజసన్నిధిని పెన్నిధిని

చేరినటువలె భరతశత్రుఘ్నుల్ శరణుశరణు నమస్కారశతమనిరి జిత
విఘ్నుల్-సారకరుణామృతా సారలసద్వీలోకనము తమ్ములమై-పూరిం
చివర శేషగిరి నృహరిమన్నించె॥మాని॥ ౫

96 ముఖారిరాగము ఝంపతాళము.

పల్లవి-వినుతశీలాదాన విజితసురసాల వినవేహిమశైలబాల॥
అనుపల్లవి-ఘనుడు రాముఁడు పుష్పకముడిగ్గి తనతమ్ములను
కౌఁగిలించి తోడలనిడెవారల-వ్వనజాక్షుచరణమ్ములకును
మ్రొక్కి వందనము జనకనందన కొనర్చిరియలరి॥విను॥

చరణములు-తాలక్ష్మణుభరతుఁ డాలింగనమొనర్చె నాలీల
సౌమిత్రియను జన్మనెనసె నవ్వానితమ్ముఁడు-కొడు కుచాలు కపులు
మనుజులయి లాలించిరి వాగిత్తుల రాఘవుల చాలాజయమూలమ
య్యెను-నీసహాయము తమ్ముడాయనెఁ భరతుడర్కసుతు॥విను॥ ౧

గురుభక్తి గౌసల్య కెరగితల్లుల కెల్ల కరమర్థి మ్రొక్కుచును-
వరవిమానమున భరితామలనిడుకొని భానుకులమణిఁజేరె బురమునంది
గ్రామము సత్వరమునుగ విమానవరమా పొగడదరమా-సుఖంబవతు
శివసఖుంరహాయ నర్చనివినెననిరి॥విన॥ ౨

రామచంద్ర నరేంద్ర రాసిరియీపాదుకల నేమించిధనముణు
సామజాశ్వనులు స్వామిసచివాప్తాది-సప్తాంగములివెల్ల నీమహిమ చేన
ధికము దశగుణముస్వామీయని శ్రీమీఅు పాదుకలరాముని యడుగు
లాముకొనఁ దొడిగెభరతుఁడు॥విను॥ 3

పమునాగ్లేంద్లాయె-భవదంఘ్రియుగళిగని సదయాత్మ గురువర్య
సత్కార్యధుర్యయిదె నమస్కారశత-మిదెప్రదక్షిణములని వొదవిం
చెను వసిష్ఠుని అనుమతిని తదుపాంతమున గృపాంబునిధి శేష-ధర
విభుడు చరాచరగురుఁడు రాముఁడుండె॥విను॥ ౪

97 కన్నడారాగము అటతాళము చాపు.

పల్లవి-ఆయత జగత్కార్యాభూ - షాయితచంద్రసూర్య ఆర్య
వినవె॥

అనుపల్లవి- ఆయెడఁగ'సలేయుఁగాంచి కైకేయికొడుకువిధేయుఁ
డై సామీజాగేమి యీయఖిలరాజ్యముభరింపు- మీపట్ట
భద్రుఁడవై హాయిగామము ప్రజలనేలు - మానాడుదశర
థుచే మాయమ్మచేకొనినసిరినే- మము జేసినాడు నాకొసం
గినఛాయ నేనిప్పుడు నీకొసఁగితి - సాష్టాంగ వినతిచేకొను
మనె రాఘవుని॥ఆయ॥

చరణములు-అత్రివశిష్ఠుఁడు తధా స్తనెను-చిత్తమురాఁ బినత ల్లి భాషించెను ఉత్తముఁడౌ రఘుసత్తముఁడ భర - తోక్తి సరిఁజేకొనెను హత్తినమాయ పొత్తనమనుజతను- వెత్తుటను సుఖచిత్తారకరూపమై- సానుభవమై సత్తయినపరమాత్మకు వింతాసర్వభువన - స్రష్టయగునీ శ్వరున కిదియెంతజత శ్రీకాంతవిత్తమగు నెవ్వనిబొమముడిని - విశ్వము నశించు నెవ్వనిదయకొ్రత్తగా జగమువిలసించును-కొన్నిలీలలను వర్తిం చునటంచునతఁడా॥యత॥ ౧

ఆవలశత్రుఘ్ను నియానతిఁ గేవలభక్తి పనివారలు నియతిని శ్రీవరదునానిమిసమున కిరీటిఁచేయ శృంగారాకృతిఁ శుచిస్నాతులైవి భాకర వంశాగ్రణులు శోధితజడాళులై. శోభనస్నానమున బావనులు నై చతురలంకృతులయి శ్రీరామలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నులు సారమతుల యి అలరిరి సుమంత్రుఁడు సావధానముసఁగై చేసిస్యందనము దెచ్చి మీరెక్కుడు దేవయని విన్నపమొనర్చిన-దివ్యమగు తేరెక్కెఁ జక్క నిరామవిభుఁడా॥ యత॥ ౨

తెల్లనిగొడుగును బట్టె శత్రుఘ్నుఁడు-మెల్లగవిసరె జామరము లక్ష్మణుఁడువల్ల భరధముకందములు పట్టవాగెలఁదే భరతుఁడు బల్లి

దులుకపులెల్లి గుజ్జములనెక్కి సుందరమనుజాకృతులయి రాఁగాను మోదముతోను మొల్లముగమంత్రి పరసరయుతులయి పీతాంబరమణి భూషణప్రభలచే నుజ్వలులయి ప్లవగ దానవకు లతల్లజులుతపనజ విభీషణులుల సద్విపములెక్కి విలసిల్లిరి యయోధ్యమీరంజనిరల్లిబిల్లిగఁ బ్రజలుగనుంగొని రాహరినినా॥యత॥ 3

నాథులుసీతను శృంగారించి-నూతన రత్నాందోళికమునసుంచి-ఖ్యాతిగను సుగ్రీవునిపత్నులందలముల నారోహించి చాతురినిరాగా తూర్యధిక నినాదము మధురమైతోట్టానెసఁగ నింపొసఁగ ద్విజాతి ముఖ్యులు నైగమోక్తులను నాసీర్వదింప బ్రశంసముగ సకలవైభవమును ప్రవేశమైపురిజాతి కౌతూహలమున రామ చంద్రోదయముగని యుప్పొంగి స్త్రీతరుణబాల వృద్ధాఖిల చేతనాంబుధి మించిగాంచి-మించినది॥ఆయ॥ ౪

రాముని దూర్వాదళశ్యాముని హైమమణి కిరీటాభిరాముని కామకోటి శృంగారధాముని - కల్పకధాముని సామి నరుణతామరసనేత్రాంచలములవాని-శ్రీమణిమయాంగదహారకలనూపుర శ్రీమహిత నవరత్నకటిసూత్రాంచన్మధ్యుఁగాంచన చేలునిచలత్కుండల శోత్రద్వయుసరస కస్తూరీ మలయజవిలిప్తగాత్రుని-శ్రితహితుని శేషాచలపతిని భామినులు మేడల నెనరఁగని - రామహిమ యేమందు నెందుగననా॥యత॥ ౫

98 భైరవిరాగము ఆదితాళము.

పల్లవి-మహనీయ గుణవిషవర్ధనీవర మోపర్వతవర్ధనీవినవే॥

అనుపల్లవి-మహిమతో రామప్రభుమణిరా - మల్లికల్ పరిమిళ హిమాంబువుల్ ప్రహర్షమునను జల్లి రాపురంబు ప్రజల్ తమభాగ్యమిదే యటన్న మది॥ మహ॥

చరణములు-భూరిభేరీ నాదములు దెసల బొసఁగియొసఁగి చా రురత్న కిరీటాదిభూ-షణద్యుతులు వెలుఁగవారకాంమినులు తాంతరఘుం తరి-తరికుందయని దరువుల్ శృంగారాభినయంబులు చెలంగఁగ ఘనం బగుతండ్రి గృహంబు జేరెను హారి॥మహా॥ ౧

రామదేవుఁడు కౌసల్యా చరణయుగిళికి రామతోనతుఁడై పిన తల్లులలరఁగా మ్రొక్కి-పనికి ప్రేమచే సుగ్రీవునినిజమణి ధామమునను విడియింపఁగఁబంచెను సామీరి విభీషణాదుల సకల-సమృద్ధ నివేశము లక్ నిల నెలవొసఁగె॥మహా॥ ౨

సీతాపతి యభిషేకార్థము చతు-స్సింధు జలముల ఖ్యాతిగాఁ దేఁబంపుమని భరతుఁడానతీయనసములఁ దారసూను సమీరాత్మ జాం గదసుషేణుల సుగ్రీవుఁడు బంచెను జాత ప్రీతిక్ జని వారలబ్ధి జలంబు లు దెచ్చిరి శేషగిరి వరుదయ॥ మహా॥ 3

99 ఆనందభైరవిరాగము రూపకము చాపు.

పల్లవి-పట్టాభిషేకము వినవే శాంకరీనిజన్మ పావనము సేవింపు
ము కోరి॥

అనుపల్లవి-పట్టుగొమ్మభ క్తులకనఁ బాల వెల్లిదయామృతమున
కిట్టితపము లెవరుచేసిరి-యిత్తటినలరి శ్రీహరి॥ ప॥

చరణములు-శ్రేష్ఠులై నసిష్ఠులు మొదలుగా పురోహిత వశిష్ఠు లఖిలనిగమ విదులుగా సుకృతనైష్ఠికులై నగరుఁజేరి- నవరసాలంకార యుతుల నిష్ఠరత్నసింహాసనమున నెలకొలిపిరి సీతారాముల॥ ప॥ ౧

వహాన్ను వన్నె చిన్న కన్నెల జేజేల - మన్నీలు మంత్రులు ధన్యులు పసిడి వన్నె శమకముల నన్నిగూర్చి వసుమతీంద్రుని బన్ని శ్రీ మంతుఁజేయు పగిది నభిషేకించి రాముని॥ ప॥ ౨

వామదేవ జాబాలిగౌతములు-వాల్మీకాది మౌనుపాళి ఋగ్యజుస్సామవేదమంత్రముల కు-శాగ్రి తులసి పుష్పగంధ సాముద్రోదక
సంపూర్ణ హైమకలశములనొనర్చిరి॥ ప॥ ౩

గొడుగు శత్రుఘ్నుండు ధరించెను శ్రీసుగ్రీవుఁడు విభీషణుడుఁ
బగడలను చెలఫు దొడరి శ్వేతచామరముల - నిడిరి వాయుదేవునిచే
నిడుదబంగారు సరిపెన నిలింపరాజుపంపెహారి॥ ప॥ ౪

రామనామాంకములు పాడిరిగంధర్వులు - ప్రేమ నచ్చరవెల
దులాడిరి - అపుడు వేమఱు జయదుందుభులు - వేలుపులు మ్రోయిం
చి రామస్వామి పైమందా - రకుసుమ వర్షములుగురిసిరి॥ ప॥ ౫

కోటిసూర్యేందు మండలాకార మణికి రీటాంగద పంక్తులకుండ
లద్యుతులకోటికౌస్తుభాదికము మొలనూలునందియలకోటిమదనసుంద
రుని - కోదండ విద్యాగురుని రాముని॥ ప॥ ౬

నవ దూర్వాదళశ్యాముని పద్మపత్రనయనుని స్వర్ణాంబరునిరు
చిరదివిజమాల్య శోభితుని నవ్యచందనాలంకృతుని - నవమణివలయాం
గుళీయ-క విలసద్భుజుని రాముని॥ ప॥ ౭

మించుపసిడిమించు తనువునం దొడవులుగీలించి యెలమితమి చ
నువున హేమించి రాముని డా తొడవ - సించి గెంగేలంగౌఁగిలించి సీ
తాసమాఖ్య గాంచి చెలఁగు సిరికి హరికి॥ ప॥ ౮

వరదుఁడై సుబ్రహ్మణ్యుని యేలిన - నెఱసరసునియానతశరణుని
గురుతెఱంగి వర్ణించ నెవరితరము మనోవాగగోచరుండగు శ్రీశేషాచల-
సార్వభౌముని వేంకటరాముని॥ ప॥ ౯

100. ఘంటారాగము-రూపకతాళము.

పల్లవి-నమోస్తు శ్రీరామాయ నారాయణాయ॥
అనుపల్లవి-నమఃపద్మ మిత్రవంశాయ రఘునాథాయ, సీతాస
మేతాయ తే॥ నమో॥

చరణములు-రామచంద్రాయ నీలోత్పలదళశ్యామ కోమలాంగాయ తామరస లోచనాయ కిరీటకుండ లాంకితాయహారయే సింహాసనస్థాయ॥ నమో॥ ౧

కృతవానసిలోకం స్యాన్మేవ ధృతవాన్ శేషాకృతివా ప్రతినా ప్రతిచాసిశశిసూర్యాబగ్ని భేదేనపర్జన్యౌషధిభిః బహురూపోసి॥నమో॥

మత్స్యకూర్మ వరాహనృసింహ వామనభృగు రామశరీరో వత్స్యసే శ్రీమహారామాభూత్వావాసుదేవబౌద్ధకల్కిభిః క్రీడసే॥నమో॥ 3

ఏతచ్చరాచ రేయదృత్తన్నదృశ్యతేత్వయావినా - భూతభవిష్య భవతామీశ్వర స్త్వం హేతునాం తేసపరాపరతత్వమసి॥ నమో॥ ౪

పరాత్మనస్తేరూపంసవిదుః ప్రాకృతజనాతవ - చరణాంబుజసేవామలమతి నాంపరమైశమేకం విథాతితత్వం॥ నమో॥ ౫

సరసిజాసనాదయో బర్హిర్ముఖా సచ్చిదానందఘనం-పరమాత్మానం జానంతిత్వాంభక్త్యాభజ నేసుధీర్ముక్తిముపైతే॥ నమో॥ ౬

ఇమం స్తవం నిత్యంసుశీలేన శృణ్వాన్ పఠన్లిఖన్యః - సముక్తి సౌఖ్యం భవత్పదంయాతి శ్రీశేషాచలపతే॥ నమో॥

101. సైంధవి అటతాళము.

పల్లవి-వందనము శ్రీరఘునందనా అని-రిందువదనా॥

అనుపల్లవి-నందన బ్రహ్మసూర్యేందు వసురుద్రాశ్వినీ - బృందారర్షి జనబృందములానందముగ॥ వంద॥

చరణములు-రావణాసురుచే స్వారాజ్యము కోల్పడితిమి - దేవా మహానుభావా - ఆదేవతారి మృతింజెందెనీ-చే విభవము తిరుగఁజేకూతెసనిశచీంద్రులు॥ వంద॥ ౧

యాగభాగములు మాచేఁగొని నాహరించు - బాగా రావణుండు పోగా సర్వాశమున మాభాగములు తిరుగాగై-కొంటిమని - శ్రితుభుజాభువిల్లు॥ వంద॥ ౨

మచ్చికమాపుత్రివర్గ- మిచ్చినపిండము లెడఁజొచ్చి తానేకోను-
వెచ్చినేడచ్చుపలుఁడు నీచేఁజచ్చినందున - వచ్చెసామ్మని పితృదేవతలు
విన్నవించి॥ వంద॥ 3

శ్రీహరి చేరితవ వాహనముగ మోయించెని - ర్మోహియయి జ
గద్ద్రోహి మహాహావోర్విసిచే హతుండయ్యె ను - త్సాహముగ గ్గె నీస
త్కృపనని యక్షులు॥ వంద॥ ౪

గీతముఁబాడెద గాసం - గీతకీర్తి నతపారిజాతాసీతా సమే - తా
సుజాతోల్లసత్కౌతూహలులమైతిమని- గంధర్వులలరిమనవిచేసి॥ వం॥గీ

కిన్నరవిద్యాధర మరున్నాగ గరుడులు - మున్నగునప్సరసలు
నుప్రి - పన్నావనాబ్జాతమధువవన్నెగని భక్తిపారవశ్యమున కొనియా
డి॥ వంద॥ ౬

ఆడిపాడిమెప్పించిన ర్వామరుల్ మందారవృష్టి - తోడ దుందు
భులుగూడజో - డాడ సీతాలక్ష్మణాంజనేయులతోఁ గ్రీడించి శేషగిరి -
కృష్ణానుమతి నిరవొందె॥ వంద॥ ౭

102. పూరిరాగము-ఆదితాళము.

పల్లవి-కౌమారి గౌరి వినవేరఘుపతి చరిత్రము॥

అనుపల్లవి-రాముడు పట్టాభిషిక్తుడై మహిప్రజల కనురక్తుఁడై
మనిచెసీతాయుక్తుడై మనువంశజులంతకు॥ కౌ॥

చరణములు-నెల మూడువానలుగురిసి - కలమాది సకలసస్య
ములం జెలువొందెను వసుంధరతరు - వులుసుగంధ కుసుమఫలవంతము
లయ్యెనెల శ్రీరామనృప - తిలకము శతసహస్రధేనువులను నొకలక్ష
వృషభములను ముప్పదికోట్ల నిష్కముల వస్త్రాభరణముల నెలమివేద
శాస్త్రవిత్త - ములగు భూసురసత్తముల కొసంగెను రఘూత్త - ముని
చరితము వినవినఁ గ్రొత్త॥ కౌ॥ ౧

సవితృసూనుని మన్నించి స్వర్ణరత్నహారములిచ్చి [illegible]

మణి దనుజేంద్రుని అలవిభీషణుని సన్నవరత్న హారాన్వితుఁ - గావించి
మించి సవరణతో నంగదునిఁ - జేరబిలచి భుజకీర్తులిచ్చి ప్రివిమలభక్తి
నంజలియుతుఁడై - కొలిచియున్న హనుమంతుఁదిలకించియిలకుమా
రిక॥ కా॥ ౨

సీత తారావళిఁజూచు చెలువునిదా మోముజూచువి ఖ్యాతవా
నరులఁజూచునటులున్న తటెన్నృహరిసీతయెవనికి దోఁచువానికిమ్మనిన- ఘా
తురినుపకృతి మనమునను స్మరించెవై దేహినీరజాతనయన - చాలాగా
రవించి నెనరుమించి సీతాంశుకోటిరుచిరము - జాతిముత్తెముల సరము
వాతాత్మజు కంఠము-వంచి యలంకరించెఁ గరము॥ కా॥ 3

మారుతిగౌరవమున మెఱుపు తారావళితోన సొరైనట్లుండెనం
త - శ్రీరామవిభుండతనిఁ - జేరరమ్మని హనుమంతాజ్ఞానోపదేశము
సారముగొనుమని యొసఁగవిం - టివెమున్ను అనిలజుఁడు నమస్కార మొ
నర్చి అనుక్షణంబుననిన్ను గొనియాడుచుందు - శ్రీరామనీకథ యెంవా
కధారుణివెలయు నందాక - నారూఢి జీవింతు మీకటాక్షమున
నేను॥ కా॥ ౪

కోరినట్లెల్లనిచ్చెసా మీరికల్పాంతమునమదీయసారసాయుజ్యము
నొందెదవు అని పలికె హరియపుడు - శ్రీరమణీసీతనీవు నెందుందువచ
ట శ్రీరాజిలు సకలసంపదలు సుఖమున నిత్యానందుఁడై వారికినతుఁడ
యి హిమవత్ప - ర్వతమున మహిమతో రామనామజపమహిమ- ద్యు
తి తేజుండొనర్చు చుండెనుమా॥ కా॥ ౫

ముకుళిత కరకమలుఁడయి - ముందరనిలుచున్న గుహునికి కకు
త్స్థ వంశసార్వభౌముడు సర్వజ్ఞుఁడనినసుగుణుఁ డకలంకుండయిన శ్రీరా
ముఁడు చాలారాజ్యము - ప్రకటముగా నొసగి ప్రజలనేలుము నీవు
తుదసారూప్యముక్తికిరుదురై చదురై - నదురయ్యెదవని సెలవిచ్చె - స
[illegible] ననుజనమస్కార - శతములొనర్చిసమస్తకపుల్ విభీషణుడు

నుదము - తమభూములకుఁజనిరిభామ॥ కా॥ ౬

ధరణీధరుఁడు శేషాద్రి-ధరణిసీతామనోహరుఁ డాహరిపరమాత్ముఁ
డు నిష్క్రియుండు సత్యప్రకాశఘనగురు స్వసుఖానుభవుఁడురాముండు
కర్తృత్వావిరహితుం డయ్యు మనుజుఁ డయినందువలన జనోపదేశికుం
డయి గురుతరాశ్వమేధశత మొనర్చు - చులలనామణితో పదివేలేండ్లి
రవొందె రాముని సేవించెహితుఁడై - యు వశాజై దయయుంచి సర
సమతియై వటులిమించి సౌమిత్రిచెలఁగ శోభించి॥ కా॥ ౭

103. శంకరాభరణము అటతాళము.

పల్లవి-శ్రీరాముని శ్రీమచ్చరితము శ్రీజ్ఞానసూనవినవే॥

అనుపల్లవి-హరాన్నిధి గర్వవిభంజనోద్ధార - శరలాఘవుని యీరాఘ
వునిత్మ్రమావరుసతత శ్రీకరుని దాన విచక్షుణుని సారస
దళేక్షణుని సర్వవిలక్షణుని హారనూపురకిరీటాంగదుని మది
సుగ్రీవుని - వైరిహృదయవిభీషణుని మధురభాషణుని॥

చరణములు-శ్రీరామ ఆయుష్యము ఆరోగ్యప్రదము ఆమోద
ము - శ్రీయశోవర్ధనము శ్రీసీతాపతి ప్రసాదము శ్రేయోమార్గము
ప్రియకుమార విద్యారత్న సంధానము హాయిపావనము జ్ఞానోదయ
ముని-త్యాభ్యుదయము నధికపుణ్యామ్నాయము అధ్యాత్మరామాయ-
ణం బెవరు విన్ననుడివి నవారనఘులై నారాయణునికరుణఁ ధన్యుల
నఁ తగుదురందమున॥ శ్రీ॥ ౧

భూమిసురులా దరించి సౌజన్య - ముఁ జెందుదురేల మిరాజ
న్యో-ఘుముఁవింటే చెందు విజయ సౌఖ్యము ఈమహితాఖ్యానమెవరు
వినినవారుస్వామికి సన్మాన్యులు వరధన్యులు కామితార్థప్రదము-జనకో
టి జన్మమున్కృత సంఘాతగుణనవిస్మృతపేటి వారాన్నిధిదాటి శ్రీమహా
విష్ణు సాయుజ్యపదం బొందుదురు ముదంబు-రామతారకమ్ము శాంభవీ
యోగస్సుందరము॥ శ్రీ॥

శ్రీ శేషాచలవేంకటాఖ్య - లక్ష్మీరమణునిపేర-సీశ, బ్రహ్మాదిల క్ష్మ, స-ర్వేశత్వశాలి పేరను కోశాతీత నిరీశ సత్యసుజ్ఞాన గురుఁడౌవి ష్ణునిపేరను ఈశుభాధ్యాత్మ మీరామాయణము, తెలుఁగుకీర్తనలుగ నేర్పరించె న్సగుణముక్తామణులపేరను కౌశలంబునను యుద్ధకాండము ఇది షట్కాండ షుఖండచిదనుభవరుచి కవిసుబ్రహ్మణ్యకవి శ్రీరాముని శ్రీమచ్చరిత్రము శ్రీసుజ్ఞానమునుడివె॥ 3

104. హుసేనిరాగము-ఆదితాళము.

పల్లవి-మంగళం శుభమంగళం॥

అనుపల్లవి-సంగీతలోలునికి శృంగారశేఖరునికి - నంగజాతకోటి రుచి-రాంగునికి రామునికి॥ మం॥

చరణములు-సీత సమేతునికి శ్రీపతికిభరతజాతాదరునికిని-జయ మంగళం-ససుమి-త్రా తనయునికి ఖ్యాతివిక్రమాంజనీ-జాత శ్రీరాము నికి-కౌసల్యకౌమారునికి కైకేయీ వరదునికి-బ్రహ్మనురాఘవునికిని॥జ॥ ౧

కోసల నగరిస్వామి కోరికన్న పెన్నిధికి-శ్రీ సదాభ్యుదయునికి శ్రీనివాసమూర్తికి-శ్రీధరునికి విజిత వి-రాధునికిభక్తజన-సాధారణునికి-జయమంగళం - మూలాధార షట్క-మ-లాగ్రి సహస్రారదివ్య-బో ధానంద ఘనపూర్ణజ్యోతికి॥ మం॥ ౨

హరికి భవనీరధి-తరికి ఖరదూషణారికి-శరణానత శబరికి జయ మంగళం కూ్రర హిరణ్యాక్షశిర శ్ఛేదకిరికి-హిరణ్యకశిపు సంహారనరకే సరికి॥ మం॥ 3

భానుసూను రాజ్యసం-ధానని పుణునికి వి-జ్ఞాన తపోగమ్యునికి-జయమంగళం-సన్మానార్హునికిసింధు-మానాపహారికిన స-మానగాన ప్రవీణా-సద్రుపతికి॥ మం॥ ४

పక్షివాహనునికి సత్యునికి సరసిజాక్షుని కథోకుజునికి॥ జయ॥

అస్త్రకుశల మారీచమకరాక్ష కుంభకర్ణాది-రక్షోవీరునికి రాజప
రమేశ్వరునికి॥ మం॥

రావణాంతకునికి దేవదేవునికి జనక-జావిమోదకృతికి॥జయ॥

పరమపావనునికి విభీషణా-వనునికి భూమి-చేరిన సౌఖ్యవర్ధిష్ణునికి
విష్ణునికి॥ మం॥

శ్రీకాళహస్తినగ-రీశంబు మిత్రునికి-సౌకర్యశాలికి॥ జయ॥

సుశ్రీ శ్రీకరుత్థాన్వయ-సింహాసనస్థునికివి-వేకునకార్య శేషగిరి
వేంకట సుబ్రహ్మణ్యునికి॥ మంగళం॥

క॥ శ్రీనాయక కృపచేతను
గానాధిపులకు నెల్లంగడుహృద్యంబై
భాను శశితారకంబై
మానుగ నీపుస్తకంబుకమహి నెగడొందుఁ॥

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణకీర్తనల

యుద్ధకాండము.

సంపూర్ణము.